

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Friday 02nd December, 2022

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT

MR SPEAKER

Mersi. Mersi tou Manm Onorab, nou zofisye Lasanble, nou piblik ki avek nou - byenveni pou nou travay ozordi. Nou a konmans direkteman avek kontinyasyon *committee work* lo Bidze.

Madanm raporter ou ava apel delegasyon e nou a pas dan Staz Komite. Mersi byenveni Minis Finans, Plan Nasyonal e Komers Mr Naadir Hassan. E son bann koleg dan Minister Finans Mr Patrick Payet Sekreter Deta.

Madanm Astride Tamatave *Comptroller General*. E lo kote *Financial Intelligence Unit* ki nou pe tret son Bidze ozordi, Mr Richard Rampal son *CEO*. Madanm Debra Port-Louis *Deputy CEO* e Ms Wilna Azemia *Finance Manager*.

Mersi zot tou davans pou zot partisipasyon. Nou a trouv Bidze *Financial Intelligence Unit* lo paz 205 ziska 211 e i pou en total R25milyon 857mil. Minis nou a konmans avek lentrodiksyon lo sa Bidze.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mr Chairman, Dirizan Lopoziyon, Dirizan Zafer Gouvernman, tou bann Manm Onorab e tou dimoun a lekout bonzour. *Unit* lentelizans *FIU* kree anba Lalwa lalit kont blansisaz larzan finansman terorizm i annan pou manda prensipal, resevwar e analiz rapor lo bann tranzaksyon sipe ki ganny raporte par bann *reporting entities*.

E pou travay an etrwat kolaborasyon avek bann diferan lotorite ki ranforsi Lalwa, pou asiste dan deteksyon e prosekisyon ki relye avek blansisaz larzan e finansman terorizm.

FIU i osi annan manda pou siperviz en antite koni konman en *designated non-financial business and professions*. E administre *Seychelles Beneficial Ownership database* kot bann lenformasyon *beneficial owners* bann antite e laranzman legal ki ganny formen isi Sesel, i ganny mentenir.

Mr Chairman Bidze ki'n ganny propoze pou lannen 2023 i R25.8milyon - sa i fer en logmantasyon R6.7milyon ki reprezant en poursantaz 35poursan konpare ek lannen 2022, ki ti R19.064milyon.

Dan sa Bidze R15.7milyon pou ganny plase anba saler pou tou le de program. E R10.1milyon i pou al pou *goods and services* - ankor pou tou le de program.

Enn bann egzizans pli fondamantal bann standar enternasyonal an se ki konsern lalit kont blansisaz larzan e finansman terorizm, se ki sak pei i idantifye e konpran son bann risk e vilnerabilite.

Pandan lannen 2022 nou konsantre bokou lo la e an se moman pei pe travay pou finaliz son *national risk assessment*. An kolaborasyon avek bann lezot partner, nou'n reisi etabli e konpran risk ki egziste dan sekter *asset* vertyel e bann antite ki pe ofer sa servis.

Nou'n konklir ki risk asosye avek sa sekter i o e sa i fer li neser pou bann desizyon ganny pran o nivo Polisi, pou ki en kad regilatwar apropiye pou sa sekter, i ganny met an plas.

Nou'n osi konmans letid pou determin risk ki asosye avek bann lorganizasyon non-profitab e sa i enkli bann groupman relizyez, spor, artizanal, eksetera. E sa legzersis pou kontinyen lannen prosenn.

An sa ki konsern nou bann *app* prensipal pou resevwar e analiz bann rapor lo tranzaksyon sipe ki ganny raporte par bann *reporting entities* pou 2022, nou'n eksperyans en logmantasyon dan lakantite rapor. E plis kolaborasyon avek bann *Law Enforcement Agency*.

Pou pli byen konpran ki mannyer *FIU* i pli byen siport bann *Law Enforcement Agency* e ogmant efikasite pou konbat blansisaz larzan, an 2022 *staff* in osi ganny plase dan sa bann Lazans.

FIU in osi travay dan plizyer rapor pou pli byen konpran tandans e patern kriminel e sa in ganny partaze avek bann Lazans apropiye.

Mr Chair direksyon *FIU* ansanm avek bann *staff*, i determinen - bann *staff* determinen i prevwar ki an 2023, *FIU* pou konsantre son resours dan rann pli for bann sistenm e kontrol larzan sal antre dan nou sistenm finansyel.

E pou ankouraz partisipan dan sa sistenm, pou azir konman gardyen prensipal ki permet lentere pei pou ganny prezerve kont blansisaz larzan e finansman terorizm, ki kapab redwir konfyans dan nou sistenm finansyel, atraver lenplimantasyon dan plan sipervizyon *and enforcement*.

An 2023 nou pou konmans kosityonn e sanksyonn bann antite kan i apropiye, pou fer sir ki i annan konformite avek Lalwa.

Amelyorasyon dan nou kad *beneficial owners*, pou asire ki nou pe anmas lenformasyon kredib; Amelyorasyon dan nou kapabilite lentelizans e nou partenarya ki nou kree avek sekter prive pou nou soutenir lenformasyon.

Ranforsi nou rapor avek nou bann partner lokal e enternasyonal avek ki nou esanz lenformasyon.

Ek bann kriminel ki pe vin pli inovativ *FIU* i osi pe toultan bezwen met resours dan teknolozi, e devlop fason inovativ pou resevwar e analiz lenformasyon. E dan devlopman nou resours imen ki reste pilye nou lorganizasyon.

Mr Chairman avek sa prezantasyon mon pou demann sipor Lasanble Nasyonal pou Bidze *FIU*. E mon met mon a dispozisyon pou reponn okenn kestyon adisyonnal konsernan Bidze *FIU*. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou a pas lo kestyon bann Manm Onorab Aglae i a konmanse.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis e Direkter *FIU* ek *panel*. Mon le met latansyon lo program 2 *FIU* kot zot *core function*. I annan en logmantasyon dan '*other allowances*' mon annan en pti lekspektasyon.

An vi ki pou annan sa bann konsolidasyon ki Minis ti anonse dan Bidze - e an menm tan mon pe war en logmantasyon apepre R400mil zis dan '*other allowances*' mon ti a kontan ganny en leksplikasyon?

Aprè dezyenm, zot manda e ki Minis in site osi, petet mon ti a kontan konnen petet ki bann retonbe - depi ler ti annan sa

sanzman dan Lalwa kot *FIU* - ki bann retonbe ki petet pa neserman ki zot bezwen al dan detay bann ka *ok*; -

Akoz enn zot travay se pou osi rekiper bann larzan. So ki bann retonbe mon ti a kontan ki *FIU* pe fer, ki dan lepase ki'n annan en kantite kritik anver sa lenstitisyon li menm li? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Minis ou a reponn oubyen diriz *panel*. Yes Direkter *CEO*.

CEO RICHARD RAMPAL

Bonzour Mr Speaker Mr Chairman. Bonzour tou Manm a lekout. Mersi Onorab pou kestasyon. Petet mon a pran dezyenm kestasyon e mon a les Mrs Azemia pran premye kestasyon. Si mon'n konpran byen *in terms of like* ki *FIU* nou pe, nou pe war an se moman, progre ki *FIU* pe war an se moman.

Lo kote *FIU* premyerman, i bann keksoz ki nou pe war i ase sansib, so mon pou kit li ase zeneral, pou laspe sekirite, me kwa ki enportan pou sorti nou pe *still* resevwar bann gran logmantasyon dan bann *reporting* ki ganny fer *by* bann *reporting entity*.

E an gro ki nou kapab montre nou war ki dan konteks domestik bann *disclosures* ki ganny fer i relye avek drog, ki nou tou nou konnen. Nou pe war i osi i annan laspe kot i annan frod dan nou sistenm.

E nou pe war i annan, i annan bokou *scams*. *Scams* nou, nou pe war par rapor *to* nou bann *citizen*. Ki i annan bann diferan model - i annan bann diferan striktir ki ganny servi pou *defraud and scam* nou bann rezidans.

Petet lo sa pwen osi, mon ti ava fer rapel tou, tou manm piblik ki a lekout, pou zot espesyalman dan sa peryod kot nou ete finisyon lannen, pou zot et vreman vizilan.

Akoz trwa kar di-tan i bann *Scheme* ki met dan plas, ki montre ou en gran retour lo la. E nou war ki i annan bokou, bokou bann *citizen despite* kot nou fer serten antretyen avek manm piblik, ki vin kot nou, zot montre serten konsern lo serten *potential investment*.

Me *still* zot *go ahead* pou zot met zot lekor angaze dan sa bann aktivite. So parey mon pe dir *again* sa *romance scam* i enn bann *area* ki nou pe war i annan bokou aktivite pe arive *on the ground*.

E mon pa asire si mon'n kouver ase laspe ou kestasyon. Petet mon ava pas ou premye kestasyon avek Mrs Azemia. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Madanm?

FINANCE MANAGER WILNA AZEMIA

Bonzour tou Onorab. Mersi pou ou kestyon Onorab. Pou sa logmantasyon ki ou pe regarde anba program 2, i pou *recruitment*. Nou'n ganny aprouve trwa *recruitment* pou lannen prosenn.

Sa i en *strategic analyst* avek de analis pou VAPS ki nou'n ganny aprouve.

MR SPEAKER

Yes CEO ou a kapab kontinyen?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Zis pou azoute lo la lo, lo sa de analis ki nou pe koze parey in fer resorti dan *speech* Minis - *virtual asset* Sesel i en *hub* vreman aktiv lo kote *virtual asset* e i annan en *risk assessment* ki'n ganny fer isi Sesel.

Sa *risk assessment* in ganny aprouve par *Cabinet of Ministers* e *the next step* i ki *the policy papers needs to be worked on*. Me lo nou kote *FIU despite* nou pa ankor ganny kad legal, i enportan ki nou bezwen fer serten tranzaksyon lo la.

Nou'n, nou'n met propozisyon pou nou ganny de analis ki pou spesyalize lo *virtual asset*. Zot kapab apresye ki *virtual asset* i en keksoz bokou pli teknikal ankor.

E alor nou met analis pou siport nou. Me neanmwenn kantmenm nou pa ankor ganny sa bann dimoun, *internally* nou pe fer en ta *capacity building* - en ta *training*. E menm i annan serten *cases* ki nou, nou pe *take onboard* ki nou pe *pursue* lo sa laspe. Mersi.

MR SPEAKER

Wi nou a pran-? Yes nou a pran ou pwen siplemanter Onorab.

HON EGBERT AGLAE

Mersi pou larepons. Lefe ki nou pe bouz ver en monn global *digital ok?* E *cybercrime* i en keksoz ki ozordi i lenkyetid bokou dimoun. E vi ki sekter finansyel i enn bann target ladan petet mon ti a kontan ki rol petet ki *FIU* pou zwe avek bann lezot antite? Akoz ou'n nonmen poudir ou fer bokou rapor.

Me selman i annan sa laspe lenvestigasyon osi ki enportan. So *how in-depth* ki zot ale avek bann lezot departman pou *investigate*, pou get bann lorizinalite sa bann *cybercrime* ki bokou dimoun ozordi pe perdi larzan parey Sesel pe arive? Mersi.

MR SPEAKER

Yes CEO. Mon pas laparol avek CEO Minis, a mwen ki ou lev ou lanmen? Mersi.

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Lo kote *cybercrime* nou, nou konman *FIU*, nou osi tou nou pe *build* kapasite atraver - parey mon'n dir lo kote mon'n dir *virtual asset*, nou pe *build capacity*, pou nou kapab pli *equip* dan nou lekor, pou nou kapab fer bann analiz.

Me selman i pa -. Dan sa *value chain*, i pa zis en konponan *FIU* efektiv, me selman ou bann lezot partner pa efektiv. Nou rekonnèt ki i annan serten limitasyon dan serten lezot Lazans. E alor ki nou pe ankouraze *at an national level* nou, nou pe pran plis en lapros *task force* kot *instead of FIU* i fer son bout, i pas li kot en *law enforcement*, apre i *go through* prosekisyon, nou *come together* nou formil en *task force*;-

Ki prezan ki annan plis leksperyans, plis ekspertiz, i kapab *drive* en pe sa bann diferan linisyativ. Sa i pa pirman zis pou bann *cybercrime*.

Me en pe lo bann lezot laspe ki ase kompleks lo bann prodwir ki kompleks dan nou sistenm finansyel. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Wi Minis?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Onorab zis mon ti a kontan azout lo sa ki *FIU* in dir *basically* lo kote *cybercrime* i pa en *issue* ki enpakte zis *FIU*. *FIU* i annan en konponan ki i zwe ladan, me i nou pe met en lapros nasyonal lo *cybercrimes*. I annan diferan linisyativ ki pe konmanse lo en *national level*.

DICT, Ministry of Internal Affairs e bann lezot *stakeholders* pou get *cybercrimes* konpreansivman. So *FIU* i zwe zis en rol ladan. I en *stakeholder* dan sa lager kont *cybercrimes*.

Me *rest assured* i annan louvraz ki pe ganny fer nasyonalman lo la. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Nou a pran kestyon lot Manm. Onorab Vidot?

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis ek ou delegasyon, tou Manm Onorab e tou dimoun ki a lekout. Mon kestyon pou *panel*, anba zot Bidze anba sa konponan ki konsern *monitoring* bann aksyon finansyel - e la mon pou vin spesifikman lo bann *money changers*, eski zot in kapab, eski zot in kapab dir nou si zot in kapab *track* oubyen swiv bann tranzaksyon, ki relye ek bann *money changers*?

E mon pe regard dan zot pou sa lannen 2023, zot annan en Bidze R25milyon 857mil, eski sa konponan pou permet zot kapab direktman etidye bann risk, oubyen pou zot kapab dir nou, petet konbyen zot ki zot konbyen zot anvizaze depanse pou fer sa legzersis, kot i konsern *monitor* bann tranzaksyon bann *money changers*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. *CEO*?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Lo kote *money changers* i zot ganny, zot ganny groupe ansanm avek bann labank, an term lo nou formil ki nou servi pou nou *monitor* zot, *right*?

So lo zot laspe menm, menm eleman ki labank i annan *in terms of* lesanz larzan *or even* bann tranzaksyon ki ganny fer pou anvoy an deor bann transfer i ganny fer, lo la i annan bann *level of* aktivite ki nou fer, nou. Nou fer *what we call strategic analysis* e i *part of operational analysis* - *right*?

E *Operational analysis* i vin plizoumwenn rapor tou bann ka, kot nou swiv tou bann aktivite, tou bann tranzaksyon ki ganny fer par endividi *or group of* endividi. *As opposed to strategic analysis* nou war *in terms of like* ki bann *flow of* tranzaksyon ki ale *and so on and so forth*.

Dan nou Bidze wi en konponan *of it* i ganny *allocate* pou sa bann aktivite. Me kwa ki enportan pou fer resorti, i ki pou ou fer li *in the absence of IT platform*, i preski en aktivite enposib.

Se pou sa rezon ki dan nou Bidze nou annan souskripsyon ki nou annan avek *GO ML* - *right*? Sa i pou ki bann antite, zot fer zot *reporting* lo sa platform. E premyerman keksoz ki i fer i netway

lamazorite bann - I netway tou bann *data* ki antre kot *FIU* e i kapab siport nou osi tou, pou nou kapab fer serten *analysis*.

Ler mon pe koze la platform i pa ankor an plenn mars - nou pe servi li de lezot fonksyon osi - de lezot fonksyon ase prensipal. Me premye *quarter* 2023, nou pou espekte ki platform i pe pare pou nou efektiv lo sa laspe. Mersi.

MR SPEAKER

Oule en klarifikasyon Onorab?

HON AUDREY VIDOT

Yes en pti klarifikasyon Mr Chair. Eski zot - mon zot in dir nou wi zot pe *monitor* li parey labank. Me selman zot pa'n, zot pa'n detay li dan Bidze poudir nou spesifikman, konmsi ki sa konponan larzan ki zot pe fer sa travay pou montre sa *breakdown* – en?

Pou montre klerman bann risk ki petet atraver bann tranzaksyon ki zot pe *monitor* anver *money changers*?

MR SPEAKER

Mersi. *CEO* ou kapab klarifye.

CEO RICHARD RAMPAL

Zis pou klarifye osi. Mersi Mr Chair. Zis pou klarifye lo kote *FIU when it comes to bureau de change*, zot en *reporting entity* ki zot bezwen raport de keksoz;- *suspicious transaction* avek nou, apre *what we call bann threshold report* – right? Me an term pou *monitor* zot par rapor to *AMLCFT Act*, sa i ganny i responsabilite Labank Santral - zot ki *ensure compliance with the AML Act for that purpose*.

Me nou, nou antre plis *in terms of* bann tranzaksyon zot, zot pe fer. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Mondon.

HON TERENCE MONDON

Mersi Mr Chairman. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Mon premye kestyon i relye avek sa nouvo *landscape* krim finansyel, ki Minis in koz lo la. E risk ki i koze e osi pou nou pei, kot bann kriminel pe kontinyen servi bann fason pli sofistike, pou vol larzan oubyen vol lenformasyon personnel.

Eski Bidze i fer ase provizyon pou devlop kapasite neseler, pou lalit kont kriminel krim finansyel? E dan zot program *awareness*, eski ou kapab dir bann *leaders* bann lenstitisyon finansyel e politik zot konpran risk ki asosye avek sa bann tranzaksyon?

E ki nivo risk ki asosye avek *crypto currency* - an vi ki sa *currency* i donn *users*, *use* bann *users* i reste anonim? Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Thank you. CEO?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Lo kote *awareness* i annan diferan kalite eleman. I annan *awareness* lo *AML/CFT* apre i annan *awareness* lo *Beneficial Ownership Act*, *right?*

Lo kote *awareness* lo *AML/CFT*, sa i par rapor to nou *reporting entities*. la nou pe koz nou bann labank, nou pe koz lo *bureau de change* - parey pe fer resorti pli boner. Nou pe koz lo dan nou sekter domestik, nou pe koz *lawyers*, *real estate dealers*, *car dealership*, *right?*

FIU an kolaborasyon an kolaborasyon avek *sectoral supervisor* - *Central Bank* avek *FSA*, nou'n fer bokou *awareness*. I annan osi bann *awareness* ki'n ganny fer avek bann lasistans bann eksper sorti deor.

Kot nou'n kree sa platform of konversasyon avek nou bann *reporting entities*. Zot annan zot bann *compliance officers* ki zot apwente. So zot ase *equipped* pou zot kapab *deal* avek sa nivo krim ki zot bann antite i fer fas avek. *Ok?* Me selman parey nou kapab fer konpran osi tou, i risk i diferan nivo pandan ki sekter ki ou pe angaze.

Ki petet sa i ava anmenn nou lo sa laspe *crypto* fer ki ou'n aborde. Lo kote *crypto* konman en pei, nou pe pran bokou linisyativ. Nou pe *engage* avek osi avek bokou *foreign partners*, pou nou kapab *build* kapasite.

E mon pa poudir ou sa i en laspe ki nou pou kapab *ahead of the game*. Akoz lo kote *crypto*, nou'n fer diskisyon ozordi. Ler nou, nou pe fer diskisyon keksoz pe bouze, nouvo teknolozi pe antre - e nouvo fason fer.

I annan menm *cases* ki nou, nou'n travay avek *expert* dan sa domenn - mon pe koz eksper mondyal - kot ler nou pe anmenn *cases* kot nou pe *share*, *this is where we bound ideas* - nou pe

share. Zot osi zot pe war ki defayans i annan dan nou understanding of the subject matter.

Me selman kwa ki enportan - i ki i annan standar – sa standar enternasyonal ki'n fini bouz devan e ki'n fini konmans mete, ki pei i bezwen annan, par rapor *to virtual asset*, ki nou konman en pei nou bezwen *comply* avek ki nou fer Lezislasyon.

E parey mon'n fer resorti nou en pei nou, nou'n fer en *risk assessment*, ki *it was well informed*. Akoz mon dir ou *it's well informed* - lo kote *FIU*, kontribisyon prensipal ki nou'n kapab donnen dan sa aktivite, i ki *despite* sa bann aktivite pa ganny *regulated here in Seychelles*, nou'n annan en ta bann platform ki volonterman ki anrezistre isi Sesel, anba Lalwa Enternasyonal Biznes - Lakonpanyen Biznes.

Zot volonterman anvoy bokou *disclosure* kot nou. So nou prezan resevwar bokou *insight* dan kwa ki pe arive lo kote *virtual asset here in Seychelles*. E dezyenm konponan atraver lesanz lenformasyon - parey nou'n montre dan nou bann - dan nou statistik, i montre ki nou'n resevwar nou 294 *request from foreign FIUs*.

Ki arive zot, zot pli pres avek sa bann antite ki pe *operate* e nou annan serten pei ki vreman avanse. Zot in menm fini ouver zot laport pou bann dimoun ki pe ganny *defrauded* bann dimoun ki pe ganny afekte par *virtual asset*. Kot zot ale zot raport sa laba.

E Sesel nou resevwar bokou *request* kot nou, nou *provide* sipor. E kot menm i annan lenstans nou'n kapab servi nou seksyon 27 anba nou *AML Act* pou nou *exercise freezing lo wallet*. E i pa zis en *matter freezing lo wallet*. *What is next* petet ou kestyon? Menm ler nou pe fer sa bann *freezing*, nou pe angaz avek *CIU*.

Nou pe sey *build* en *model case* pou nou regarde ki ler nou, nou pe kapab - ler nou pou *regulate in terms of what is the minimum that can be - that should be* dan nou Lezislasyon, pou nou kapab *effectively* konbat sa bann krim. Mon panse petet mon'n kouver tou kestyon.

MR SPEAKER

Thank you CEO. Thank you. Nou a move on - Onorab Bistoquet?

HON ROSIE BISTOQUET

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. E bonzour tou bann Onorab e bann dimoun ki pe ekoute. Minis mon'n regard anba ou *challenges* ki zot annan anba

'absence of case management 'ki pe fer problem dan - kot i anpes zot pou rekiper data pou siport zot analiz finansyel.

Prezan pou piblik konnen en pti pe dir nou ki stratezi ki febles ki sa i anmennen dan zot sistenm finansyel? Apre ki bann stratezi ki zot pe met an aplikasyon, pou asire ki petet lannen prosen keksoz i mars pli byen?

Apre Onorab in koz en pti pe lo *allowance*, kot mon ti anvi konnen anba zot *PSC allowance P2* - zot *PSC allowance* in ogmante, mon demande konbyen *staff* zot annan? Eski laplipar mazorite zot *staff* i lo *PSC contract*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. *CEO*.

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Lo kote - mon a pran ou dezyenm kestyon, lo laspe konbyen *staff* nou annan? Nou annan 43 *staff* an se moman. E bann *staff* ki nou, nou'n met zot dan lo kontra, i bann *Senior staff*.

La mon pe koz ou bann *Manager onward*. Dan nou striktir nou annan nou *Manager*, nou annan nou *Head of Division* e apre *Deputy CEO* avek *CEO itself*. Aparad sa bann lezot *staff* ki donn sipor zot, zot *normal continuous employment*.

Lo laspe *case management* son *main* lenportans osi tou i pa zis pirman pou *FIU*. I pou ed nou kolekte statistik osi tou pou pei nasyonal lo kote *AML/CFT*. Si ou regard anba *AML/CFT Act*, *FIU* i osi responsab pou li kolekte bann statistik.

So i vin en *full flow* kot i konmans bann *disclosures* ki ganny fer lo kote kot nou. *Analysis* ki nou, nou fer kot i ganny anvoye kot *Law Enforcement Authorities*. Bann *investigation* ki ganny fer, kot i ale prosekisyon *up to the pwen* finisyon.

So en *case management* is *very important* pou nou *FIU*, me dan nou Bidze osi tou, nou pe fer en demars - an deor nou Bidze *rather* - nou pe fer demars osi tou nou annan konversasyon ase avanse avek bann partner etranze, pou nou kapab gete si nou kapab *offload* en serten keksoz presyon lo sa ki nou gannyen dan nou Bidze.

So mon pe gete si nou kapab ganny en *case management* rod bann partner ki nou travay avek. E mon kapab ganny *case management* atraver partner ki nou travay avek. E mon kapab dir ki diskisyon i ase avanse lo sa laspe. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Wi ou bezwen klarifikasyon?

HON ROSIE BISTOQUET

Wi zis en pti klarifikasyon lo *staffing* menm. Mon remarke sirtou letan ou pe koz lo *staff* ou pa'n koz lo bann zenn ganny atrakte pou antre dan sa profesyon, swa dan sistenm.

Sirtou bann *economist*, akoz mon pe get anba ou Bidze, lannen pase ou ti napa *student allowance*. E mon war i annan en pti bout ki ou'n mete. Eski zot pe ankouraze zenn sirtou bann *economist* pou pran sa travay? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. *CEO* klarifye?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi pou ou kestyon. Lo kote *retain, retainership* avek atrakte - mon krwar petet bokou lezot antite osi - spesyalman bann antite Minister Finans, ler zot in fer prezantasyon, ki sa i *remain* en *issue* e nou *FIU* nou, nou pa'n ganny eparnye par sa.

Me nou bezwen travay avek resours ki nou, nou'n gannyen. Lo sa konponan *allowance* nou enkli - sa *allowance* ti par bann eksper ki pou antre sa.

An menm tan ki nou pe bouze avek *digitization*, i enportan ki nou pa ganny zis en platform an plas. Kwa ki nou met dan sa platform ki pli enportan. Tou nou bann *historical* data ki nou annan konman en lorganizasyon, sa i bezwen ganny transfer dan platform.

E sa bann *junior staff* ki nou anvi pran *on a part time basis*, i pou donn serten lasistans lo la. Me selman *we are well - well mindful* ki i annan laspe *sensitivity*. So pa nenport ki kalite dimoun ki pou ganny pran.

So despite nou anvi ede dan devlop siport nou zenes, me selman i annan prosedir ki pou bezwen ganny fer, pou protez lentegrite ek lenformasyon osi tou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi *CEO*. Onorab Loze?

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Mr Speaker Direkter in mansyonnen lo kote *bureau change*, zot plito responsab pou bann

transactions. Se zisteman lo kote *transactions*, ki mon en pe konsernen.

Zot ti deza *put out* en rapor zot, ki ti donn en sif ase enorm lo bann *outflows* ki sorti dan bann *bureau change*. E *at the time* zot ti mansyonnen ki zot pe al fer en lenvestigasyon, lo sa bann tranzaksyon.

Sa ki mon ti a kontan konnen ozordi, eski zot in annan ase sipor atraver Bidze, pou zot fer e konplet sa lenvestigasyon? Eski zot in nobou *pin down* kisisa sa bann *out flows* - si i remitans, ouswa i serten lezot keksoz ki pe pase? Akoz nou isi dan Lasanble, *whether* i Minis ki vini, ouswa Labank Santral ki vini zot eksplik nou bann presyon ki annan lo deviz etranzer dan pei.

E sa bann *outflows* - sa gro sonm ki ti dan zot rapor la, i met en kantite presyon lo sistenm. Apre mon annan en *comment* - nou mon pa konnen si nou tant pou penn en portre ki zeneralman i negativ lo *crypto currency* isi.

Nou toultan pe - tou nou kestyon i al ver negativ. Mon war ou pe riye - mon konnen nou'n fer sa konversasyon. *We've been having this conversation for years*. Ou konnen ozordi en *BNB* i desann \$388 ozordi. Si en Seselwa, i ale i pran li 20mil - R100mil, R200mil i met dan *BNB* i met ek zis en lentansyon li. Akoz i konnen poudir *BNB is projected to go up to \$500mil*. Sel lentansyon ki pou annan, i pou annan loportinite fer en *arbitrage* la e fer en pe profi.

So i annan sa kote osi ki petet nou pa koz lo la - napa zis kote *scamming*. Apre lo kote proteksyon krim, eski par azar zot pa'n ganny sans detekte si en, en lot Lazans *enforcement* Sesel in partisip dan okenn aktivite blansisaz larzan resaman? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. CEO?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi pou kestyon. Zis mon ava klarifye lo sa dernyen sonm ki nou ti prezant devan zot lo *bureau de change*;- parey nou ti dir zot ki lenformasyon ki nou resevwar i lenformasyon ki ti ase *raw*.

E menm bann *bureau de change* i ti zot premye lenstans ki zot, zot ti pe fer *reporting*. So sif ki ti vreman o - i ti en sif *both* bann tranzaksyon *incoming* ek *outgoing* kot bann *bureau de change*.

So zis pou fer li kler - wi i ti en pe *misleading* lafason ki i ti prezante dan sa rapor oparavan. I ti ganny reprezante konman bann *outflow* tranzaksyon. Be selman ler nou'n ale nou'n *clean up* en pe plis *data*, nou'n war ki i ti enkli *both in flow* ek *out flow*.

Lo aktivite *bureau de change*, zis pou *point out*, *Central Bank* i *remain the leading regulator*, pou *ensure* zot *compliance* avek Lalwa *AML/CFT*. Me nou, nou antre lo *disclosures* ki zot fer avek bann *threshold reporting*.

Ki nou'n fer - aktyelman i annan en rapor ki nou, nou'n travay lo la. Nou'n fer *analysis* lo bann *data* ki nou resevwar avek nou bann *bureau de change*. E i pa en rapor piblik. Nou'n *disseminate* li to bann antite konsernen spesyalman *Central Bank*.

Kot sa i pou gid en pe direksyon kot zot, zot sipoze regarde pou zot *supervision*. Akoz en laspe prensipal ki nou ti pe war, i ti lo - parey mon'n fer resorti oparavan - i lo *quality of* lenformasyon.

Prezan kot bokou lenstans nou ti pe war *duplication of reporting*, kot menm, menm tranzaksyon ki'n ganny fer, i ganny *report* de a trwa fwa kot *FIU*.

Me nou *in the absence of any mechanism* kontrol lo la, nou'n aksepte kwa ki i ti ganny *report to us*. So prezan tousala i bann faktè ki fer li mont en pe *in terms of like volume of* tranzaksyon ki nou ti war.

MR SPEAKER

Mersi *CEO*. Wi Onorab i annan klarifikasyon ou bezwen?

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker ti a byen si Direkter ti kapab *update* nou lo sa nouvo sif pou *out flows* ki zot in annan apre ki zot in netway zot *data*. Apre mon ti pe le en dezyenm ki ti tre senp e kler, eski *FIU* dan son bann *monitoring*, in ganny loportinite sans pou detekte si en lot bann *Law Enforcement Agency* Sesel, in resaman partisip dan okenn aktivite *money laundering*? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. *CEO* wi ou a kapab adrese.

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Nou a kapab fer - mon pou napa sa egzakt *figure* ek mwan la. Me definitivman nou a kapab fer li *available*, pou nou *update* zot avek en *clearer version of* bann tranzaksyon lo kote bann biro *bureau de change*.

E sa dezyenm kestyon, petet mon pa dan en pozisyon pou donn en reaksyon an piblik lo la. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Mon sipoze Onorab i a konpran sa. Onorab Cosgrow ou kestyon?

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis. Bonzour tim. Bonzour tou dimoun a lekout. Mr Chair mon premye kestyon i an relasyon avek zot *core functions*. Mon konnen ki *FIU over the years* in annan bann amannman dan Lalwa. Si *CEO* ouswa Minis i kapab dir nou an gro, ozordi ki zot *core function, functions*? E ki zot relasyon ozordi zot annan avek bann lezot *entity*, ki'n pran en pe zot bann fonksyon?

E ki ler ou konpar li avek sa ki zot ti pe fer avan *your success rate* avek ozordi, zot *success rate* dan bann diferan ka ki zot *deal* avek, si ou kapab donn nou en pti konparezon?

Dezyenm Mr Chair, si mon konpran byen *CEO*, an se ki konsern *financial crimes* - ozordi *FIU* i pa neserman annan sa *full* kapabilite - kapasite pou *deal* avek tou bann modalite *financial crimes*, ki prezant devan zot ozordi.

E ki prezant devan lemonn finansyel ozordi. So si *CEO* i kapab donn nou serten presizyon lo la? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. CEO?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Lo kote *FIU* - parey ou'n fer resorti *yes* atraver lamannman ki ti ganny fer - nou, nou nepli en *hybrid FIU* parey nou konnen. Nou plizoumwenn *the Center* ki resevwar bann rapor. Nou *conduct analysis* lo la e nou, nou *pass it on to* nou *to law enforcement*.

Mon'n war konman Direkter *FIU* mon'n war son laspe pozitiv lo la akoz ler mon regard oparavan. Lenstans ki nou ti annan, ki nou ti annan *investigative power* osi tou petet nou pa ti antre dan sa spesyalizasyon *of* nou *core* fonksyon osi ki nou ti bezwen fer.

I pa vedir si ou en *hybrid FIU*, ou pa sipoze fer ou laspe *core* fonksyon - ou sot zis lo *investigation*. I annan bokou *FIU across the globe*, ki *remain* en *hybrid FIU*. Zot annan zot *success story* e zot osi tou zot annan, annan pwenn feb lo sa laspe.

Me lo nou kote, keksoz ki nou kapab dir – ki ti ganny resorti dan nou *mutual evaluation*, ti fer resorti ki *FIU* nou *weak* lo nou kote *operational analysis - which is very critical* - sa i *dealing* avek bann cases.

Nou ti aktyelman mon kapab dir nou ti *non-existent* lo laspe nou *strategic analysis*. *This is* en konponan ki nou pe travay lo la. Parey mon'n fer sorti - nou pe fer bann rapor, ki nou pe anvoy kot *reporting entities*. *Depending on* natir *assessment* ki'n ganny fer - nou pe anvoy kot bann *competent Authorities*.

So lo sa laspe in annan, in annan bokou progre mon kapab dir, anba sa kad legal ki nou pe *operate*. Me an se ki konsern partenarya ki nou annan bann lezot antite, i touzour reste en konsern lo partenarya. Nou konpran ki sak lenstityon i annan lot priyorite. Zot annan zot diferan kontrent. Me *despite* sa ki nou lapros, nou pe esey pran an se moman, i ki depandan bann cases ki nou, nou *handle*, *obviously* nou bezwen *handle* en *risk-based approach*.

E nasyonalman bann lezot antite i bezwen *exercise risk-based approach*. So bann lenstans kot nou pe war bann case ki *is of higher risk*, nou vin ansanm *formulate* en *task force*, kot nou bezwen travay en pe lo sa bann cases.

Me mon pa pou - mon pa pou fer krwar ki tou cases i pe ganny travay koumsa. I pou enposib dan en sistenm kot tou keksoz ou pou vin avek en *task force* pou travay.

Me i annan en pwen final lo la mon ava dir ki i annan bokou pou fer an term kolaborasyon, ou efikasite lo serten Lazans pou fer sa *value chain* mars fonksyon byen.

Si mon a pran dezyenm kestyon lo kote bann *financial crime* dan en sistenm finansyel - *it's involving everyday*. Nouvo risk ki antre, nouvo teknolozi nouvo fason fer keksoz i antre.

Nou konman *FIU*, nou esey nou mye. Parey mon'n dir nou annan nou 43 *staff* - 43 *staff*. Ler nou pou get nou bann *staff* teknikal i pa bokou, me selman nou esey nou mye pou nou donn bokou *exposure* nou bann *staff*.

Bokou *training* petet parey zot ava war dan nou Bidze, ki nou pe demande pou nou kontinyen sa lannen, fer bann langazman avek bann *foreign partners*. Nou *rely heavily* lo nou bann *foreign partners*.

Par egzanp nou annan nou en Manm *Egmont*. En Manm *Egmont* i antre dan sa, dan sa lemonn *FIUs* i en *grouping* - i en groupman pli prestizye.

I prestizye dan lesans ki ou ganny ekspertiz; ou ganny *access to* lenformasyon; ou, ou devlop bann Polisi ki *then* nou esey *transpose* li dan nou bann *domestical or* nou *domesticate it*.

So atraver bann groupman koumsa, nou ganny bokou *training e exposure* parey mon pe dir, ki kapab fer nou *staff* en pti pe pli *equipped lo catching up* avek *the rate of financial grant* ki annan dan sistenm.

Selman mon pa pou dir ou ki wi nou kapab *handle* tou keksoz. I pou fo pou mwan dir sa. Me selman *on a risk-based approach* parey mon'n dir - mon'n fer resorti, nou esey nou mye pou nou kapab *keep* nou lekor azour avek sa ki pe arive. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Wi klarifikasyon Onorab?

HON WALLACE COSGROW

Yes Mr Chair. Mr Chair en klarifikasyon ki mon ti a kontan gannyen - akoz *CEO* in koz lo bann *referral* ki vin kot zot. So eski *FIU* i akte zis lo *referrals from* bann lenstitisyon, ouswa zot - mon konnen zot napa sa *investigative power* - me selman eski zot al fouye zot menm pou al rod problemm kot problemm i ete? Konmsi konpran mwan? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. *CEO* wi?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Onorab. Nou sours prensipal - nou sours prensipal i bann antite bann *reporting entities, right?* Me selman nou ganny partou, *right?* Nou ganny partou manm piblik i kapab vini pou zot fer serten *disclosure*.

Nou ganny atraver nou bann *competent Authorities* - nou ganny *Government Agencies*. Dan nou rapor nou'n detay tou bann sours lenformasyon, nou resevwar *from* bann *Lazans Lentelizans*.

E en *tool* ki nou servi osi tou, *open source*. Nou servi bokou *open-source e open-source* osi tou i donn nou bokou lenformasyon pou nou komans *initiate* bann keksoz. E an vi ki nou annan en *offshore center here in Seychelles*, nou ganny bokou *cases* osi tou ki ganny *refer to us by* bann *other competent Authorities*.

E osi bann *Law Enforcement Authorities* ki vin kot *FIU*. So pou nou pa restrikte *despite* Lalwa i *allow* nou pou nou resevwar sa bann - *anyway* i met dan legasyon lo sa bann *reporting entities*,

pou zot fer serten *disclosure*, me napa *any* restriksyon lo endividi ki kapab vin kot *FIU* pou fer serten *disclosure*. Nou annan bokou ka petet nou'n resevwar bann *disclosure*, me selman *most of the time* i annan en *link* avek *existing case*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi *CEO*. Onorab Lemiel?

HON SYLVANNE LEMIEL

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis avek ou delegasyon, tou dimoun a lekout. Mr Rampal bonzour. *FIU* zot lorganizasyon i pe toultan rod fason petet pou zot modernize.

Akoz zot konnen poudir dan lemond antye, diferan krim ki annan pou fer avek sa ki zot kot *FIU* zot *deal* avek, i pe evolye. E an menm tan mon war ki enn zot bann priyorite stratezik, se ki zot ti pe koz lo pwen limero 3, kot zot ti pe mazin pou moderniz en pti pe zot sistenm lenformasyon teknolozi.

Me letan nou get *FIU* an zeneral apard zot sistenm lenformasyon teknolozi zot le modernize e si zot le vin pli relevan an term detekte *or* ganny plis bann detay dan zot bann travay ki zot pe fer lo bann krim ki pe pase, *be it* lo *cyber* - *be it* bann lezot *money laundering* menm ki pe pase;

Eski sa Bidze 2023, i pe i pou permet zot fer bann diferan modernizasyon apard lo kote teknolozi? E si wi i pou annan diferan modernizasyon ki zot le fer kot *FIU*, ki kalite sa bann modernizasyon ki zot pe mazin fer pou vin pli efektiv e pli relevan? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you Onorab. *CEO*.

CEO RICHARD RAMPAL

Thank you Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Mon pa avatous lo laspe *IT* - mon krwar ou'n eksplik li ase byen, son relevans dan nou louvraz, me ki mon kapab fer resorti - an se moman nou dan langazman avek de *expert* ki baze avek nou *FIU* pou en peryod 6 mwan.

Zot, zot pe ed nou pou nou revwar nou sistenm lo kote *core* fonksyon an zeneral. So premye laspe ki zot pe fer, zot pe fer en *assessment of* tou nou bann prosedir, tou nou bann striktir ki nou annan.

E nou pe gete ki son relevan, ki son efikasite kote ki nou kapab amelyore, *right?* E menm osi tou dan sa, dan sa legzersis, i kapab annan posibilite kot nou kapab war ki nou bezwen reviz nou kad legal osi tou. Akoz ler nou koz modernizasyon, nou pa kapab zis fer modernizasyon dan labsans nou Lalwa. Nou bezwen fer sir ki i swiv avek nou Lalwa. So sa i bann laspe ki nou pe regarde.

I annan bokou aktivite ki pe deroule lo sa, lo sa laspe e menm *besides* sipor ki nou pe gannyen avek sa de *expert*, nou annan langazman avek Linyon Eropen. Zot pe donn nou sipor lo kote *supervision of DNFDPs, lawyers, accountants and the rest.*

Lo kote *Beneficial Ownership*, mon konnen ki zot tou zot in konn bokou fwa lo kote *at length* dan *National Assembly*. Nou pe resevwar osi tou sipor lo sa laspe. Nou konnen nou annan sa kad legal ki ti ganny aprouve *by the House*.

Me son lenplimantasyon *the more* nou *go into it* nou war kantite *practical it is* - si i vreman efikas. So i annan sa laspe ki pe osi ganny regarde e i tou depan ankor lo, lo *outcome of it*, i kapab *lead to* serten revizyon dan propozisyon pou revizyon dan Lalwa.

E nou annan osi tou *NPO - NPO* nou'n diskite ankor dan sa Lasanble. Nou ankor pe fer *risk assessment* kot nou pe ganny sipor pou nou asize regarde. Akoz lo kote *NPO* i en kad ki vreman sansib. Nou tou nou konnen ki zot la pou zot ed kominote dan en fason ou en lot. E *the more* ki nou met lobligasyon lo zot, nou pa anvi ki zot nou fer zot farous - parey nou dir.

So nou pe regarde tousala ki mannyer nou kapab amelyor keksoz ki nou pe fer. Akoz i pa en *matter* zis nou vini standar i dir fer koumsa - nou pran nou enplimant li e nou asize nou *sit back* nou regarde. Nou en lekonomi e nou pei ki vreman pti e *whatever* ki nou, nou adopte, nou bezwen fer sir ki nou adapte *to context* nou pei.

So part of sa bann transformasyon i vin atraver bann *processes* ki nou pe fer. Me selman *IT* osi tou, i reste en konponan vreman kle ladan. E dan nou bann Bidze oparavan, nou ti'n fini resevwar sipor bidzeter pou nou annan *go AML*.

Me selman nou'n repriyoritiz son *use*, kot nou'n servi li lo kote *beneficial ownership* e la ki nou pe antre lo laspe *core* fonksyon, pou nou konmans servi li lo *core* fonksyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi *CEO*. Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Bonzour CEO, Minis e delegasyon ki sorti kot Minister Finans. E bonzour koleg Onorab e tou dimoun ki pe ekout nou. Mr Chairman pandan sa bomaten mon'n ekout CEO, mon bezwen dir poudir FIU i en antite ekstrememan enportan dan konteks protez nou sekte finansyel.

Me selman mon bezwen dir bomaten mon pa antyerman satisfè ek bann larepons ki mon pe gannnen. E mon konsernen avèk serten larepons ki mon pe gannnen. Akoz mon war poudir pou en Bidze ki nou pe al donn FIU pou 25 ekek milyon Roupri, mon pa pe vreman war kote nou pe al met lanfaz pou nou *deal* ek sa bann keksoz pase.

Ler mon pe regard ou rapor ki ou'n pibliye pou 2021, mon realize poudir i annan en kantite keksoz ou'n sanze lafason ki ou pe raporte. Par egzamp Mr Chairman, anba ou Bidze ou annan zis de klasifikasyon.

Ou annan enn;- *governance and administration* apre en *core functions*. Mon ti ava'n espekte ki ou ava annan en *breakdown* pou bann lezot eleman. Par egzamp *reporting* - ki mannyer ou pe met larzan dan *reporting*? Ki bann mezir ki ou pe met an plas pou fer *reporting* pou *improve reporting*. Mon pa war ki mannyer ou pe *breakdown* ou *core functions* e larzan ki nou pe donner. E mon pa pe war si larzan i ase pou ou kapab fer sa.

E les mwan ilistre mon pwen. Par egzamp lannen pase ou ti donn nou en sif ki sorti kot bann *money changers* e sa ti vin dan *tune of almost* R2bilyon. La ou vini ou dir nou poudir sa sif pa ti korek. E sa lannen ou pa donn nou okenn sif me sa sif in ganny donner *internally* ek bann Lazans. Pou mwan, mon pa war sa akseptab!

I pa akseptab, akoz mon pa konnen prezan eski ou *reporting capacity* i *up to the standards* pou ou kapab *investigate* sa ki bann *money changers* pe donn ou. Akoz mon ti a kontan konnen e pou tou Seselwa si napa *currency flags*?

Si savedir dimoun pa pe servi - biznes pa pe servi *money changers*, pou tir larzan dan nou lekonomi e anvoy li aletranze. Oubyen eski sa i zis remitans? E lannen pase ler mon ti lir ou rapor ti napa *in flow* nou ti pe koz lo *out flow*. Larzan ki pe sorti Sesel.

So mon premye keston;- eski ou annan ase larzan dan sa Bidze pou ou *setup* en striktir pou fer lenvestigasyon lo bann *money changers*, pou idantifye *whether* i annan larzan ki pe kit pei atraver sa bann *money changers* e i pe al lezot ziridiksyon?

E ki sa bann larzan ki pe kit pei *whilst* i annan ki kit pei atraver remitans atraver bann transfer normal, i pou annan larzan

pou bann etidyan, eksetera. Be mon pa krwar Gouvernman i servi *money changers* pou etidyan - Gouvernman i servi labank.

So eski ou annan larzan pou ou kapab fer sa e donn nou en rapor lo konbyen - oubyen eski ou kapab dir nou la lo konbyen larzan *from out flow* ki'n sorti from bann *money changers*, pandan sa lannen?

Sa i mon premye kestyon. Prezan mon dezyenm kestyon, ler mon regard bann diferan *indicators* dan ou rapor, ou annan bann diferan rezon pou *reporting* kot ou koz *adverse media*, ou koz lo *fraud, money laundering*. Mon war 161 *case money laundering*.

Ler mon get lalis kriminalite ou koz lo *child abuse*, ou koz lo *dark net market activity*, ki ekstrememan danzere pou nou pei, *given* la kalite ziridiksyon ki nou ete, ou koz lo *illegal gambling, money laundering*. I kler ki ou annan sitan diferan landrwa ki ou bezwen fer rapor lo la, me ozordi ou senpleman zis en *quasi reporting entity*.

So oli-? Kote nou'n met larzan, pou ou kapab annan kapasite pou fer en *proper* lenvestigasyon, lo sa bann keksoz ki ou pe raporte? Akoz mon pa pe war kote ou'n met sa larzan pou fer sa. Sa i mon dezyenm kestyon? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. CEO?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou, pou kestyon. Lo kote dezyenm kestyon lo kote nou'n met larzan - *this is where by* nou annan sa propozisyon *for us to recruit* trwa nouvo analis - *right?*

Sa trwa nouvo analis zot, zot *part of* nou *core* fonksyon e espesyalman i annan sa laspe sa enn pou *strategic analysis*, zot ki - i sa *unit* ki *deal* prensipalman avek bann *disclosures* ki nou, nou resevwar.

Lo kote *threshold reporting both in terms of cash* avek *wire, wire transfer*. *This is where* nou'n mete. Me selman en laspe ki nou bezwen fer atansyon osi tou, zis nou pa le zis vini demande pou nou ganny en ta resours *right* - kan nou pa ankor kapab develop nou *internal capacity* pou nou fer sa bann aktivite - *right?*

Akoz ki mon pa anvi, ler mon vin devan Lasanble ankor, kot mon'n ganny dir mon ganny dis dimoun, me selman ki mon pe fer avek. Parey mon'n fer resorti oparavan, nou annan nou sa de *expert* ki anndan avek nou, zot pe travay fortman avek nou. Enn;-

zot *area of expertise* i egzakteman ki ou pe dir lo laspe, pou sa size - fer sans.

So sa *disclosure* ki nou'n resevwar met bann striktir an plas, gete ki bann diferan *analysis* ki nou bezwen fer. Regarde ki son relevans, pou kot nou bezwen *disclose to* Gouvernman, kot nou bezwen *disclose to* Labank Santral, kot nou bezwen *disclose* kot bann lezot antite. E menm osi tou ki pou *lead bann investigation* ki *FIU* nou pe fer.

So an se moman ler nou pe koze, i annan bokou aktivite ki pe ganny fer lo sa laspe *analysis* ki fer resorti. E atraver resours bidzeter ki nou, nou pe demande, pou nou ganny sa bann analis ki zot, zot kapab zwenn, pou kapab abzorb sa bann *training* ki pe gannyen - abzorb sa bann fason fer.

Kot prezan nou ava kapab reprodwir. Nou ava kapab reprodwir en pe plis bann rapor. E *as we speak right now* nou annan trwa rapor ki'n ganny fer *without* - avan sa bann eksper ki zwenn nou - i annan trwa rapor ki *the Strategic Analysis Unit* in deza fini *release*.

Ki parey mon'n fer resorti, in ganny anvoye kot bann Lazans nesese - *right?* Me fondamantalman osi tou ler nou'n fer sa *analysis*, i *go back* parey ler nou ti fer sa konversasyon kot *FPAC* - wi mon ava pran sa premye kestyon.

Kot nou ti montre ki i annan en *amount* signifikan ki pe ganny sorti koman *out flow* lo kote *bureau de change*. Ler nou ti fer sa konversasyon - *yes* nou ti retournen, nou ti ale nou ti regard tou nou bann *disclosures* ki ti ganny fer atraver nou. E ler nou'n war - nou'n remarke ki bann *bureau de change* ti pe mal raporte lenformasyon kot nou - *right?* Zot ti pe donn nou tou lenformasyon konman *out flows* kan i ti *both in flows* avek *out flow*.

Rezon ki nou pa'n fer *any* referans spesifik dan nou nouvo *report*, i ki *still* nou pe ganny serten *issue, in terms of quality of data* ki pe antre. Se pou sa rezon ki nou pa'n met li piblikman.

Me selman nou, nou annan sa lenformasyon kot nou, nou kapab fer li *be made available*. Mersi.

MR SPEAKER

Wi ou klarifikasyon Onorab?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mwan, mon pa kapab sanz Polisi Gouvernman aktyel, lo ki mannyer i war ki i le *setup* son striktir *Financial Investigation Unit*.

Akoz la pou mwan, ou pa en *financial investigation* ou en *Financial Analysis Unit* la. Ou fer zis analiz ou. Ou'n koz *strategic analysis*, ou'n koz *operational analysis*, ou fer zis analiz, ou pa en *Investigation Unit*.

Me problem se ki ler mon pe get ou rapor, *everything* i relate lo fer lenvestigasyon. Ou ganny rapor ki R2milyon in sorti dan pei, ou bezwen al fer en lenvestigasyon.

Me ou pa fer lenvestigasyon, ou fer analiz. I dir ou i pa'n donn ou lenformasyon, la nou pa konnen si sa letan larzan in kit pei, lekel ki'n fer larzan kit pei - nou pa pou konnen?

Ki sekter? Eski sekter touris atraver remitans i annan plis larzan? Eski lot sekter? I kapab annan *money laundering* ki pe arive, nou pa pou konnen! E mon problem avek sa aprezan, se ki ler mon pe get ou Bidze R25.8milyon ou annan *governance, management, administration*, ladan i vin tou bann zafer normal akoz *hospitality, adverse, donations* eksetera.

Mon vin anba dan *core functions* menm parey;- *basic pay, adverse, donations*. Mon pa war nanryen dan *core functions* ki dir *strategic analysis*, nou pe met R2milyon pou nou kapab *setup* en *unit* pou fer *strategic analysis*.

Operational analysis nou pe met R3milyon pou nou kapab *setup* sa. Rezon mon pe donn ou sa, akoz ou konn tre byen ki mwan, mon konnen ki mon pe dir ou, akoz mwan osi apre ki nou'n enterakte ek ou, nou'n osi enterakte avek plizyer *stakeholders* an relasyon avek sa *AML/CFT group*!

So Mr Chairman si bomaten Lasanble - e mwan, mon anvi siport *CEO* mon anvi siport ou akoz *FIU* ou enportan so konpran mwan langaz, i pa en langaz ki pe atak *FIU*.

Me ki mannyer nou fer ou vin pli efektiv dan fer ou louveraz? E ou pa kapab dir mon ou pe rod resours. Zan ou ankor pe, ou ankor pe met ou striktir.

So *obviously* ou konnen ki ou pe fer *CEO*, me ou bezwen annan en striktir ki montre Lasanble Nasyonal sa Bidze ki ou pe delivre lo la. *Otherwise* akfer nou pou met sa 25milyon kot nou ...? La nou'n vin pli a risk Mr Chairman avek *scammers* dan sa pei.

Nou vin pli a risk ek *scammers*, akoz *scammers* ozordi demen Mr Speaker i anvoy en zafer lo ou telefonn ou pa konnen, ou, ou tonm ladan.

MR SPEAKER

Onorab mon krwar *CEO* in konpran ou bann kritik.

HON SEBASTIEN PILLAY

Non, non Mr Chairman, i enportan akoz nou annan letan pou nou diskite sa Bidze! *This is a budget* ki sipoze protez - akoz les mon fer mon pwen. *Whilst ACCS ...*

MR SPEAKER

Wi?

HON SEBASTIEN PILLAY

...i *busy* avek son bann *case* koripsyon e i pe met tou son *focus* lo son *case* koripsyon - nou'n war sa. *FCIU* pe asiste *ACCS* be lekel ki protez larestan Seselwa? *So it's you.*

MR SPEAKER

Poz sa kestasyon avek *CEO* i a reponn. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Relax, mon pou bezwen mon pou demann li mon kestasyon. So eski *FIU* pe met lanfaz lo pou li fer resours, pou li kapab *improve* son kapasite pou li *investigate* - parey son non i dir - sa bann tranzaksyon? Kote ou'n met lanfaz? Konbyen larzan ou'n mete - 1 milyon, 2 milyon, 3 milyon?

Right now I have no idea konbyen ou pe mete dan bann konponan spesifik, pou ou kapab fer sa. *And then* i en kestasyon dir nou konbyen alors apre ki ou'n fer sa lot rapor ki ou'n *disseminate internally* -

Mon pe demann sif, mon pa pe demann detay - sif - konbyen ki'n sipoze sorti *out flow from* bann *money changers*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. *CEO* ou klarifikasyon?

CEO RICHARD RAMPAL

Ok mersi Onorab. Mon pou napa ek mon la sif lo *out flow*, me *certainly* mon kapab donn sa detay, *right*? Lo kote *FIU ok* - nou bezwen petet zis pou en klarifikasyon - *FIU* nou *Financial Intelligence Unit right*, me non pa *Investigation - right*?

E anba Lalwa, nou pe deservi nou fonksyon ki'n ganny donn nou anba Lalwa - *right*? Mon konpran petet par rapor nou kontan fer referans avek *FIU* oparavan, ki nou dir toultan i ti annan ledan or i resevwar rapor e i osi tou i *investigate*. Nou, nou fonksyon i en

fonksyon ase kritik nou osi tou – *right?* Nou resevwar sa bann *disclosure*; nou fer *investigation* – (*laughter*) nou fer nou *analysis*.

Mon konnen i pa en mo ki ou anvi tande, me selman nou fer nou *analysis* lo la. E kwa ki enportan, nou, nou *package* bokou bann-. De *package* ki sorti kot nou i bann *package* lentelizans e bann *package* osi tou ki ganny anvoye pou *investigation by the respective Law Enforcement Authority* - *right?*

So lo sa laspe si ki parey nou rapor i fer resorti, nou pe klerman desarz nou responsabilite, anba nou manda ki'n ganny donn nou anba Lalwa *Anti-Money Laundering Act, 2020* - ou trouve?

Pou nou fer sa fonksyon nou bezwen larzan e *this is whereby* dan nou Bidze, i annan parey bann diferan laliny nou'n mete. Me selman bann rekomandasyon mon *take note in terms of like* i ti pou enportan pou nou pou pli striktire, *in terms of* nou bann *analysis* ki nou pe fer - kantite larzan ki ganny *allocated* avek sa.

Akoz sa onnetman ti pe monte - konmsi *towards* preparasyon pou Bidze, nou ti pe realize nou menm - ler nou ti pe fer sa diskisyon *internally* - pou nou kapab donn en reasirans – *ok* - par rapor *to* nou *core* fonksyon, *analysis* avek *monitoring* - kantite larzan ki ganny mete pou sa.

Nou, nou ti'n globaliz nou program koman de;- enn *governance* e (2) *core* fonksyon. Me selman lo laspe *core* fonksyon *unfortunately* i annan trwa aktivite – *right?*

I annan en ta aktivite revizyon *AML/CFT*;- i annan en aktivite *Beneficial Ownership* e i annan *the actual core* fonksyon *of the FIU*. So sa i ava en keksoz ki nou, nou kapab amelyore lo la, pou nou kapab diriz zot en pti pe pli byen, *in terms of* kote sa bann larzan ki pe ganny - i ganny *targeted*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you CEO. Next kestyon Onorab Adelaide. A ti Onorab Labrosse? *Yes* Onorab?

HON RICHARD LABROSSE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis. Bonzour tou Manm koleg prezan. Mr Speaker nou bezwen osi realize ki *FIU* - ler nou pe koz *FIU* avan ek *FIU* konmela - i annan gran travay ki pe ganny fer.

E la mon ti a kontan osi i reste sa group profesyonnel laba, sirtou *CEO* ek son lekip ek son bann travayer. Nou war sa zefor ki

zot pe fer, pou fer sir nou lendistri finansyel i ariv lo sa *level* ki nou sipoze etc.

Mr Speaker mon kestyon ler mon, ler mon lo sa menm laliny Mr Speaker mon ti ava osi kekfwa Minis oubyen *CEO* ti a dir avek Lasanble, ki bann *package* ki zot annan pou travayer ki pe travay vreman dir laba?

Taler ou'n nonmen ki *Management* zot lo en sistenm Kontra. Be sa bann travayer ki pa lo sistenm Kontra zot e lo zot *package*, ki bann keksoz ki annan ki pou enteres zot pou reste?

Ouswa ou menm eski ou annan bann propozisyon pou annan en *Scheme* pou sa bann travayer laba, pou fer zot vin *align* avek bann lezot lorganizasyon sirtou *FIU* ek son kalite louvraz ki li i fer?

Mon dezyenm kestyon Mr Speaker, i konsernan en pe lo ledikasyon piblik lo louvraz *FIU*. Nou tou nou'n tann diferan fason lo *FIU*. Nou'n tann diferan keksoz dan nouvel, eski *FIU* zot menm zot annan en fason pou edik dimoun en pe lo zot travay ki zot fer?

E dan menm lenstans osi kekfwa dimoun, ti a kapab ed zot osi dan sa travay nob ki zot pe fer. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Thank you. CEO?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Depi 2019 nou'n met en *Scheme of Service* ki regard tou nou *staff – right?* Me *the Scheme of Service* ler i ti ganny met an 2019 ti zis pou ankadre tou dimoun, akoz vi ki nou ti napa enn oparavan - zis pou ankadre tou dimoun.

Me si i *à jour* avek fonksyon lorganizasyon - si i ajour avek bann lezot antite ki dan menm laliny fonksyon aktivite *as well*, an se moman i non. Ki lo nou kote nou ganny difikilte pou nou atrakte bann nouvo talan. Nou menm ganny difikilte osi tou pou *retain – right?* Parey Onorab ti pe demande *in terms of like* ki nou pe fer - petet i pe anvi war plis dimoun ki ganny antre kot *FIU and so on*.

Me nou bezwen- Keksoz pli fondamantal ki mwan, mon anvi fer kot *FIU*, i pou mwan *retain* mon *existing expertise*. Akoz nou bann dimoun ki nou annan, sa i nou- *This is the heart of the organisation – right?*

And it's true zot ekspertiz ki kapab fer nou et efektiv e i pa fer sans *at times*, kot ou pou zis atrakte nouvo dimoun - ou bann dimoun - ou bann resours pli kle i zis sorti i ale. Toultan ou pou war ou annan en *average of staff* ki zis petet 2an. Nou pa *discount*

value of en staff ki 2an. Me selman dan en, en sekter ki vreman teknikal, ou bezwen annan dimoun ki *above* en leksperyans *timeframe of 2an*.

So lo sa laspe nou'n deza met en nouvo propozisyon pou nou *Scheme* ganny revwar, me sa i ava en diskisyon ki nou ava *take up* - nou a kontinyen *take up* avek Minister Finans.

mon asire Minister Finans i konpran osi tou sa bann pwen ki ou pe - zot in fer resorti, ki zot osi zot konpran sa bann pwen koumsa.

E lo kote *awareness* - wi, *awareness* i zanmen ase espesyalman dan nou sekter domestik. I annan tro bokou keksoz pou zot abzorbe. *Back in the days* toultan nou'n war *focus* in lo *offshore sector*. E lo kote *offshore sector*, mon a kapab dir ase konfortableman, ki sa bann profesyonnel ki travay dan sa sekter, zot annan en bon *level of understanding* lo bann risk - lo laspe teknikal osi tou.

E when it comes to banking sector i parey. Me *now* nou war nou ki nou pe konmans *focus* en pe lo lezot sekter, ki pa'n zanmen deza konnen *or* ganny angaze dan sa parkour *AML/CFT*.

Nou'n annan bokou aktivite ki nou'n fer e menm osi tou dan sa konteks *beneficial ownership*. Sa enn ki la mon krwar i tous en pti pe plis pou sosyete. Lo kote *FIU* nou, nou pe re *strategise* nou bann program pou 2023. Nou anvi fer bann aktivite ki anmenn bann *greater impact*.

An 2022 la *the current year* nou'n fer serten *awareness both* lo Mahe, Praslin ek La Digue. Me sa rezilta ki'n anmennen i pa'n ase satisfezan. Ler mon pe dir rezilta - i rezilta ki nou pe war kantite dimoun pe servi sa platform nimerik ki zot sipoze pe anvoy zot lenformasyon lo la. *Level of population* lo la i vreman *low*, so nou pe re *strategise* pou nou gete ki bann aktivite ki kapab pli *impactful* pou nou fer an 2023.

E lo kote *AML/CFT* wi, parey mon'n fer resorti oparavan, kantmenm nou annan nou bann *reporting entities* ki *report* kot nou, nou *welcome any* endividi ki zot anvi anmenn lenformasyon kot nou.

Because after all parey mon'n deza fer resorti devan sa Lasanble, *FIU* nou *welcome* - nou *welcome any* bann linisyativ *or anyone* ki pare pou montre nou plis larealite ki pe arive dan nou sekter finansyel domestik.

Kot prezan nou, nou kapab antre, pou nou kapab gete ki bann aktivite ki nou, nou kapab fer *in terms of deterring*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Klarifikasyon Onorab ?

HON RICHARD LABROSSE

Mersi *CEO* pou larepons. Mr Speaker i pa en klarifikasyon i plito en sipor. So la mon ti a kontan dir ek Minister Finans, pou donn zot sipor pou zot *Scheme of Service* pou kontiny sa bon travay. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. CEO ou bezwen adres sa oubyen nou a kontinyen? Nou *a pass on?*

HON SEBASTIEN PILLAY

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Onorab ou ki pe chair. Mon ava apresye ganny en pe respe avek ou. E avan mon terminen, mon a dir ou laprosenn fwa evite dir mwan "*relax*" ler mon dir ou en keksoz, en?

HON SEBASTIEN PILLAY

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Mon'n dir ou evite dir mwan "*relax*" ler mon'n dir ou en keksoz, ki ou ti dir taler. Mersi. Onorab Gabriel ou kestyon.

HON CONRAD GABRIEL

Mersi Mr Chair. *Welcome* Minis ou delegasyon, *panel*. Bonzour tou dimoun ki pe ekoute. An prensip *CEO*, mon ti a kontan demann ou, petet dan sa dernyen 2an, ki kantite ka zot in kapab *deal* avek e ki valer monneter i reprezante pou Sesel?

E osi ki kantite ka ki reste zot pou zot travay avek e osi ki kantite rannman ki kantite son valer an term monneter? Apre osi an pasan ou annan 43 *staff*, petet zis dir nou konbyen *staff* etranze i annan ki travay ek zot? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *CEO* si ou annan sa bann sif ?

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Lo kote nou bann *staff* tou nou bann *staff* i lokal - Seselwa parey nou dir. Me selman nou annan nou de konsiltan ki pe travay ek nou lo en term 6 mwan, pou donn nou en pe sipor lo nou kote lo nou *core* fonksyon.

E *ok* eskize pou sa ;- lo bann rapor ki nou, nou'n fer sorti, *cummulatively* dan sa de lannen ki ou pe koz lo la, nou'n fer sorti 222 - 222 rapor, sa in al kot bann *Law Enforcement Authorities*.

The such of lapolis zeneral, me selman ler nou spesyalize *it's like* lo kote *FCIU*, lo kote *ACCS* lo kote Komisyon Taks e menm i annan bann *competent Authorities*. So nou annan nou 222 rapor *both* - zis pou pa anmenn *any* konfizyon osi tou - nou annan *both* rapor ki zis bann parey mon pe dir, bann *package* Lentelizans. E i annan bann *package* ki sorti pou *Investigation* - *yes*. Mersi.

MR SPEAKER

Eski ou'n reponn lo kestyon *staff* si ou annan *staff* etranze? *Sorry* mon'n manke. Onorab ou annan klarifikasyon?

HON CONRAD GABRIEL

Yes Mr Chair mersi. Mon pe demann li an valer moniter pou Sesel, kwa ki ou'n met dan kof Sesel *so far* e kwa ki reste pou ou anmase? Mersi.

MR SPEAKER

Wi *CEO* si ou kapab adres sa.

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi. Lo valer tranzaksyon - *right?* Non mon pou napa ek mwan la. Sel sif ki mon pou annan, mon pou annan sif 2021. mon annan ...

MR SPEAKER

Wi annou -. *ok* zis terminen *CEO*.

CEO RICHARD RAMPAL

Petet mon ava donn zot sa sif pli tar. Selman mon annan la, mon pou bezwen al antre dan rapor. Mersi.

MR SPEAKER

Wi nou a kontinyen - Onorab John Hoareau?

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Chair. Bonzour Mr Chair. Bonzour Minis ek ou bann delegasyon avek tou dimoun ki pe ekoute. Mr Chair mon kestyon i en pti pe - baze lo en pti pe lo sa ki Onorab Cosgrow in demande bomaten.

Annefe ler nou pe get *FIU* 2an pase ek ozordi, nou war poudir nivo oubyen la kantite louvraz in vreman, vreman ogmante. Akoz si ou pe gete ozordi nou annan *capital market* ki pa ti an egzistans 2an pase, me ozordi nou annan apepre 107 ki'n anrezistre.

Nou annan osi en kantite group relizye anba *Associations Act* ki'n anrezistre e zot osi zot poz serten defi pou zot kapab *monitor* bann *STRs* ki sorti lo bann tranzaksyon finansyel ki pase ant sa bann Lasosyasyon.

Alor ki mon pe demande – annefe - si sa 6milyon an plis ki zot in gannyen pou sa Bidze, si i pou permet ou - *ok* - si i pou permet ou kapab ogmant ou kapasite a en nivo, ki ou kapab fer fas avek sa logmantasyon dan louvraz ki zot pe gannyen?

Dezyenmman, lo kote ou *percentage of timely exchange* ki ou'n met li 80poursan anba latab 6, mon ti a kontan konnen si sa i en sif ki akseptab avek bann rekomandasyon *FATF*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *CEO*.

CEO RICHARD RAMPAL

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Lo sa laspe lezot prodwir finansyel ki pe ogmante dan nou sistenm i - kwa ki soulaz nou striktir mannyer i ete e ki nou annan sa bann *sectorial supervisor – right?*

Parey si nou pe koz lo kote *capital market, collective investment Schemes*. Nou pe koz lo kote nou - bann laspe bann prodwir ki tonm lo kote *FSA*, zot, zot responsab pou zot fer - *be the sectorial supervisor lo prudential aspect*.

E nou, nou *remain* selman *the* Lazans ki resevwar bann *disclosure – right?* E parey mon'n fer resorti oparavan, lo kote *building capacity*, i touzour en konsern akoz i *takes a lot* pou ou kapab – ou menm group dimoun, ozordi i *deal* avek en *case* ki pe annan pou fer avek domestik e *then* nou pou annan kot i pe *deal* lo *capital market - the collective investment Scheme* ki bann *area very, very technical*.

Me *through* bann *exchanger* ki nou pe fer avek bann regilater domestik, *as much as possible* nou *get them onboard* pou kapab *mentor* en pe nou bann *staff* ki dan *core* fonksyon.

Akoz i pa pou fer sans pou vini ou vin fer serten *analysis* me kan ou pa konn *the subject matter* - ou pa konnen mannyer i, i marse. *So internally* avek sipor bann *competent Authorities*, nou fer bokou *exchange* lo la. E osi tou, tou bann groupman ki nou *attend* osi, nou *part of Egmont – ESAAMLG* - nou *kind of* servi sa bann platform, pou nou *build* kapasite *FIU* en pe.

E petet en keksoz ki mon ava fer resorti osi, tou sa bann platform nou pa neserman zis servi zot pou nou *build capacity*. Nou menm annan problem ki nou fer fas avek – *right?* E *as we speak right now FIU through myself, I am the chair of FIU Forum within the eastern and southern Africa*. E i *kind of* met ou dan en pli bon pozisyon, pou nou kapab diriz en pe bann diskisyon ki arive dan nou rezyon. Akoz petet trwa kar di-tan letan ou asize ou pou pe *deal* avek zis petet *wildlife trafficking*.

Ki ler nou, nou asize dan en *forum* koumsa, nou pa kapab neserman *relate to* sa bann aktivite koumsa. Me ler ou asize ou annan *Chairmanship* e ou menm *be active* dan sa bann diskisyon, nou kapab fer bann konversasyon *at a regional level*.

E *now as we speak one area* ki bann Manm in fer resorti lo kote *crypto e virtual asset*, nou konman en pei, nou'n fini met sa la pou diskite dan nou rezyon - *in terms of like regionally* - ki pe arive? Mannyer zot, zot pe *deal* avek? Mannyer nou, nou kapab aprann? Mannyer nou, nou kapab esanz en pe nou leksperyans avek zot. *So* nou ase byen pozisyonnen lo, lo sa laspe.

E si mon'n konpran byen dezyenm kekyon i lo nou *timely exchange of information*. I lo *exchange of information, yes* - i set en peryod letan kot ou kapab donn, donn sa bann lenformasyon.

Me parey ou kapab apresye pa tou lenstans osi tou - ler sa bann *exchange* - nou pe koz plizoumwen bann *non- domestic* antite ler zot vin isi Sesel, i pa neserman ki tou lenstans ki lenformasyon ki zot, zot pe rode i ganny garde isi Sesel.

But kwa ki enportan anliny avek rekomandasyon *FATF* - anliny avek nou Lalwa, *basic information* ki ganny *maintain here in Seychelles, in most cases, we are able to access it with* bann *domestic counterpart* e pou nou *exchange it back to the reporting entities*. Me selman i vin en *process* osi tou kot nou bezwen eksplike pou nou set zot lekspektasyon *in terms of* ki nou Lalwa i permet nou anmase.

E ki nou Lalwa osi tou i pa *allow* nou pou anmase ki *beyond* nou. Yes, mersi.

MR SPEAKER

Mersi *CEO*. Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Mr Chair mon anvi - mon pou bref - avek ou permisyon mon ti a kontan fer en pti lesanz kekfwa pou konmansman.

E sa se mon pe ekout Onorab Pillay - son kestyon - e mon krwar i annan en keksoz ki sa Lasanble nou bezwen *remind* nou lekòr. E sa se anba *Order 81* nou kapab *at this point* fer bann lamannman avek bann *heads*.

E Onorab Pillay taler in fer en pwen ki sa Bidze *FIU* pa'n *broken down into* bann konponan nesese. E mon krwar sa i en keksoz ki nou merit pli *focus* lo la. Akoz sa ki nou fer dan sa peryod la, i enportan - i enteresan - nou debat lo bann detay Bidze be nou pa sanz nanryen. *At the end of the day* Bidze i pase tel parey in fini ganny prepare.

E mon krwar ki avek ou permisyon Mr Speaker, i annan de keksoz ki nou devret konman en Lasanble *focus* lo la, premye se sa lapel ki mon ti fer avan yer - e sa se ki i annan en konsiltasyon *at the time of the preparation of the budget* ant Minister Finans ek Lasanble. E sa ti'n ganny aksepte dan bann Lasanble presedan, me zanmen nou'n met li an aplikasyon.

I devret kekfwa annan en *Assembly Budget Committee* ki pou *meet* avek Minister Finans, ler bann gran laliny Bidze i ganny, i ganny prepare, dan en fason ler i ariv isi nou'n deza ganny en serten *input* dan Bidze.

E kekfwa an atandan ki nou a ki nou fer en *Assembly Budget Committee* nou kapab servi *FPAC* konman sa Komite ki pou kapab fer sa travay. *Just a suggestion*.

Me dezyenman se ki bann Manm nou bezwen *remind* nou lekòr ki anba *Order 81*, nou kapab fer lamannman -propoz lamannman. Sa ki nou pa kapab fer se zis Minis ki kapab fer, se *raise* en *head*. Me annou pa bliye ki nou se Lasanble ki kontrol *supply*. Se nou ki kontrol larzan ki Gouvernman i depanse.

Sel keksoz ki Minis i fer, se i donn nou en propozisyon dan *Appropriation Act*, me se nou ki bezwen aksepte sa propozisyon. E mon dir sa, akoz ler nou war ki i annan de fwa nou kapab anmenn en kontribisyon - nou pa kapab *raise* - se zis Minis ki kapab fer -

me nou kapab sanz en pe bann *heads*, tan ki son lanvlop pa sanze;-nou kapab donn en pe plis detay e fer bann lamannman bann propozisyon lamannman lo ki mannyer bann *sub heads* i kapab ganny atribye.

Mon ti anvi zis fer sa, fer sa sorti Mr Chair. I dernyen zour ozordi nou pa pou kapab fer li sa lannen, be kekfw pou lannen prosenn nou kapab annan en nouvo lapros avek Bidze.

Mon kestasyon pou *FIU* se sa enn;- i annan - e i kler dan sa dernyen lannen nou'n war i annan *gaps* dan *Mutual Assistance* - kantite *gaps*. Si en antite etranze i anvi lasistans Sesel, zot kapab fer li - *in the criminal sphere* zot kapab fer li atraver Lapolis etranze avek *FCIU* isi Sesel, *that works*.

Me *in the civil sphere* i annan definitivman bokou *gaps*. E resaman nou ti war de, de *gaps* ki ti ganny mansyonnen par Lakour Siprenm li menm. Premye se *crypto currency* - e i vre ki nou pa kapab *demonize crypto currency*, me nou konnen ki i annan enn ou de ou pe fer plis *exchange* ganny anrezistre isi Sesel.

E ki donk dan bokou ka i annan en lenformasyon ki nou bezwen atraver sa *exchanges*. *In the civil sphere* ler en Lakour etranze i donn en lord, i pa toultan ki sa lord - akoz nou napa sa mekanizm - i pa toultan ki sa lord i kapab ganny *enforced* isi Sesel.

E sa set en *gap*, akoz nou konnen *crypto currency* ou bezwen fer en *enforcement* vit. *By the nature of the transaction* nou bezwen fer li vit. E ler ou pou bezwen al Ankour pou ou anmenn en *case* pou *domesticate* en zizman etranze, i pou pran ou plizyer mwan *and the bird has flown*. Alor la i annan en travay ki nou bezwen. E ki nou bezwen fer *urgently*.

Dezyenm, ou plito *1B* dan sa premye vole, se ki dan bokou ka avek *crypto currency* ler i annan en *fraud* ki'n arive, ou pa konnen lekel en *fraudster*. E ler en Lakour etranze i donn en zizman kont *persons unknown*, nou Lakour isi Sesel pa oule aksepte, akoz napa en dimoun ki *known*. Alor la osi i annan en travay pou fer.

Dezyenm pwen ki ti *arise recently* se ki nou *still* pa ankor anmenn *into force the cross-border insolvency section of* nou *Insolvency Act*. Depi 2013 in pase me sa seksyon pa ankor *still* vin *brought into force*.

E sa i en zouti ki efektiv akoz i permet tou bann dimoun ki'n siny - enkli Sesel - Konvansyon lo *cross border insolvency*, i permet en Lakour dan en pei zis ekrir - pa ni bezwen donn zizman - zis ekrir son omolog dan en lot pei e dir "*this is what I'd like you to do please*" e i ganny fer otomatikman.

Recently ti annan en *case* lo *crypto currency* ankor, kot Lakour Sid Lafrik in ekrir Sef Ziz Sesel poudir *please help me* aköz nou tou le de *signatories*, me malerezman aköz nou pa ti ankor *domesticate* - nou pa ti ankor *bring into force* sa provizyon i ganny dan nou *Insolvency Act*, nou pa'n kapab fer li isi e donk ankor enn fwa *the bird flew*.

Alor mon kestyon apre tousala Mr Chair - mersi pou ou pasyans - mon kestyon se avek *CEO - CEO* eski anba sa Bidze la ou ava annan resours nesese;- e mon konnen ou annan lavolonte nesese - me eski i pou annan resours nesese pou kapab *close* sa bann *gaps* dan lannen ki pe vini?

Pou ki nou annan *Mutual Assistance* bokou pli fasil pou *deter* bann keksoz ki ou konman *FIU* ou la pou *deter*? Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. *CEO* ou kapab adres sa de pwen dan ou Bidze? *SS Payet* i anvi adrese?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Bonzour tou Manm Onorab e tou dimoun ki a lekout. Mersi Onorab pou sa kestyon. Mon krwar propozisyon ki Onorab in mete ozordi nou kapab pran li *at the level of National AMLCFT Committee*.

E *as the Chair* ki enkli bann lenstitisyon, nou ava enkli li *as part of the* azanda for 2023. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Bon nou a kapab termin la. Wi Onorab Loze ki *point of order*?

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. I avek bokou respe *for both Chair and Onorab LGB*, ki mon *raise* en *point of order*. Mon'n note ki Onorab *LGB* i parfetman akseptab pou li *source* sa ki Lakour in dir - sa ki'n pas devan Lakour - be ki resaman ou pa ti dan *Chair* letan *ACCS* ti la.

Johan Loze li i napa drwa ni site, ni *source anything* ki pas devan Lakour dan Lasanble Nasyonal. E set avek bokou respe ki mon'n *raise* sa *matter towards the Chair* Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mon pa kapab *rule* lo sa *point of order*. Petet mon pa ti dan *Chair* letan Onorab Loze ti fer sa. E byensir mon realize poudir Lasanble i bezwen *very careful* ki *manner* i *refer to* soz la.

Me selman mon sipoze i pou depan lo ki kalite referans ou fer. So mon bezwen aret la mon pa kapab *rule* lo la plis. Mersi mon remerci *panel* pou zot partisipasyon e bann Manm.

Nou ava prezan vot lo sa Bidze pou *Financial Intelligence Unit* ki pou R25milyon 857mil. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki kont? Lo Bidze pou *Financial Intelligence Unit* 25 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon Bidze in aprouve par Lasanble.

Mon a swet *Financial Intelligence Unit* - bann zofisye, bon depar e bonn kontinyasyon. Mon krwar Minis ek SS nou pou war zot ankor nou a rebran, nou a rebran 11er. *Sorry* mon koup zot *break* en pti gin. Me nou a rebran 11er mersi.

(BREAK)

OTHER GOODS AND SERVICES SOCIAL PROGRAMS OF CENTRAL GOVERNMENT, CONTINGENCY AND TAX EXEMPTION

OTHER GOODS AND SERVICES

MR SPEAKER

Byen mon swet lekel mon a swet labyenveni Mr Jude Commettant *Deputy Comptroller General* ki'n zwenn nou. Nou annan konsiderasyon senk laliny dan Bidze mon pa tro rapel ki *manner* nou'n fer avan.

Me selman mon krwar i ti pou pli bon si nou pran lentrodikeyon ek kekeyon ansanm. E apre vot lo bann Bidze separe pou evit nou fer senk *round* kekeyon ki pou vreman *stretch* nou *management* letan. Minis nou a prosed koumsa?

MINISTER NAADIR HASSAN

Wi Mr Chair. Mon pou napa lentrodikeyon nou kapab komans direk lo ...

MR SPEAKER

Les mon anons bann laliny Bidze koumsa bann Manm a kapab *pinpoint* zot paz dan liv. *Other Goods and Services* ki lo paz 34 pou R131milyon 669mil; *Social Programs of Central Government* ki lo paz 38 ziska 39 pou R298milyon 200mil.

'*Others*' - mon sipoze *Others* dan sa kategori ki lo paz 41 - R10milyon. *Contingency* lo paz 42 pou R50milyon e *Tax Exemption* pou R10milyon. Minis ou lentrodiksyon lo sa bann laliny silvouple.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mr Chair pou sa bann laliny nou napa lentrodiksyon. Nou kapab al direkteman lo kestyon sorti kot bann Manm. Mersi.

MR SPEAKER

Tre byen nou a pran kestyon bann Manm lo sa bann *expenditure items*. Sorry si -? Ou kapab adres mon Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Mersi Mr Chair. Nou pe pran zis *Other Goods and Services* la?

MR SPEAKER

Non sa i -

HON SYLVANNE LEMIEL

Oubyen nou pe pran tou sa bann *heads*?

MR SPEAKER

Nou pe pran tou ansanm.

HON SYLVANNE LEMIEL

Tousala ansanm?

MR SPEAKER

Wi.

HON SYLVANNE LEMIEL

E nou'n ganny zis de kestyon, non?

MR SPEAKER

Anr mon konpran ou. Ok si ou annan kestyon lo diferan *heads*?

HON SYLVANNE LEMIEL

Wi.

MR SPEAKER

Ok be dan sa ka nou bezwen fer ...

HON SYLVANNE LEMIEL

Akoz *Other Goods and Services* i vin enn, ki annan son bann diferan sa anba la.

MR SPEAKER

Mon konpran ou - si ou annan ...

HON SYLVANNE LEMIEL

Apré lot osi i annan son bann diferan ...

MR SPEAKER

Si ou annan kestyon lo sak sa bann soz.

HON SYLVANNE LEMIEL

Wi.

MR SPEAKER

Dan sa ka eski nou kapab limit kestyon lo en kestyon lo sak sa bann *item*? Onorab Pillay ki ou mazinén?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon pe mazinén Mr Chairman i annan sa bann *heads*, ki nou fer i annan zis sa trwa ki reste nou fer en sel ale, nou kontinyen. *And then* si nou bezwen fini kanmenm 1er nou konnen poudir nou'n fini nou pa met bezwen *break* ankor 12.30edmi nou fer en sel ale.

Prezan Manm ki annan kestyon parey ou'n dir, si ou annan enn ou kapab pran tou ou bann kestyon *and then we* nou fini avek. Ki ou panse?

MR SPEAKER

Well, nou annan zis trwa nou pa zis trwa -nou annan sa senk la, apré nou annan sa trwa apré midi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Chair.

MR SPEAKER

Madanm Clerk ki mannyer nou'n abitye prosede avek sa? Sak - enn par enn? *Ok.*

HON SEBASTIEN PILLAY

Chair?

MR SPEAKER

Mon war SS osi ... Onorab?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon *Whip* pe dir mwan - par egzanp baze lo sa lide nou fer en sel nou fini. Nou pran *Other Goods and Services* nou fini ek li. Nou pran lot nou fini - nou pran lot nou fini. *What I meant was* nou pa *break* konmsi, nou fer en sel ale.

MR SPEAKER

Oh well definitivman nou pa pou *break*, me selman i depan lo ki kantite kestyon i annan lo sak sa bann, sa bann. Nou a sey koumsa. *Bills Committee* pe zwenn 12.30. Wi nou pou terminen, si bezwen nou a rebran apre midi si i nesaser.

Ok nou a konmans avek *Goods and services* nou a regarde ki mannyer i ale, apre nou a regarde si nou bezwen aziste. SS wi oule *advice*?

SS PATRICK PAYET

Mr Chair kekfwa lo kote sa vot, mon krwar Astride Tamatave in mansyonnen ki letan zot ti pe fer *Other wages*, zis pou *advice* Lasanble ki *Other Goods and Services* pe kouver *professional and consultancy* - 20.5milyon.

Unforseen visit - 3milyon, *advertisement and publicity* - 1milyon, *cleaning services* - 101.2milyon e *National Day Celebration* - 5milyon. E parey zot war pli gro vot parey pli gran vot se *professional consultancy services*.

Anba sa vot nou annan *the IFMIS consultant* ki nou'n kouver 4.5milyon. *AML/CFT* konsiltan - 3.1milyon. Nou annan en kontribisyon ki nou fer *for AG's Office* lo kote *drafting* ek lo kote legal.

Sa i en kontribisyon 1milyon ki Gouvernman i fer me selman *FSA* avek *CBS* zot osi zot kontribye, vi ki mazorite sa bann Lalwa i sorti kot sa de antite. Apre nou annan en lagreman avek *World*

Bank pou bann servis devlopman finansyel - sekte finansyel - 3.18milyon.

E apre, *AFRITAC South phase 2* e lagreman sa *AFRITAC South* se *IMF*; en antite *IMF* ki annan en groupman bann lezot pei dan Lafrik. E nou bezwen fer en kontribisyon 1.9milyon e *Fitch Ratings* 0.7milyon.

Lo kote *cleaning services*, parey Minis in anonse dan Bidze, konpansasyon 24.7milyon lafen Desanm 2023. E 13enm mwan - 5.9milyon e *salary increase* - 4milyon. Sa in ganny enkli parey zot war sa *significant increase* konpare avek Bidze 2022. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Wi nou a konmans lo kestyon Onorab Pillay ou kapab konmanse. Wi Onorab?

HON WALLACE COSGROW

Wi Mr Chair nou pe *get Other Goods and Services* lo paz 34 si mon byen en? 44? 34. Wi be ler nou get sa paz la en, ler nou get *Budget 2023* mon war i annan en problem kalkilasyon.

Eski ler nou get dan son latib anler i dir 100ekek milyon, me ler nou get anba *total goods and services* i 300 - i dir 3bilyon ou a krwar. Si mon pe byen war en? Zis annou klarifye sa apre nou ava kapab bouze. Mersi.

MR SPEAKER

SS ou'n swiv sa? Wi?

SS PATRICK PAYET

Wi mersi Onorab. Zis pou klarifye, se letan nou dir *total goods and services* i enkli byen e servis dan bann Minister. Parey ou pou war lo paz 31-32 i azoute, ki parey mon'n dir pou sa konponan lo *Other Goods and Services* - 131milyon 669mil i pou zis *professional, unforeseen, advertisement, cleaning services* avek *National Day Celebration*.

MR SPEAKER

Ok. Mon'n swiv ou SS. Onorab Pillay ou kapab konmanse.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon pou demann premye kestyon i an relasyon avek sa egzeksyon *for elections - execution for elections*.

Mon war ti annan en sonm R3.9milyon ki ti bidzete an 2022, mon ti a kontan konnen ki'n arive avek sa sonm? Apre an relasyon avek *cleaning services* lo sa 102milyon, mon ti swiv lanons Minis ki pou annan en restriktirasyon an relasyon avek *cleaning services*.

Eski sa nou pe koz - anba sa Bidze ki la - vi ki mon pa war li aparet an 2024 ek 2025. Sa i pou dernyen lannen ki i aparet. Eski sa i vedir an 2024 efektifman tou dimoun ki tonm anba sa *head*, pou'n fini ganny asimile dan bann lorganizasyon?

E prezan reasir nou ki dan sa asimilasyon ki pou ganny fer pandan lannen 2023, ki sa bann dimoun pou ganny pou, pou retenir zot lanplwa? Si i annan ki'n ariv laz retreat *obviously* - akoz nou pa konnen ki'n arive ek Lalwa 65an.

Me eski tou dimoun pou efektifman retenir zot lanplwa anba sa, anba sa *head*? E la nou pe koz bann dimoun mon krwar ki predominaman dan *Cleaners Corporative* si mon pa tronpe? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. SS wi kestyon lo eleksyon avek *cleaning services*?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Premye kestyon lo kote egzekisyon *for election* 3.9milyon parey nou ti mete dan *Mid-year Review* nou ti met sa konman en *budget line*. Akoz lentansyon ki ti pou annan propozisyon dan Lalwa *Mayor of Victoria* pou annan sa eleksyon.

E nou Minister Finans nou ti met sa provizyon me si pa arive nou pa ankor *disburse* larzan i pou en *savings within the budget*.

Dezyenm lo kote *cleaning services* wi, parey zot in war 2024-2025, i pa ganny enkli dan *Other Goods and Services*.

E sa in ganny enkli dan bann antite konsernen dan sak *MDAs* sa *budget line* anba *cleaning services* e nou'n met ladan, selman zot konpansasyon pe ganny peye pou lannen 2023.

E definitivman i pou annan zot nouvo Kontra ki pou sinyen avek konmansman 2024 e sa bann endividi pou ganny abzorbe dan zot *respective* avek bann nouvo kondisyon. Mersi.

MR SPEAKER

Wi, klarifikasyon Onorab?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi pou ou larepons SS. Mon apresye e note e nou pou swiv asimilasyon sa bann dimoun dan sa bann diferan landrwa, pou

asire ki pandan sa prosesis, personn pa ganny afekte avek zot restriktirasyon ki zot pe ganny propoze.

Me mon ti a kontan demann en kestyon adisyonnèl Mr Chairman. An relasyon avek *unforeseen visit* pou bann *dignitaries* mon war ki nou *end of year 2022* ti fini lo 2.5milyon.

E mon'n, mon ti resevwar *breakdown* sorti kot Departman *Foreign Affairs* lo vizit Prezidan Kenyatta ki ti ariv 2.6 ekek milyon. Prezan ki mon ti a kontan klarifye, akoz dan sa *end of year visits for dignitaries*, mon pa'n war sanzman dan sa Bidze, akoz in annan lezot vizit ki pe arive ki sipoze pe ganny kouver anba sa vot.

So lekel vot ki'n kouver sa bann vizit, an vi ki sa larzan ki'n sipoze pe ganny depanse par egzanp zis pou vizit Prezidan Kenyatta, in fini *exhaust* sa Bidze "*unforeseen visit for dignitaries*"?

So kote ki'n met sa larzan ki'n ganny depanse an plis? Kote ki in sorti sa larzan ki'n depanse an plis, dan perspektiv asir latransparans, *accountability* lo nivo Gouvernman pou ki nou, nou konnen e ki Seselwa i konnen ki mannyer Gouvernman pe depans sa larzan? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. Minis mon pas kestyon ek SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Kekfwa zis pou mansyonnen ki letan nou'n soumet - *Foreign Affairs* mon krwar in soumet lenformasyon kot *FPAC*, in donn ou *total* depans ki'n ganny fer. E menm parey mon krwar ti arive avek depans bann Ziz Lakour Dapel ki ti vini.

I annan bann depans ki ti'n vin dan - kot Minister Finans, be *however* i annan depans ki'n ganny depanse dan bann Minister konsernen - parey *Foreign Affairs* li menm. So ou pou war kekfwa lo kote Minister Finans nou, nou pa'n depans - Aktyelman nou, depans ki'n vin kot nou, i zis 1.98milyon. Me tandis ki sa balans ki'n ganny depanse kekfwa kot *Foreign Affairs*. Me selman li ler in soumet lenformasyon kot ou, in donn ou total.

Me selman Onorab kekfwa si ou anvi en pe plis detay lo kote ki mannyer sa in ganny finanse, nou kapab donn ou konbyen ki'n ganny depanse anba *unforeseen visit* kot Minister Finans.

Konbyen ki'n ganny depanse anba Minister *Foreign Affairs* - sa nou kapab donn ou baze lo soumisyon ki ti ganny fer. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi SS. Eski i annan lot Manm ki'n lev lanmen ki mon pa'n war? En moman - Onorab mon a gete si napa lot Manm mon a kapab donn ou ankor en kestyon. *Ok*, Onorab Pillay ou kapab poz ankor en kestyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mersi SS pou sa, sa reasirans ki ou pou donn mwan lenformasyon adisyonnèl. *So* prenan kont ki nou annan en vot ki nou mete dan Bidze pou sa bann vizit, me apre nou war depans pe ganny fer anba lezot *heads*.

Savedir nou Bidze pou bann vizit bann *dignitaries* i pa pe kouver sa bann vizit? *So* mon kestyon prezan se, ki mannyer Lasanble ki pe fer *oversight* prezan, pou konnen ki mannyer bann Minister pe depans zot larzan vizavi sa bann vizit, si nou pa pe santraliz sa depans pou ki apre nou kapab fer *oversight* lo sa depans?

Otherwise then tou dimoun pou depans kot li laba e sa i pa anliny avek Minis sa ki li i anvi war. I anvi war en fason santral, kot i kapab koman Minister Finans gete pou dir be la nou pe depans tro bokou, ou bezwen tenir en pe.

Akoz *then* i - ki mannyer ou asire ki ou'n ganny *value for money* par egzantp kot ou'n pey de lotel, ou'n pey en lotel - ou'n pey isi, ou'n pey laba. Minister Finans napa en kontrol, ki mon krwar Minister Finans i bezwen retenir kontrol anba sa vot, aköz se zot esansyelman ki finalman i bezwen vin devan Lasanble pou reponn kestyon lo la.

So eski Gouvernman pe met an plas en striktir pou fer sa? E ki mannyer zot pou fer sir ki Lasanble Nasyonal i pou ganny met okouran? Prezan ki nou pa bezwen demann kestyon avek Minister ki li i donn nou en bout lenformasyon, *but then* en bout lenformasyon i sorti anba en Bidze ki Minister Finans pe kontrole? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. SS ou a adrese?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Mr Chair letan nou pe planifye sa bann *unforeseen visit* espesyalman bann *dignitaries* avek *Foreign Affairs*, zot prezant avek nou en Bidze ki zot war zot pe al depanse pou sa *dignitaries*.

Zot soumet e nou, nou agree avek zot baze lo sa provizyon ki nou fer, ki kantite ki i pou ganny kouver kot nou e ki kantite i ganny kouver kot zot. Me *however* definitivman nou, nou annan en *oversight* lo kote depans ki pe al ganny fer *both* kot *Foreign Affairs*, avek kot Minister Finans.

Par egzanp nou donn en - sirtou bann depans ki ganny fer kot anba sa provizyon, i natirelman bann gro depans. Par egzanp lo kote *hiring of* landrwa, transportasyon. Me tandis ki par egzanp zot pe rod en endividi par egzanp pou fer *translator*, ouswa pou fer lezot aktivite, nou war sa bann vot zot kapab kouver dan zot Bidze. E sa i en diskisyon ki nou ganny fer avek zot.

Me parey Onorab i konnen letan lenformasyon ti ganny soumet zot ti donn nou lo son totalite. Kekfwa sa ki kekfwa i manke pou *advise FPAC* ki kantite ki'n ganny abzorb dan provizyon santralize. E ki kantite ki'n ganny abzorb dan bann lezot Minister.

Me selman sa i en laranzman ki nou kapab travay ek *Foreign Affairs*, se kekfwa letan zot soumet sa bann lenformasyon, zot kapab met en pe plis klarite dan sa soumisyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi SS. Mon sipoze *FPAC* i kapab touzour demann Minister Finans pou donn zot en *figure* ki'n *reconcile* - ki'n met tou ansanm. Mersi. Bon, napa lot kestyon alor nou a kapab vot lo sa laliny Bidze, pou *Other Goods and Services* pou en total R131milyon 669mil. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Okenn Manm ki kont. Bidze lo *Other Goods and Services* 25 Manm in vot pour, 0 kont e 0 abstansyon. Nou'n aprouv sa laliny.

SOCIAL PROGRAMS OF CENTRAL GOVERNMENT

MR SPEAKER

Social Programs of Central Government mon ti dir taler lo paz 38 ziska lo paz 39 pou R298milyon 200mil. SS oule fer okenn remark lo sa Bidze avan Manm i kapab demann kestyon?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mr Chair parey zot war lo sa sou program, i mazorite depans ki nou mete se sa *pension* - en *special pension payment*. Parey zot konnen anba sa *special pension payment* i annan en *minimum pension* ki Fon Pansyon i peye - R3mil.

E ladan i annan en - vi ki i minimonm R3mil e Gouvernman i abzorb sa diferans. Apre i annan bann lezot antite - bann pli gro sonm ankor se *SME Scheme* avek sa *Housing Finance Scheme*.

SME Scheme 50milyon aprovizyon lo kote lentere; *Housing Finance Scheme* nou met en provizyon 18milyon. E bann lezot *Scheme* osi ki egziste parey nouvo ki pou annan lannen prosenn, i se sa *Educational Loan Scheme*.

E dan provizyon osi ki pou annan lannen prosenn, i sa *temporary financial assistance*, ki pou kontinyen pandan sa premye kar lannen prosenn - Zanvye, Fevriye, Mars - nou'n met en total 20.6milyon.

E apre parey zot war, i pou bann lezot provizyon pou lo kote *the non-profit organization* 9milyon ki nou mete. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Aglae?

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Chair. *SS* mon kekyon i lo sa *SME Scheme ok?* Mon ti a kontan konnen la *ok* kantite larzan petet ki'n ou'n ganny aplikan ki anba la ki'n depanse? Apre osi lekel osi bann - akoz ti annan de labank prensipal *Nouvobanq* ek *SCB* ki ti pe ede pou distribye sa *Scheme*.

Eski bann lezot labank pe ganny *involve* ladan? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Wi Mr Chair tou labank i enkli *Credit Union* zot osi zot enkli dan sa *Scheme*. Zot osi zot enkli dan sa *Scheme* - zot annan en *MOU*. Me tandis ki lannen prosenn i annan en diskisyon ki nou'n fer en nouvo - restriktir en pe sa *Scheme*.

Par egzanp lo kote definisyon *turnover* - parey Minis in anonse dan Bidze - avan pou ou kalifye ou *turnover* ti bezwen *within the threshold of* 6milyon. Me la nou'n *increase threshold* avek sityasyon ekonomik 10milyon.

E pou met li anliny avek definisyon ki *ESA* i annan dan son Lalwa. Apre *secondly* lo kote repeyman, sa osi son *Scheme* nou'n revwar lo kote son *terms*. Avan - la nou'n war ki ou kapab repeye dan 10an, so - dan bann lanons ki nou'n fer.

Me tou labank i enplike, ki enkli *Credit Union*. Kekfwa zis pou *advice* se lo kote *loan value* 2014 letan *Scheme* konmanse, son total *loan value* - i pa sa *subsidy interest rate*; -

2014 - 220milyon.

2015 - 235milyon,

2016 - 344milyon,

2017 - 184milyon,

2018 - 308milyon,

2019 - 467milyon,

2020 - 212milyon,

2021 - 126milyon.

E up to Septanm 2022 - 122milyon in ganny *disburse*.

So sa i bann sonm ki bann labank in *disburse*, me tandis ki lo lentere i en provizyon 50milyon apepre ki zot anvoy kot nou pou nou peye. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Nou a pran kestyon Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Chair. Premye kestyon i konsern *contribution to CARE*; - nou war ki inisyalman dan Bidze 2022 ti napa alokasyon pou *CARE*. Apre *end of year* i annan en sonm *1.2million*.

So mon anvi konnen ki rezondet ki annan en larzan ki'n re antre pou sa *NGO*? Akoz enn bann pwen ki mon ti fer se ki mon ti pe dir i en *NGO* parey nenport ki. So i merit kapab *apply* par egzanp *National Grants for Other Non-profit Organization* pou son bann program? Sa i mon premye kestyon.

Dezyenm kestyon Mr Chair i konsern *Seychelles News Agency*. E pou bann dimoun ki'n swiv travay Lasanble, zot ava konnen mon pozisyon lo la depi letan mon ti dan Lopoziyon.

Premyerman mon rod *I wonder* akoz i anba *Social Program of Government*? I en antite ki i napa kad legal. Ozordi i napa en kad legal, akoz i pa parey *NISA*, i pa parey *SBC* ki napa Lalwa.

E mon pa kapab konpran akoz i - Nou pa ankor fer en refleksyon lo egzistans *Seychelles News Agency*. Mon lopinyon lo la, i se ki Gouvernman i seryezman konsider met *News Agency* avek *NISA* e *leave in the online section of NISA*.

E sa ki pou enteresan, akoz *News Agency* zot fer bann lartik telman enteresan, ki bokou dimoun zot servi *for research*. So ou kapab ganny en *receipt* ek li. So dimoun i *click* pou ou *read the whole article*, ou bezwen peye.

Ou kapab annan en *subscription* par egzantp e i kapab anmenn larzan pou *News Agency*. E deza laba i annan bann journalis ki bezwen al fer lartik zot ekir li de fason enn pou *newspaper* e enn pou *online version*. So mon pledwari sa voyaz konman *MNA* ki sorti dan *ruling party*, se pou ki Egzekitiv i seryezman konsider en *major reform* lo size *News Agency*. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Thank you. Minis a repon?.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Annefe mon a reponn premye kestyon e SS i a pran dezyenm kestyon lo *CARE*. I wi, i annan en refleksyon lo *Seychelles News Agency*.

E mon personnelman agree avek ou pwennvi, ki i annan en kantite sinerzi ki nou kapab etabli, si nou entegre *News Agency* avek vin striktir *NISA*. So sa refleksyon annefe i al dan sa laliny.

E pou annan en lankadremman ki pou ganny anmennen boner lannen prosenn ki reflekte en pe sa *thinking*. So nou pe al dan sa direksyon. Mersi. SS ou a pran dezyenm.

MR SPEAKER

Mersi. SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Mr Chair lo kote kestyon pou lo kote *CARE*, sa desizyon nou ti pran dan *Mid-year Review* si nou pou rebran rapor ki nou ti soumet *mid-year* zot pou war sa *virement* 1.2milyon kot nou ti *vire*.

E sa desizyon se pou fer - aköz letan nou ti diskite avek *CARE*, zot pa ti ankor pare pou zot fer sa nouvo striktir ki lannen prosenn zot pa pou ganny Bidze direktman dan Bidze.

Me zot ti demann nou en sipor adisyonnal pou zot kapab prepar zot e pou zot kapab revwar lo kote zot bann *rent*, pou fer zot kapab vin en pe pli soutenab. So lagremman ki *Cabinet* ti decide se, wi pou sa lannen donn zot sipor adisyonnal.

Me selman lannen prosenn zot sipoze *self-sustain*, ouswa si zot bezwen sipor zot bezwen vin *through the Grant Committee*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Cosgrow?

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon annan kestyon lo de, de laliny premye laliny i sa laliny *PV Rebate Scheme* ki mon war zot pa'n met nanryen. E pou mwan i al en pti pe *against* sa ki Gouvernman pe prese an term lenerzi renouvlab.

Mon war anba *SEEREP Scheme* - mon war *SEEREP Scheme* i annan pou fer avek lentere ki zot kouver, ouswa me *PV Rebate Scheme* mon pa war nanryen, petet SS i kapab dir nou aköz?

E dezyenm i *temporary financial assistance* - 20milyon 615mil, si SS i kapab dir nou ki sa i *entail*, vi ki nou annan *financial assistance* anba *ASP*, so ki sa i *entail* silvouple? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. SS.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Lo kote *PV Rebate Scheme* nou pe travay avek Departman Lenerzi, pou restriktir en pe sa *Scheme* li menm. En diskisyon ki nou pe diskite avek Departman Lenerzi lo kote –

Par egzanp letan ou regarde, menm si sa *Scheme* ti egziste, *the awareness campaign* osi, dimoun pa ti okouran pou zot al rod sa *loan* avek bann labank. So nou pa'n met en provizyon lannen prosenn.

Me selman nou pe travay avek zot pou revwar sa *Scheme* dan son totalite, an menm tan pou regard baze lo zot stratezi nasyonal *in regards to renewable*.

Secondly lo kote *temporary financial assistance*, sa i diferan avek provizyon ki nou'n mete lo kote *ASP*. Sa i spesifik lo kote sa *R500 financial assistance* ki nou pe *provide* lo kote bann travayer dan Gouvernman, *private sector* avek *SOEs*. Apre lo kote bann benefis.

E sa i spesifik *just* premye kar lannen prosenn Zanvye, Fevriye, Mars. Apre ki *once* ki *the salary increase* i *kick in*, sa *financial assistance* i sorti e bann lezot benefis zot kontinyen ganny dan zot benefis sa *R500 from April*.

So parey dan *Budget speech* zot in anonse, *this is why* ki nou'n met zis sa provizyon 20.6. Mersi.

MR SPEAKER

Wi Onorab, klarifikasyon?

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Chair. Wi Mr Chair, so eski SS pe dir nou sa 20.6milyon pe ganny peye par ASP or ... ?

MR SPEAKER

Yes, annou les SS klarifye.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Zis pou konfirman sa i pou kot Minister Finans, kot Trezor. Me selman nou travay konzwentman avek zot, akoz nou ganny bann lenformasyon baze lo kote kantite dimoun *on a monthly basis*. So nou ganny lenformasyon sorti kot zot. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Wi?

HON WALLACE COSGROW

Wi anv i ki sa i la dan Bidze e zot ki pe *disburse*, mon ti ava demann zot pou, pou sa voyaz ler zot peye, pey li en pe pli boner - par egzant bann dimoun ki ganny zot pansyon.

Oubyen bann dimoun ki ganny dezabilite, ennler i ariv le 5 zot pa ankore ganny zot pti larzan e zot bezwen. So si zot kapab pey li en pti pe pli boner. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *Panel* i a note. Mon pa konnen si SS i kapab enform sa ki responsab? Nou a pran kestyon Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Chairman. Bonzour Minis ek ou delegasyon. Mon ti zis anv i en klarifikasyon an sa ki konsern *contribution to religious organization*. Mon'n war i annan en sonm 1milyon 500mil la.

Mon ti ava kontan Minis si ou kapab eksplik nou si ki paramet zot servi pou ed bann larelizyon anba sa sonm ki la? Parske an se moman dan pei - san ki mon vin *bias* dan *against* okenn larelizyon oubyen groupman relizyez;- parske an se moman nou war en kantite bann groupman relizyon. Larelizyon en boug i sorti *Kenya* i vini, i fer de semenn Sesel ,taler i pe ouver en legliz!

I dir ou i annan en legliz. En lot boug i sorti laba *Nigeria* i vini, taler li osi i dir ou i annan son larelizyon.

Semenn pase apre Lasanble la dan krwaze Perseverance, en boug avek en pti *speaker*, en pti organ, i osi demen ou a tande poudir i pe ouver en larelizyon. I a pe sante laba li - konpran mwan? Konmsi ki paramet ki zot servi pou ed bann groupman anba sa sonm? Sa i mon premye kestyon.

Dezyenmman letan mon pe al pli ba mon war poudir i annan en lot *head la residential care service Roman Catholic Church*.

La osi mon ti ava kontan konnen Minis si anba la i - si sa i ganny zere - sa sonm i ganny zere antyerman par legliz katolik. Parske an se moman i annan en vizit ki ti madanm fek fer Ste Elizabeth, kot bann leser ti pe met devan nou ki leta zot, lenstitisyon ki mannyer i ete. E zot war li difisil pou ganny ed pou kapab *renovate* zot landrwa.

Butterfly day care in bezwen fermen akoz i pa dan en bon leta. Met bann zot pe met bann zanfan dan en pti zis en pti landrwa ki li menm li i deza i annan problem akoz zot annan en kantite zanfan. E sa servis pe ganny ofer pou bann paran, ki travay anvil ki annan zanfan.

Mon ti ava kontan konnen konmsi si sa sonm ki la osi, i kapab ganny zere pou lezot lenstitisyon relizye anba katolik, ki pa neserman annan pou fer ek legliz - ki i en legliz? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis wi?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou kestyon. Mon a pran premye kestyon e dezyenm kestyon Ms Tamatave a pran. *Regarding contribution to religious organization;*- pou le moman i ganny fer *on a case-by-case basis*.

Me parey ou pe dir, mwan osi mon *share* ou bann ou konsern ki ou annan. Annefe SS i dir mwan i annan en konversasyon avek *SIFCO*, pou nou met en lankadremman ki a fer sa bann paramet, ki mannyer sa bann lasistans i ganny donnen. Ki i dan en fason ki byen.

So nou anvizaze *by next year* ki sa i ava ganny met an plas apre sa konsiltasyon avek *SIFCO*. Lo ou dezyenm kestyon mon a pas avek Ms Tamatave.

MR SPEAKER

Yes Ms Tamatave?

COMPTROLLER GENERAL ASTRIDE TAMATAVE

Mersi Mr Chair. Bonzour Mr Chair. Bonzour tou Manm Onorab. Mersi Onorab pou kestyon. Zis pou mwan azoute lo sa *contribution to religious organization* Onorab, i al anver kou konstriksyon ouswa renovasyon sa striktir li menm.

So i en maksimonm R500mil ki nou asiste bann legliz. So letan par egzant pou 2023 *so far* nou'n ganny de lenstitisyon ki'n soumet zot aplikasyon pou konsiderasyon. E menm maksimonm *amount* ki Gouvernman i kontribye anba sa laliny ki R500mil.

In regards to residential care sa sonm li i pou reminerasyon bann travayer ki travay kot Fwaye Providence;- Fwaye Providence 1 ek 2.

Fwaye Nazareth, *Missionary of Charity*, Fwaye Morisco. So sa i provizyon saler pou sa bann dimoun. *Thank you.*

MR SPEAKER

Wi Onorab annou al en pe vit. Ou annan klarifikasyon?

HON REGINA ESPARON

Wi Mr Chairman. Zis en pti klarifikasyon oubyen en sizesyon. An se moman Legliz Glacis kot mon en krwayan laba, i koule. Nou pe ganny difikilte pou nou kapab *raise fund* pou nou kapab sanz nou twatir - savedir nou kapab fer en klarifikasyon pou nou ganny sa 500mil omwen, ki ava en konmansman pou nou kapab sanz sa twatir.

Parske la an se moman nou pe al antre dan letan lapli, nou pou dan problem, parske nou pa kapab ganny sa kantite larzan ki nou bezwen, pou nou kapab sanz nou twatir. Nou pou bezwen fer li lannen prosenn. Nou pe fer en pledwari ki legliz Glacis i ganny ede enn fwa anba sa *fund*, pou nou kapab sanz twatir nou legliz. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Minis, SS i kapab? Yes SS.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Wi definitivman okenn legliz. Selman par egzant letan lo kote katolik vi ki zot annan sa pwen santral, zot bezwen fer li *through* Dyosez Victoria. zot bezwen fer sa soumisyon *endorsement* ki nou fer sir ki i annan en *synergy*.

Zot okouran zot osi ki pe arive e apre soumisyon i vin kot nou pou sa 500mil.

MR SPEAKER

Thank you SS. Onorab Lemiel?

HON SYLVANNE LEMIEL

Mersi Mr Chair. Mon war ki i annan serten program par egzant anba sa bann lasistans ki bann groupman i gannyen - petet ti napa larzan. Par egzant SS letan mon pe regard *New Born Scheme - hmm* - lannen pase - sa lannen *I mean* - mon war R286mil - lannen prosenn i mont 1milyon.

Petet akoz sa logmantasyon? Kwa ki pe fer zot ogmant sa? *Woman's Trust Fund* ti napa nanryen ladan lannen pase - sa lannen *I mean*. Lannen prosenn mon war pe met 400mil - petet pou kwa sa *increase*? Akoz zot pe demann sa?

Apre mon ti a kontan ganny en lesplikasyon lo *Laptop Scheme* sorti 3milyon pou vin 5milyon, eski zot pe mazin asiste plis etidyan dan pli ba laklas, *or* i zis akoz pri *laptop* in monte se sa ki zot pe fer monte sa pri? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Wi SS trwa sif pou eksplike la.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Premye lo kote sa *New Born Savings Scheme*, parey ou pe war tou le lannen nou'n met provizyon 1milyon baze lo kantite *new born* i annan apepre dan pei. Me tandis ki letan mon krwar i annan ki bann paran zot pa servi sa bann dokiman pou zot soumet avek *Seychelles Commercial Bank*, pou zot kapab ganny sa benefis.

So sa i en keksoz ki kekfwa nou pou bezwen kapab diskite avek Minister Lasante, akoz zot sipoze *once* avan ki zot sorti lopital ganny sa bann dokiman. E osi si zot pa'n pran, kekfwa ki bann lezot striktir ki nou met an plas ki *within* 3 a 4mwan ki zot fer zot aplikasyon avek labank, pou zot kapab fer *open the bank account*.

So sa i en striktir ki nou kapab diskite me selman nou, nou'n fer sir i annan sa provizyon, ki baze nou *the birth rate* ki pe arive dan pei.

Secondly lo kote *Woman Trust Fund* - sa parey ou pou war dan Bidze orizinal 2022, nou ti'n met sa provizyon me selman akoz zot pa'n servi li sa lannen, selman provizyon 2023 in ganny mete.

Me selman provizyon 2022 sa in ganny tire, ki nou bezwen diskrit avek sa Komite sa Fon. Zot ti pe re travay en pe lo kote striktir li menm, pou regarde pou kapab konmans fer bann kominikasyon, pou fer bann endividi, ouswa bann groupman madanm fer aplikasyon. So sa i nou bezwen kapab travay avek zot, pou fer sir kefwazot fer plis kominikasyon ki *we are hopeful* lannen prosenn ki zot servi sa provizyon Bidze.

Lo trwazyenm kestyon kefwazot mon a pas avek Ms Tamatave pou reponn lo la?

MR SPEAKER

Thank you.

COMPTROLLER GENERAL ASTRIDE TAMATAVE

Mersi Mr Chair. *In regards to Laptop Scheme*, son Bidze inisyal ki R5milyon li, me selman ler nou'n fer rev bidzeter in desann par 3milyon baze lo *laptop* etidyan anba sa *Scheme*. Me selman pou lenformasyon Onorab ziske *to date*, nou'n *disburse* 664 manrmay in ganny lasistans.

Ladan i 95 etidyan ki'n fer zot dezyenm aplikasyon, aköz apre 5an zot *eligible* pou *reapplication* aköz sa bann *gadget* son *lifespan* anba *the Scheme is 5 years*. Me selman i annan en diskisyon. Pou le moman i pe asiste manrmay *S1* ziska pos-segonder.

I annan en diskisyon ki nou pe fer pou revwar sa *Scheme* lannen prosenn, an vi ki Minister Ledikasyon i anvi *digitalize the educational system*, pou regarde si sa *Scheme* i ankadre manrmay ki at en *level* en pe pli ba. So i annan sa diskisyon ki pe fer ek Ledikasyon e petet lannen prosenn kapab war en, en lamannman dan sa *Scheme*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you Comptroller. Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis avek ou lekip. Mon pe get i annan en pti alokasyon parey labitid pou *Seychelles Red Cross Society*. Mon ti a profite letan mon la poudir zot mersi avek sa pti alokasyon ki zot gannyen, toultan zot rann lakominote.

E nou Bel Ombre nou'n benefisye atraver bann pti donasyon ki zot in donn nou, spesyalman Mr Chair letan bann paran ti war sityasyon *Covid* devan zot laport, kot zot pa ti kapab sorti, me *Red Cross* ti toultan asire ki i ti annan en pti keksoz ki ganny aporte

atraver distrik kot sa bann dimoun. Alor mon ti a kontan dir *Red Cross* mersi pou sa.

Mon kestyon ki mon ti a kontan demande se *Scheme* pou *home improvement* pou *reroofing* pou bann dimoun aze la.

Mon ti a kontan demann avek SS oubyen avek Minis, eksplik nou, i ankor *on ongoing*, i marse pou ki bann dimoun aze ki pe ekout nou deor, okouran poudir i annan sa *Scheme* ki zot kapab servi pou zisteman amelyor zot sityasyon zot lakour;- parey nou'n tann amelyor sityasyon bann legliz.

Be mon ti a kontan demann avek SS ki mannyer peyman pe ale? E ki letan bann dimoun aze i vini i annan sa pti *disbursement* ki ganny fer, eski kontribisyon pe retournen? Eski i ok kontribisyon? Pou nou kontinyen kapab asiste lezot dimoun donn nou en pti kontrandi lo la. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Thank you. Panel?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Parey mersi Onorab pou sa kestyon. Parey zot okouran sa *Scheme* i annan de konponan;- Premye i annan sa *home improvement loan* avek e sa i ganny fer direktman avek *HFC*.

Home Improvement loan ki en maksimonm R50mil e apre i annan en *reroofing loan* maksimonm R100mil. So sa de konponan e napa lentere lo la - i Opoursan. E *loan* term i pou 7an.

E sepandan nou Gouvernman nou fer sa bout lentere sa ki *subsidies*. So dan sa provizyon ki nou'n mete i sa *subsidy* ki nou mete lo kote lentere - e apre parey ou konnen ki Gouvernman i fer sa provizyon 25poursan of sa *loan amount*.

So, par egzanp si enn sa dimoun i fer sa demann R75mil, i annan en konponan ki *HFC* i donn zot *that loan* apre i annan en konponan *as grant*, ki zot pa repeye ki zot vin dan sa provizyon.

Lo kote 2021 - kekfwa pou donn zot en pe sif - lo kote 2021 lo kote sa *home improvement loan* ti annan 29 ka pou en *total amount* 1.45. E *reroofing* ti annan 51 *cases* pou en total 2.1milyon.

Pou 2022 ti annan 42 *case* pou en total 2.1milyon e *reroofing* ti annan 17 pou en total 1.65milyon. Me selman mon kapab *find out* avek *HFC*, si bann dimoun pe repey byen. Selman mon prezimen ki mon krwar bann dimoun aze letan ou donn zot en *loan*, zot bann endividi ki pey byen zot *loan*.

Me selman nou kapab *find* byen avek *HFC* si i annan okenn *non-performing loan* anba lo sa *Scheme*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Vidot.

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon premye kestyon i an referans osi lo sa *home improvement* ek *reroofing*. Mon war sa sonm i kontinyelman reste parey, mon pe regarde si i deza an diskisyon avek petet finans avek *HFC*, pou war petet ki bann defi petet bann dimoun pansyoner pe rankontre pou zot ganny akse avek sa *home improvement loan*, akoz mon konnen i annan pa mal sa *issue* ganny dimoun pou garanti zot.

Petet war ki zot nouvo linisyativ ki kapab fer, pou fasilite zot ganny akse. akoz i annan ki vre zot leta kondisyon lakour i vreman renovasyon, me pa kapab akoz zisteman serten kriter ki pe ganny difikilte pou ganny akse.

Aprè dezyenm mon ti le konn en leklersisman - referans sa ki Onorab Esparon in dir pli boner, kot kontribisyon kot bann group relizyez, eski zot annan en mekanizm an plas pou asire ki i annan *fairness* ki letan ki zot pou regard bann *by case-by-case basis*, pou regarde lekel ki priyorite pou asire ki i annan en zistis lo lekel bann ki pe ganny akse, vreman ki bezwen, nesesite sa sipor finansyel? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Panel? SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab definitivman kekfwa nou kapab travay avek *HFC*, pou war kekfwa si i annan okenn defayans, ouswa bann *challenges* ki zot pe rankontre.

E ki kantite *case* kekfwa ki zot pa'n ganny *loan* e ki bann rezon. Sa nou kapab travay avek zot e kekfwa si nou bezwen revwar sa *Scheme* dan son totalite. E sa i en travay ki nou kapab fer pou lannen 2023.

Secondly lo kote *the* kontribisyon ki nou fer lo kote *religious organization*, *once* ki nou ganny sa dokiman nou anvoy dan nou seksyon proze. Ki bann *project officers* i avek *the QS*, zot fer en evalyasyon pou regarde si sa bann *cost* ki ganny estimen, i dapre bann *cost benchmark* ki par egzanp *SIA* in travay lo la e sa nou, nou osi diskite avan nou donn en larepons. So i pa zis otomatik.

Me sanmenm sa ki ennler mon dir i bon par egzanp lo kote katolik i pas lo kote santral, pou zot osi okouran avan ki zot ganny zot soumet sa - ki zot war en pe kekfwa lo priyorite *over* priyorite.

So i annan bann striktir ki nou diskite avek bann diferan parey sirtou avek katolik, ki nou fer sir nou *at least* i pa zis direkteman *from* distrik ki vin direkteman kot nou. Menm si zot kapab cc nou.

Me selman pas lo kote santral avan zis pou zot kapab- Si zot anvi fer evalyasyon diskite avan i vin kot nou. Me selman nou osi nou annan en striktir ki nou met an plas. Mersi.

MR SPEAKER

Yes Onorab klarifikasyon?

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Chair. Zis en rekomandasyon osi, lo sa diskisyon ki petet zot kapab fer avek *HFC*, mon ti ava apresye si petet osi ler apre zot diskisyon annan osi en dyalog avek bann Ladministrater Distrik.

Akoz bokou fwa *the first point* ki bann dimoun i al tap laport se kot *DA* e pou rod sa gidans. E zot, zot konn byen bann, bann *challenges* ki bann dimoun i gannyen. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. SS ou'n note oule fer en remark.

SS PATRICK PAYET

Wi Mr Chair pwen note.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chair mon pou, mon pou premyerman mon pou pran lo sa de premye laliny dan sa Bidze, apre mon pou *relate* li avek sa kestyon ki'n ganny demande lo sa *Reroofing Scheme* ek *Home Improvement Loan Scheme* ki nou pe dir bann dimoun aze *partake*.

Petet mon pou fer en stement la pa pran li mal - i pou difisil poudir ek bann dimoun aze osi vin devan pou pran bann *loan*, si zot santi poudir zot pa kapab *cope*;- zot pa pou kapab *cope* avek en repey *loan* an menm tan avek sa pti larzan ki zot gannyen.

E petet en pti logmantasyon pou bann dimoun aze, ti ava ede pou zot kapab vin devan pou kapab pran sa bann *loan*. Prezan Mr Chairman, dan lespri ki nou pe koz en pti logmantasyon pou bann dimoun aze, mon vin lo sa de pwen pansyon ek sa *special pension payment*.

E petet ou ava permet mon parey Onorab Georges ti ganny sa loportinite taler pou ganny en pti pe konteks mon kestyon - e mon remerci ou pou akord mon menm privez ki li i ti gannyen.

I annan plizyer dimoun ki'n travay pandan letan Gouvernman Angle oparavan, ki in travay en pe letan pandan Gouvernman ler in sanze apre lendepandans.

Me apre zot in *retire* me ler zot, zot ti *retire*, sa nivo saler ki zot ti *retire* lo la pou sa menm louvraz ki ozordi ki en dimoun pou *retire* lo la - nivo saler i vreman diferan. Prezan ler zot pe ganny zot pansyon ki azout avek zot sekirite sosyal, i vreman minim.

E napa bokou dimoun - mon pe koz ou bann dimoun ozordi ki zot laz mwayen i 75 par lao 75an – ouswa 70an. Eski dan zot travay ki zot in fer relasyon ek sa *pension* ek sa *special pension* - mon war zot in remet li preski menm *amount*, eski in annan okenn travay aprofondi ki zot in fer pou idantifye -nou annan en kous retirete dan sosyete ki ozordi avek zot konponan pansyon.

Zot konponan *benefit which is* sa sekirite sosyal, sa de ler i zwenn ansanm son *amount* i totalman diferan - par egzantp parey en dimoun ki'n fek *retire* petet dizon 1an, 2an pase.

Ki li pou menm louvraz son saler ti pou bokou pli diferan e son pansyon i diferan. Eski zot in fer en travay? Akoz mon pa war okenn logmantasyon dan sa, dan sa *head*. Probableman zot pe *go according to existing figures*. So mon pe met sa, sa pledwari devan zot.

Mon dezyenm kestyon i konsern sa *home improvement loan* e mon le *link* li avek sa *temporary financial assistance* ki Gouvernman pe donner. Malgre nou'n tann, nou'n tann plizyer prononsman lo la sa ki mon ankor pe tande, i annan *still* dimoun ki pa pe benefisyé avek sa *full* R500. Akoz ler ou azout sa de pansyon *gross* i par lao ou *threshold* pou li ganny R500.

Eski zot pe konsidere pou sa kategori dimoun, pou regard zot *net* ler ou azout sa de *figure* - sirtou mon pe koz ou bann dimoun ki par lao 63an la - pou regard zot *net*?

Akoz si ou pe *gross* li ou pran sa ki ou gannyen avek *Pension Fund*, ou pran sa ki gannyen avek Sekirite Sosyal - akoz bokou zot ler zot in *retire*, zot servi zot pti larzan pou aranz zot landrwa, pou zot ganny en pti pe plis konfor.

So prezan i pe fer ki bokou zot pa pe ganny akse ek sa R500 parey ou pe dir. So eski i annan en travay ki nou'n fer pou regarde si from perspektiv, sa *temporary financial assistance*, nou kapab vin en pti pe pli stratezik, dan lafason ki nou asire bann dimoun ki'n travay ki annan en *deserving case*, pou zot kapab ganny en pe larzan? Akoz nou pe met Mr Chairman -si nou pa tronpe - R20.6milyon dan sa *basket* pou ed sa bann dimoun.

Prezan anliny ek sa, i annan dimoun osi ki akoz pa pe kapab fer transfer par labank pa pe gannyen sa R500. E la mon ti a kontan zot dir mwan si i annan en landrwa, kot i annan en lofis kot sa bann dimoun i kapab annan en landrwa kot zot kapab ale, anmenn zot *case* devan e *sort out* si i annan en eleman administrativ ki pe anpes zot kapab ganny akse avek sa *temporary financial assistance*? Mon ava tenir lo sa de Mr Chairman. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Minis, wi?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Onorab i annan ki'n preski finalize la mon kapab dir pou regarde en *issue of a minimum retirement benefit – ok?*

Parey ou konnen ozordi i annan sa ki ou gannyen ek Fon Pansyon, apre ou annan sa ki ou gannyen avek sa ki nou dir Gouvernman - sa ki nou dir Sekirite Sosyal.

Me *the way it is now* mon kapab dir i annan en lenzistis *ok* e mon a eksplike akoz. Ozordi i kapab annan en dimoun ki sa ki i gannyen ek *Pension Fund* - i kapab pe ganny 15 a R20mil ek *Pension Fund* i *still* ganny R5mil750 avek Gouvernman ankor, *ok?*

Kestyon ou bezwen demande, eski fodre i merit ganny sa R5mil750 ek Gouvernman? Ouswa ki nou fer se ki bann ki lo en pansyon pli ba, nou fer monte son benefis ki ariv en *minimum level* e sa enn ki pe ganny en pansyon pli o, li sa ki Gouvernman i donn li i desann -*ok?*

So sa en louvraz ki Minister e bann lezot lorganizasyon, *stakeholders* pe travay lo la, pou asire i annan plis lazistis sosyal *in terms of* annou, annou anmenn tou dimoun lo en *minimum level* e Gouvernman ki mannyer i kontribye ek sa.

E ki nou pe regarde la, i senpleman *the* striktir in fini *more or less* finalize - *is what is that level. What should be the minimum level of* pansyon ki *what* en dimoun i *eligible?* So sa mon krwar i

pou reponn ou kestyon *in terms of* sa minimonm *retirement pension*.

Lo kote R500 Polisi *it was very clear* ler nou'n *setup* e nou'n eksplike. Nou, nou pe get *the minimum income* ki ou pe ki ou pe *earn, ok?* Savedir ou bezwen pran tou le de. Ou pa kapab pran zis enn ou lot. E *basically* ki nou pe dir se ki, si ou ganny mwens ki R9mil, *then* ou ganny asiste.

E tou dimoun i merit anmenn kot lakour en minimonm R9mil. Savedir si ou ganny total R8mil500 ou ganny ou *full* R500. Si ou pe ganny R8mil600 ou ganny ou 400 *ok?* Sa osi i bezwen annan osi en *level of fairness*.

Mon konnen kekfw a Onorab ou, ou dezagree avek sa prensip. Me *this is what* nou'n kapab met an plas baze lo lanvlop fiskal ki nou annan, san kree serten *unfairness* dan sa *process*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Wi Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mon'n ekout Minis. Minis nou lo de diferan ekstrenm lo sa premye larepons. Mon perspektiv i se ki si en dimoun in travay e i kontribye e sa *entitlement* i devret atraver kontribisyon en sistenm ki li in kree, i devret kapab pe benefisyavek sa sistenm ki li in kree;- sa servis ki li in donnen.

Me ou pa'n adres mon kestyon, akoz mon kestyon i adres en sityasyon ki egziste konmela. Ou, ou le adres en problenm ki pe vini dan lonterm avek en Bidze 77.5milyon. Mon kestyon i adres la;- par egzanp mon annan en msye ki reste Anse Etoile.

Mr Speaker mon dir sa, akoz sa lakantite dimoun ki annan i pa en kantite zot. I bann dimoun ki dan en *age group* ki byento zot mazorite pe apros lamazorite 80 lannen.

E zot napa bokou letan - mon pa dir napa bokou letan me avek lagras Bondye, zot a viv bokou letan ek zot fanmir. Me mon ti a kontan war ki zot lavi i vin en pti pe pli sa. Bokou zot pa ti dan en kad travay. Zot ti dan travay fonksyonner piblik ki sa letan fonksyonner piblik anba Gouvernman kolonyal, ler in transfer, i pa'n vin lo sa en nivo ki lapey en fonksyonner piblik ozordi.

E mon kestyon pou ou se, eski Gouvernman pou pare par egzanp pou pran lo en baz *fairness* - parey ou pe dir - pou regard nivo pansyon anba *special pension* ki sa bann dimoun pe gannyen, pou revwar sironstans e ed zot pou *owe* sa *special pension*.

Mon konpran R500 ki mon pou vin lo la me eski Gouvernman i pare pou fer en legzersis koumsa, ki ava ede pou *deal* avek sa sityasyon. Akoz i pa zot lafot zot in ganny anploye par en Gouvernman kolonyal sa bann letan. Me pou ed sa lenzistis ki - zisteman akoz levolisyon dan sistenm i fer ki zot ler zot ti *retire* zot perdi lo sa baz.

Me zot ankor vivan zot ankor pe viv en menm pei. Zot ankor pas dan menm laboutik. Zot ankor pe *go through* menm keksoz. E sa i a ed bokou zot kot nou pe pas kot zot lakour ozordi, kot 10an pase ou pas kot lakour sa msye ti byen annord, byen aranze, ozordi i pa pe kapab fer li. Mersi Mr Chairman pou permet mon fer sa pti pwen.

Dezyenm pwen Minis mon le retourn lo bann mezir ki oule met en akse ek bann mezir *loan* sa group laz. Mon'n koz en kantite pou *long service* - en kantite pou bann ki ankor pe travay.

Me mon oule met lanfaz lo bann ki'n nepli kapab donneren - ki'n travay. I annan ki'n edik mwan - i annan ki'n travay pou plizyer lannen avek Gouvernman. Ki mannyer nou ed zot viv en lavi an dinyite?

E la mon vin kot en pwen kot nou annan en diferans. Mon konpran ou largiman lo *fairness as a general one-size fits-all* pou tou dimoun. Me dan ou largiman *fairness* - ler ou met sa R9mil ki sa boug i anmenn kot li, ler in pran ou pti *loan home improvement*, i nepli pe anmenn kot li R9mil. I pe anmenn kot li mwens ki R9mil. Me ou Polisi pe fer ki en mezir ki ou anvi li i ganny akse avek, ou pa pe *allow* li pou li ganny akse avek.

So eski i annan - eski zot pare - lefe ki Gouvernman pa oule pronons son lekor lo en logmantasyon pou pansyon pou pansyon sekirite sosyal - mon pa kapab fors en deba lo la, akoz i pa dan sa Bidze e Speaker pa pou apresye - in donn mwan ase letan pou koz lo la - me eski ou, ou pou pare pou re regard stratezikman ki mannyer ou pe *align* ou *temporary financial assistance*, pou bann dimoun sa *age group*?

Ki zot pa pe kontinyen travay. Zot pa pe fer ankor en pti louvraz pou fer en *income*, pou ou revwar si vreman ou pe tous zot avek ou mezir *financial assistance*? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. Minis avan ou reponn, mon konnen i pa souvan ki Speaker i entervenir. Me selman lo premye pwen Onorab Pillay i en pwen ki'n leve dan Lasanble dan lepase - bann - e sirtou mon konn detrwa *teachers* ki'n tonm dan sa kategori. Petet mon kapab zis

sizere an sipor pwen ki Onorab Pillay in leve, ki si Minister - mon pa konnen lekel antite ki kapab fer petet en pti resansman, pou gete konbyen? Ki kantite dimoun ki annan e gete si i annan en manner aziste?

Mon met sa parol zis an sipor bann dimoun ki'n apros mwan. Par egzantp mon souvan dir "bokou dimoun in dir mwan" - "detrwa dimoun in dir mwan." Minis mon a les ou kontinyen adrese. *Yes Minister?*

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Onorab rezon akoz mon'n eksplik sa nouvo *retirement benefit*, akoz i direktman enpakte sa bann dimoun, *ok?* Parey ou *aware* ti annan sa bann dimoun ki ganny mon krwar R1000 apre ti *increase the minimum* sa to R3000.

The reason akoz mon'n eksplik *the* nouvo *retirement threshold*, se akoz bann dimoun pou ganny enpakte par sa. Savedir sa *threshold* R3000 ki nou pe dir nou, se ki anba nouvo *framework* ki nou pe travay lo la, nou bezwen anmenn tou dimoun *to a minimum level*.

So whether that minimum level i R8mil, i R9mil, i R10mil, sa i rezon ki mon'n anmenn sa travay tousel akoz sa bann dimoun pou ganny enpakte par sa. I vedir si zot ti pe ganny R3000 ler nou fer sa *minimum retirement benefit level* la, zot tou zot bezwen ganny eleve lo sa nivo.

So mon pa konnen si ou ganny mon se si sa - sa dimoun pou nepli - *let's say* i ti pe ganny R3000 i pou nepli li - i pou ariv en *minimum level* - i kapab R9mil - i kapab R10mi - i kapab R8mil.

Sa i sel keksoz ki nou ankor pe diskite *what is going to be that level* i anba diskisyon, me i pou ganny enpakte pozitivman par sa par nouvo *framework* ki nou pe al met an plas lannen prosenn. *I hope* mon'n reponn ou kestyon lo sa enn.

Lo kestyon - mon'n mank enn ou kestyon taler *regarding* bann labank. I annan en sa ki nou'n met an plas ansanm ek Labank Santral, pou bann dimoun ki ganny difikilte pou ouver en kont ek labank.

Nou'n travay ek Labank Santral ki kapab *facilitate* sa avek Labank Komersyal. So bann dimoun i senpleman - i annan limero kontak ki nou'n donneren ler nou'n fer nou bann *interview* sa lo sa size. E sa bann dimoun i kapab *call* sa limero kontak e nou a lyez ek Labank Santral pou *facilitate* louvertir en kont.

Lo *issue* R500 mon konpran ou largiman, me *at the end of the day* zis parey sistenm *welfare* ki dan plas pou plizyer lannen,

sa osi i dir ou - serten kalite *loan* ki ou'n pran, i enpakte lo ou abilite pou ganny *welfare*. So nou bezwen anmenn en sistenm en nivo *fairness in terms of* bann ki pa'n pran kredi - bann ki'n pran kredi, ki mannyer i enpakte.

So pou le moman pozisyon Gouvernman se ki, i get zis *minimum income level* ki antre. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Mersi. Onorab akoz mon napa lot Manm ki'n lev lanmen nou pe al terminen. Me selman mon a demann ou pou fer li kourt en.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mon pou fer li tre kourt. Mr Chairman otour da latab la i annan trwa zenn Seselwa ki'n etidye ki'n vin bann eksper dan zot domenn respektiv.

Depi *from* Mr Commettant, Minis - i annan kat zot *sorry* pa trwa - kat zot enkli ou Minis *ok?* Tou le kat zot in grandi dan en sistenm - dan en letan kot i annan en kantite dimoun ki'n travay avan, enkli Mr Speaker enkli mon manman ki ti en *teacher* ki'n *pass away*;- enkli papa Onorab Arissol. Nou tou, tou sa bann dimoun in travay pou ki nou, nou ki la anndan ozordi.

E mon swiv pwen ki Mr Speaker pe koz lo la, *ok?* Zot tou ki la anndan zot *sharp*, depi Jude, ou menm ou Minis, Patrick, Astride - zot *sharp* lo zot domenn.

Sa ki mon pe demann zot se nou *past* zot konsiderasyon teknik pran sa lapros ki Mr Speaker in demande. Annou - i pa kout nou nanryen pou nou zis fer en pti resansman konbyen sa bann dimoun ki annan. Zis annou etabli sa *fact* avan, apre nou a konnen ki mannyer nou pou *proceed* ek sa. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. Wi oule adrese Minis, *yes?*

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Zis vitman - mon krwar nou telman dezagree nou de *Leader* Lopozisyon *even* ler nou agree i krwar nou pe dezagree. Mon pe agree avek ou Onorab, pou dir ki nou bezwen get sa bann dimoun. E annefe sa ki pe travay lo la i

pou *positively impact* lo sa bann dimoun ki nou pe koz lo la. So nou pe agree nou. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you Minister. Nou a pran vot lo Bidze *Social Programs of Central Government* pou en total R298milyon 200mil. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? *Thank you.* Okenn Manm ki vot kont?

Mersi. Vot lo *Social Programs of Central Government* 28 Manm in vot pour, 0 kont e 0 abstansyon. Mon annan plezir anonse ki Lasanble in aprouv sa Bidze.

Annefe sa ti de *item* pli konplike ki nou annan, leres i aktyelman ase senp.

OTHERS

MR SPEAKER

E *Others*, par egzanp i vreman senp. SS ou a kapab zis dir sa menm pou benefis nou piblik.

SS PATRICK PAYET

Mr Chair savedir nou pe pran *Others* la?

MR SPEAKER

Wi annou pran *Others*.

SS PATRICK PAYET

Ok.

MR SPEAKER

Akoz i ase senp.

SS PATRICK PAYET

Others Mr Chair i lo paz 41 - pti 41 ki pou *capital subscription to international organization*. E sa i pou en total R10milyon. Ki nou'n war i pou de antite - i pou Labank Mondyal avek Labank Devlopman Afriken.

Tou le 3 a 4an, zot demann adisyonnèl *issuance of new shares* e si en pei pa pran li i ganny afekte aköz son *shares* i desann. E apre lo kote ki kantite *loan* i kapab prete avek sa bann lenstitisyon, son *quota* osi i desann. So i annan en lavantaz.

E parey zot okouran pandan sa dernyen 3an, par egzanp si nou al lo kote Labank Mondyal - Labank Mondyal pou 2020 in pret Gouvernman 15milyon;

2021 - 35milyon e nou espekte resevwar 25milyon sa lannen. E dan Bidze 2023 - 15milyon. So en total R90milyon an total. Pou Labank Devlopman Afriken *AfDB* in pret nou 2020 - 10milyon; 2021 - 20milyon. Nou espekte resevwar 25milyon e *actually Board* in aprouve *yesterday* e nou espekte ganny sa larzan dan mwan Desanm.

E 2023 - 20milyon, ki en total 75milyon. So avek diskisyon, zot in fer rekomandasyon pou tou pei annan bann *additional capital subscription* e Sesel in agree pou met 10milyon propozisyon dan Bidze 2023, pou en total \$664mil831 ki ekivalan 10milyon. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi. Okenn kestyon lo la. Onorab Pillay wi?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Premye kestyon mon a pran lo sa bann pre. Fotespere Minis nou pa pe finans Bidze pei avek zis pre. So mon-mon - yer nou'n fer en gran zoli performans avek SRC, so nou bezwen get byen sa bann pre ki mannyer i vini.

Me la ki nou napa tou lenformasyon, nou ava espere apre *first quarter*, pou nou ganny en pe lenformasyon.

An se ki konsern *capital to subscription international organization* mon ti a kontan zis demann Minister Finans en pwen, ou Konnen an se ki konsern Egzekitiv, tou sa ki zot *subscribed to*, zot kapab peye. Lasanble Nasyonal parkont ki nou *subscribed to* - nou fek fer en desizyon la nou FPAC - ki nou merit kalkil seryezman si nou pou kontinyen avek SADCOPAC *which is Southern African Corporation of Public Accounts Committees*.

Akoz i pe demann nou en *subscription* \$40mil, ki mon pa konnen si nou kapab peye anba nou Bidze. So petet konsidere si zot kapab ed nou avek sa, akoz i pa en keksoz ki nou ti'n bidzete, akoz pa nou ki ti - *Covid* in vini nou kapab *maintain* bann *subscription*. E bann Manm mon Komite pou perdi avek benefis ki zot kapab gannyen pou bann *training* ki ganny fer avek ADB, ki ganny fer avek lezot bann lenstitisyon lo nivo Lafrik, ki pre avek nou pou zot kapab *attend*.

So petet si mon kapab ganny en pti *commitment* avek Minister Finans, ki zot pou konsider demann Lasanble Nasyonal ler i vin avek sa *subscription* to bann lorganizasyon?

Mr Chairman mon kestyon lo sa *capital subscription* to *international organizations*, mon'n war poudir dan lepase i pa'n en keksoz ki'n ganny demande. Ler mon pe get dan Bidze i pa'n la, *ok?*

So eski sa i en nouvo lapros ki bann bayer de fon pe servi? E prezan *over time* konbyen nou espekte repeye e ki poursantaz nou espekte peye lo sa bann pre ki nou pe gannyen avek sa bann lorganizasyon? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. *Panel? SS?*

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab lo kote *capital subscription* parey ou pou war, vre dan lepase nou pa'n mete zis akoz *affordability* ki nou ti napa. I annan demann ki'n vini depi 2000 - depi *last* demann par egzanp ki ti vini 2018 Labank Mondyal ti fer, me selman akoz resours nou pa ti kapab *subscribed*.

Me nou'n war avek sa i, i afekte pret ki zot pret Gouvernman *loan* ki zot donner. E nou'n war ki nou osi bezwen kontinyen fer sir ki nou azour, avek nou kantite *shares* ki nou annan.

Letan ou regarde - par egzanp pandan sa de dernyen dan sa de dernyen 3an ki nou'n ganny larzan, nou pou war avek reveni par egzanp dan letan *Covid* - pandan letan *Covid-19* ki sa trwa lenstitisyon Labank Mondyal *AfDB* apre *IMF*, zot ki'n kapab pret nou larzan pandan sa bann moman difisil.

So nou osi nou bezwen fer sir ki nou, nou *quota* i reste parey, pou ki si i arive avek en lot sityasyon ki nou kapab pret larzan. Me lo kote zot bann term i vremen favorab. Akoz par egzanp i apepre 1.5 a 2poursan e *it's a long term repayment*. I annan *grace period* osi ki donn nou ennler 5an. E son term ennler i ale pou 20an-25an. *So it's* vremen favorab lo kote term.

Lo kote souskripsyon parey zot in war dan Bidze, sa lannen 2022 i dernyen lannen ki zot in war dan sa vot santralize. Pou lannen 2023 *onwards* to sa bann vot in ganny anvoye dan zot bann *MDAs* respektivman.

So sa i ava ed *MDA's* osi pran en desizyon akoz nou ti pe travay avek zot pou war bann benefis ki egziste lo sa bann

souskripsyon pou *international organization*. Me napa bokou ki'n donn nou sa *assessment* ki zot in fer.

Me nou'n anvoy kot zot dan zot Bidze, ki zot aprezan kapab pran en desizyon baze lo zot bann priyorite bidzeter. Si zot war kekfwa sa souskripsyon zot pe annan sa benefis, zot kit li, ouswa si zot war i annan bann lezot depans ki zot anvi fer ki priyorite, zot kapab sanze e fer li.

Me selman nou agree i bezwen annan en prosedir ki egziste, espesyalman akoz nou pe fer li *through Foreign Affairs*;- ki sa osi nou bezwen kapab menm si sa bann souskripsyon i dan zot Bidze zot bezwen kapab fer li *through Foreign Affairs* osi. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Nou kapab vot lo la prezan? Ou annan klarifikasyon Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Premye;- mon premye kestyon ler mon pe get term repeyman *over 25 years*, so nou pou annan en kantite travay, pou fer sir nou kapab repey tou sa bann *loan*.

E sa i pou tonm lo mwan pou en bonpe letan, akoz mon pou la pou en bon pe letan -pa la lo sa kote latab probableman nou pou *State House* sa bann letan. Apre i pou tonm lo mon zanfana -sa i kler. Me selman sa ki mon ti a kontan demann ou - ou'n dir nou i annan en *grace period* an relasyon avek sa bann ki la, ki *grace period* ki nou annan an relasyon avek sa bann ki ou'n nonmen spesifikman?

Prezan lo mon dezyenm pwen, si par egzantp nou *FPAC* nou angaz avek *IAC* e Lasanble Nasyonal i fer en travay avek *IAC*, pou nou kapab prezant zot avek en dokiman, ki montre nou bann nou rezondet deryer sa bann *subscription*?

Vi ki zot pa'n bidzet sa pou nou la, eski Minister Finans pou siport demann bann Komite Lasanble, ki ava annan en lesanz avek tel lorganizasyon, pou donn nou serten sipor *from* Minister Finans pou nou kapab kouver sa bann souskripsyon? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. Minis wi.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab zis lo kote det - pou premye kestyon - det napa nanryen mal ek det. Ou bezwen konnen ki kalite det ki ou pran, *ok?* E ki legzersis ou'n war nou'n fer pandan sa 2an, se nou'n *extend* peryod det e redwir kou det.

Ler ou dan domenn finansman *this is what you do*. Ou pa pran *short term debt expensive debt* - ou pran *long term cheaper debt*. Sa ane ki nou'n fer ki ozordi det pei i lo en trazektwar pli soutenab.

So dan sa pti posibilite, si ou la pandan 25an, mon krwar ou ava kontan sa travay ki nou'n fer Onorab.

Lo ou dezyenm kestyon ki ou'n leve, lapros ki nou, nou pran Minister Finans ki nou dir annou gete lo *subscription* ki lanvlop ki nou annan *ok?* Ki lanvlop ki nou annan an total.

E baze lo la nou, nou donn - *be it* Egzekitiv - *be it* Lezislativ - *be it* Zidisyer, nou dir la, la *this is* lanvlop ki nou annan prezan ou priyoritiz dapre ou *needs* lekel ki pli enportan. Akoz sa largiman nou pa fer zis ek Lezislativ *even* ek lezot MDAs dan Egzekitiv nou dir zot menm keksoz.

Se ki nou pa kapab zwenn tou lorganizasyon ki nou anvi, *ok?* Akoz i annan en kou finansyer ki vin avek e i annan en kou resours imen ki vin avek, akoz ou bezwen partisipe ler ou ladan.

So baze lo la tou antite i bezwen fer son analiz e *then* gete lekel ki priyorite pou li. Sa i nou pozisyon Minister Finans. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Bon nou a vot lo sa Bidze *Others* R10milyon Manm ki an faver lev lanmen silvouple? *Thank you*. Okenn Manm ki vot kont? Mersi. Lo sa laliny *Others* 28 Manm in vot pou, 0 kont e 0 abstansyon. Bidze i aprouve.

CONTINGENCY

MR SPEAKER

Mon sipoze sa de ki reste osi nou a pran li enn par enn. *Contingency* R50milyon SS ou a donn en pti leksplikasyon?

SS PATRICK PAYET

Mr Chair lo kote *Contingency* nou'n met sa provizyon R50milyon e parey Minis in anonse dan Bidze nou annan konpansasyon pou pei e pou Praslin *the PUC*. Apre *secondly* i annan bann konpansasyon ki devan *actually* i annan Departman Kiltir,

Ledikasyon ek Lasante konsernan *fungus*. So nou *anticipate* premye kar lannen prosenn pou nou peye.

E parey zot pe regarde dan Bidze, dan Bidze 2024, nou pa'n kapab *afford* pou met konpansasyon pou La Misère dan Bidze 2023 - nou'n met dan Bidze 2024 parey in anonse.

So anba *Contingency* nou'n met en provizyon R50milyon, pou kouver en pe sa bann konpansasyon ki devan nou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Kestyon - Onorab Henrie?

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Chair. Mon kestyon i ava vin sa kestyon konpansasyon. Mon konpran bann dimoun in ganny afekte par en keksoz, i bezwen ganny en konpansasyon. Selman *to move forward* ki manner nou pe mazin zer sa sityasyon?

Par egzanp bann kalite *building* ki nou fer, pou asire ki napa sa problem *fungus* ankor? Ouswa La Misère konmsi kan nou pou *the final end to this saga*. Akoz ler 50milyon i ganny pran i pey pou konpansasyon, se mon dimoun dan Lenn ki pran li 15an pou ganny en *bus shelter*.

Ouswa pou semen Mont Buxton *pave*, ouswa pou fer *bin site*, ouswa met lalimyer. So *whilst* sa bann endividi i ganny en keksoz lo nivo personnel, me kominote avek pei i perdi.

So ki manner nou *manage* sa a lavenir ki nou perdi lakantite larzan ki Gouvernman pe depanse dan konpansasyon? Mersi.

MR SPEAKER

Minis?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab ou konsern i zistifye e i en konsern ki mwan, mon annan sa konsern. Se ki konpansasyon lo li menm i *comes out of* en sityasyon ki nou'n *fail, ok?*

Annou, annou pran sityasyon *fungus*;- e sa i en gro kou lo Gouvernman. E i *arise* dan en sityasyon kekfwa kot *building* pa'n byen *maintain*; kekfwa osi arsitektir *or design* sa bann *building* pa soutenab, pa adapte par nouvo, nouvo sityasyon ki nou ladan.

Par egzanp bann *building* ki pa'n ganny fer ek *aircon*, me ozordi ou war *aircon* ladan e sa ki *encourage the growth of fungus*. So solisyon pou sa se, fer, regarde ki enn;- ki manner nou adapte tou nou *existing building* ,pou redwir risk *fungus*.

So la ou pe koz *ensuring* ki ou *invest* dan *proper ventilation* sistenm e bann lezot mezir ankor ki anpes *fungus*.

E sa kot mwan, mon pe met en kantite lanfaz, se ki mwan personnelman mon santi ki i annan bokou *neglect* ki'n arive lo lenfrastruktir dan Gouvernman, ki'n *lead to* bann *issues* parey *fungus*.

Me osi ki ou bezwen regarde se ki bann nouvo *building* ki nou pe fer, i bezwen adapte ek sa nouvo realite e nou *take into account* sa bann *issues*. Par egzanp ler nou pe re regard *library* pe ganny re refer, nou'n asire poudir son sistenm vantilasyon i annan *extraction and pushing of fresh air into the building*.

Ki *the* miray mannyer in ganny trete, i pa ankouraz *growth of fungus*. So, so tou i bann eleman ki nou bezwen fer dan bann nouvo *design building*, ki redwir sa bann posibilite pou konpansasyon. Akoz, So si *fungus* dimoun lasante in fini ganny afekte.

Ler ou pey en konpansasyon sa i en fer larzan, me ou lasante in fini ganny afekte. Napa en pri lo, lo lasante. So sa i *the way* ki mon, mon pe regard problem. So ou bezwen vreman *be proactive in terms of* ki mannyer nou *manage* bann *building - maintenance e design* nouvo *building*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Sandy Arissol?

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Chair. Mon le retourn lo sa pwen konpansasyon. Mon kontan pou aprann poudir bann zabitan Baie Ste Anne pou ganny zot konpansasyon - sirtou bann ki reste zalantour *power station PUC* ki ti la.

Mon pe dir sa akoz mon rapel sete Mr Philoe - en zabitan Baie Ste Anne, i ti vin war Onorab Ramkalawan sa letan pou eksprim en pe sa. E Onorab Ramkalawan ti anmenn sa Mosyon dan Lasanble Nasyonal - mon byen rapel - en gran diskisyon lo la. E mon ti a kontan felisit li pou sa.

E tou bann lezot - bann Onorab osi - lezot dimoun ki'n kontinyelman anmenn sa larger pou dimoun Baie Ste Anne. E i annan dimoun Baie Ste Anne ki'n reste la ki pa pou zanmen ganny zot konpansasyon. Parske Sanmdi mon annan en Madanm Bellard pe antere. So ...

Alor mon ti a kontan dir bann dimoun Baie Ste Anne o mwen, zot a ganny en keksoz. Parey Minis in dir ou lasante i afekte me

selman i ava annan en pe bokou pli zenn, zot ava o mwen al fer en tes medikal avek zot konpansasyon. Alor felisitasyon pou tou bann dimoun ki'n lager pou anmenn sa pou dimoun Baie Ste Anne.

Mon dezyenm pwen lo la se an relasyon avek *SPTC* Mr Chair. Letan mon war i annan *domestic financing* pou *SPTC* mon anvi zis dir avek Minis - donnen letan zot pe koze ...

(Off-Mic)

MR SPEAKER

So mon krwar i pe dir - i pa dan *Contingency*?

HON SANDY ARISSOL

Non i pa ladan.

MR SPEAKER

Non.

HON SANDY ARISSOL

Ok yes ok i tonm pli ba. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Ok well mon asire *panel* in not ou rekomandasyon e ou sipor pou dimoun Baie Ste Anne. Mon a demann kestyon Onorab Roucou?

HON MICHEL ROUCOU

Mersi Mr Chair. Minis bonzour. E bonzour tou dimoun a lekout. Minis mon kestyon i koumsa mwan en – an vi ki konpansasyon espesyalman sa bann problem *fungus* in la pou bokou letan. E i annan dimoun ki dan lepase zot osi zot ti pe sey fer deboury apre ki zot in ganny afekte, ki petet pe dir anmenn dokiman anmenn tou keksoz neserer, papye dokter ki'n pran bokou letan - ki zot, zot in malgreman ki zot in *passed away* la.

E ki mannyer sa pou marse eski zot fanmir ki zot pou bezwen vin devan? Zot fanmir ki pou ganny kontakte? Ki mannyer i pou marse? Eski zot sa - sa *once* sa dimoun in *passed away* sa i tonbe - ki mannyer sa? Mersi.

MR SPEAKER

Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab nou, nou note sa sityasyon nou ava diskite avek Biro *Attorney General* si i annan posibilite ki zot *heirs* i benefisye. Sa i en keksoz ki nou ava diskite avek Biro *Attorney Zeneral*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman vi ki nou pe koz lo sa size konpansasyon an premye lye, mon ti a kontan zis nou fer en *stock-take* tou bann konpansasyon. Eski Minis i kapab dir nou - si ou annan lenformasyon - mon prezimen zot bezwen annan - tou bann konpansasyon ki sipoze *somewhere along the line i avek AG's Office i due*. Depi konmansman La Misère pou ki ler mon ti zwenn avek detrwa dimoun laba zot pe koz mwan en konpansasyon ki ti ankor *outstanding*?

Aprè ou'n mansyonnen poudir i pou ganny peye. Mon le felisit Onorab mon Churchill Gill pou anmenn mon krwar trwa Mosyon - kat ekek kestyon, pou met presyon pou fer ki sa i ganny materyalize pou bann konpansasyon pou bann dimoun Baie Ste Anne.

E mon krwar dimoun Baie Ste Anne i fyer sa swa ki zot in fer pou met Onorab Gill dan Lasanble, pou reprezant zot. So Minis si petet si ou kapab dir nou eski sa lanvlop ki la pe kouver tou bann demann ki ou'n gannnen, enkli *fungus*, enkli lot?

Prezan ler nou regard sa bann ki relye avek *recent* devlopman, eski *Contingency* osi pe prevwar okenn konpansasyon an relasyon avek travay, sityasyon ki'n arive dan travay, ki pa *relate* avek, avek *fungus*, swa en keksoz polisyon, environmental, oubyen lasante eksetera? Sa i mon premye kestyon.

Mon dezyenm kestyon an relasyon avek *Contingency*, ou konnen Konstitisyon ler i koz lo *Contingency*, Konstitisyon i prevwar *Contingency* i devret vin anba en Lalwa. E ler pou li pe ganny depanse, Minister Finans i sipoze vin kot Lasanble pou rod aprouvasyon, pou depans larzan lo *Contingency*. Eski Minis pou pare *going forward*, pou nou swiv sa prosedir konstitisyonnel e pou fer ki en Lalwa ki prevwar pou *Contingency* - akoz ler pou replenish *Contingency*, ou pou bezwen retourn kot nou, *ok*?

So eski ou kapab fer sa akòz mon pa krwar *PFM Act*, ki adres li parey Konstitisyon ti annan lentansyon. *PFM Act* i, i kre en kondisyon, me nou ti a kontan war en pli gran kontrol lo *Contingency*.

Akòz ozordi parey nou'n *set out* pou konpansasyon - i byen nou'n *set out* pou serten depans - i byen. Me ler nou *set out* pou Gouvernman i anvi donnen i pa akòz *Contingency* ki kapab zis al dan sa *Contingency*. Then sa i vin konman en Bidze adisyonnèl e prezan i pa ganny reflekte dan *end of year* lezot Minister.

E ler nou pou nou Lasanble nou pe get depans bann Minister, nou pa ganny sa *correct amount* ki'n ganny depanse. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Thank you. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Mon a pran dezyenm - *well* zis en pti remark - nou pa tro pran presyon sorti kot Parti *US* parey mon ti dir dan mon repons. Size konpansasyon Baie Ste Anne, se Prezidan Ramkalawan ki ti ensiste avek mwan personnelman ki sa i ganny peye zis pou ou lenformasyon - e lenformasyon pep Seselwa.

(APPLAUSE)

MINISTER NAADIR HASSAN

Lo trwazyenm kestyon ki ou'n *raise regarding the Contingency* mwan, mon konprenezon se ki i annan provizyon dan *PFM Act* ki *empower the Contingency*.

Me nou kapab tout ankor fer en diskisyon *AG's Office*. I bezwen annan *additional laws* ki bezwen pase. Me sa i mon konprenezon, me sa mon ava demann *AG* si i annan nesesite pou sa.

At the same time FPAC i still annan sa *oversight* lo fon ki ganny servi anba *Contingency*. Lo trwazyenm kestyon ki ou ti demande *regarding* konpansasyon. Mon ava zis demann *SS* si i annan sa lenformasyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. *SS?*

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Lo kote Ledikasyon, Kiltir, *Health Care Agency* avek *PUC* Praslin, i annan en total maksimonm 54.5milyon – maksimonm. *However* sa i *exclude* peyman La Misère.

Peyman La Misère nou'n met li dan Bidze 2024 ki pou en total 38.8milyon - 38.8milyon. Me sepandan parey zot konnen pou La Misère, i annan sa *second phase* ki ti annan demann bann lezot endividi ki pa ti dan sa premye faz, sa nou bezwen travay avek *Attorney Zeneral* pou zot fer evalyasyon lo sa bann demann. So sa pou le moman nou pa'n enkli li.

Aprè trwazyenm konponan ki Onorab in demande lo kote provizyon ki, ki nou'n mete. Wi i annan en provizyon ki nou mete, par egzanp si i annan okenn bann lezot konpansasyon ki annan par egzanp endividi ki an deor sa bann ki nou'n mete, ki'n anonse dan Bidze. Mersi.

MR SPEAKER

Wi, Onorab silvouple, mon bezwen demann ou pou fer li vit aköz ...

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Avek gran plezir mon ava fer li pli direk posib. Premyerman an se ki konsern ledikasyon tou sa bann antite ou'n nonm mon en sif 54.5milyon. Aprè ou'n nonm mon La Misère 38.1milyon e ou annan dezyenm faz ki pe *go according to, to AG's Office*.

E mon pran parol Minis ki *FPAC* in donner, prenan kont ki sa i en dokiman ki pe vin en lenformasyon piblik *eventually*, eski mon kapab premyerman ganny en langazman ek Minister Finans ki zot pou travay lo en *breakdown* avek en *timeframe?* ki sa i ava anvoy kot Lasanble atraver Deputy Clerk e i ava ganny disiminen avek bann Manm *FPAC* ki zot kapab ganny sa lenformasyon, pou nou *follow-up* lo la. Aköz sa i en lenformasyon ki zot kapab donn nou.

Prezan dezyenmman an relasyon avek sa *second phase* ki ou'n dir mwan pou La Misère e *pending* ek *AG's Office*, eski zot annan en prozeksyon letan lo kan ki sa i kapab terminen, pou zot kapab *move* avek sa peyman konpansasyon?

E mon not pwen Minis ki Prezidan in li Prezidan in demann li e in dir li fer, mon konpran. Be mwan, mon krwar i bezwen atraver presyon ki Prezidan in gannyen avek *US* pou fer li fer sa.

MR SPEAKER

Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

... so mon krwar i reste relevan travay ki nou pe fer. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Ok. Minis annan de pwen presedan ki si ou annan pou adrese? Minis oubyen *panel*?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi Speaker vi ki *LOTO* pe met presyon, mon ava pas laparol avek SS. Mersi.

(laughter)

MR SPEAKER

SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Wi lo kote sa 38milyon, i deza dan Bidze 2024 akoz sa i ti sa dezyenm konponan ki nou ti pey zot premye konponan. Me tandis ki sa dezyenm group endividi ki ti'n vini e sa nou ava regarde avek *AG* sa *timeframe*, apre nou kapab *advise* Lasanble Nasyonal. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Aglae eski ou ti annan kestyon ou osi? Ou ti'n lev lanmen? *Ok* dan sa ka mon ti ava zis demann *Bills Committee* pou retard zot miting en pti gin zot kapab - oubyen si zot prese zot kapab sorti, mon a kontinyen avek sa.

Si nou retarde mon kapab *extend* letan *break* en pti gin koumsa zot a kapab fer zot biznes. Mon a pran kestyon Onorab William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman zisteman an relasyon avek konpansasyon La Misère. Mon anvi demann avek Minis ouswa konman en averti par lefe avek *FA4JR* nou ti war labi.

So mon pe fer en pledwari avek Minis ki sa bann *claim* ki deza devan, si en travay i kapab ganny fer davans davantaz pou eklersi sa lalis, akoz i pa pou normal ki serten dimoun i ganny konpansasyon ki pa merite, akoz i annan en ta keksoz ki'n pase anba ansyen Gouvernman, vizavi sa lalis.

So mon ti ava demande ki sa lalis i ganny reverifye ankor, ki bann dimoun ki konnen ansanm avek *Attorney Zeneral* i ganny enplike. Akoz si non, nou ava pe depans bann larzan avek bann dimoun ki pa merite. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. En kestyon senp. SS wi?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Pwen note. Definitivman nou a travay avek Departman *Internal Audit* Minister Finans ansanm avek *Attorney Zeneral*. Mersi.

MR SPEAKER

Tre byen. Bon nou a fini avek Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Chair. Minis oubyen SS mon le en leklersisman an term bann diferan konpansasyon ki pe ganny donneren - anliny ki osi i annan bann konpansasyon ki lye avek bann - sirtou bann later baze lo bann proze ki Gouvernman i fer lo later prive sirtou; - Mon konnen dan lepase ti annan en vot anba Minister *Land Use and Habitat*. Mon krwar ti apepre 20milyon par lannen ki ti ganny mete, eski li i pe tonm ladan ouswa i tonm dan en lot pou ...?

Akoz i annan bann dimoun ki ankor pe esper - Zot in donn zot later fer semen proze, me zot ankor pe esper konpansasyon? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *Panel SS*.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Wi i annan anba *MLUH* 20milyon pou anba *land acquisition*. So i pa en provizyon anba *Contingency* i tonm anba. Mersi.

HON SANDY ARISSOL

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Wi, wi?

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Chair. Mon ti anv zis ganny en pti klarifikasyon, anv ou pe dir ek bann Manm *Bills Committee* zot kapab ale, eski ...?

MR SPEAKER

Nou pe terminen la.

HON SANDY ARISSOL

Anr zis mon ti pe demande.

MR SPEAKER

Wi nou pe terminen la, pa trakase.

HON SANDY ARISSOL

Ok.

MR SPEAKER

Wi mon konnen akoz i annan en lot *item* la. Me selman vi ki menm *panel*, i fasil pou nou pran li apre midi - i napa problem. *Ok* la nou a vot lo Bidze pou *Contingency* pou 50milyon.

Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Okenn Manm kont? Lo vot pou *Contingency 25* Manm in vot pour, 0 kont, 0 *abstain*. Sa Bidze in aprouve par Lasanble.

Bon nou ava aret la. Nou ava *extend lunch break* pou ziska 2er15. Nou ava donn zot zis en detrwa minit pou ratrape. Minis, *panel* nou a rezwenn apre midi 2er15. Mersi.

(BREAK)

TAX EXEMPTION

MR SPEAKER

Bonn apre midi tou dimoun. Nou a rebran kot nou ti kite avek *Tax Exemption* ki lo paz 5 ek 6 pou en Bidze R10milyon. SS ou pou fer remark.

SS PATRICK PAYET

Bonn apre midi Mr Chair, tou Manm Onorab e tou dimoun ki a lekout. Mr Chair sa provizyon 10milyon parey nou'n mete lo paz 5 avek paz 6, i 5milyon anba *customs duty exemption* apre 5milyon anba VAT.

Sa i en provizyon ki nou mete si i arive evantyalite ki i annan en don ki nou resevwar, ki dan lagreman ki annan en *exemption* ki nou, nou bezwen peye. Me si kekfw nou pa'n met provizyon bidzeter dan en *respective MDAs*. So si pa ganny servi, i en *savings* a lafen lannen i arive, me i zis en provizyon ki nou mete. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi. Kestyon Manm? Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Byen, byen vit Mr Chairman. Ler, ler ou dir mon i pa ganny servi en *savings* kote i ale? Akoz kwa ki dir mwan poudir apre ki i pa'n ganny servi, Gouvernman pa pran li anvoy li laba pou pey en zafer ki pa'n fini peye. Ki mannyer nou pou konnen? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. SS ou a eksplike *please*.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab parey ou okouran ki i en, i en *Code* ki ou pa kapab fer *virement*. I pa parey lezot *Code* dan bann Minister ki ou kapab *allow for virement*.

I en *Code* ki ou pa kapab fer *virement*. Si par egzanp dan *Mid-year Review* nou war ki nou pa pe servi i kapab vin en *budget cut*. Me selman ou kapab donn Bidze adisyonnèl dan en lot depans.

So definitivman si nou pe redwir li e fer en lot depans dan en lot Minister nou pou bezwen vin devan Lasanble. So i pa en vot ki ou kapab fer *virement* ki Gouvernman i kapab pey bann lezot depans. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Sa in ganny eksplike napa okenn Manm ki annan lot kestyon alor nou a vot lo sa Bidze. *Tax Exemption* R10milyon tou Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Okenn Manm ki vot kont?

Lo Bidze pou *Tax Exemption* 24 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon. Sa Bidze Lasanble in aprouve.

NET LENDING, DEVELOPMENT GRANT TO PUBLIC ENTERPRISES AND SUBVENTION TO PUBLIC ENTERPRISES

NET LENDING

MR SPEAKER

Bon nou a kapab nou a bouz lo prosen seksyon. E premye se *Net Lending* ki lo paz 41 pou en total R265milyon 228mil. SS en pti leksplikasyon?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mr Chair parey zot war anba *Net Lending* dan Bidze i pe demontre 140milyon. Me sepandan nou, nou pe vin devan Lasanble pou demann larzan pou depanse i 265 - sa parey zot pe war ki i annan bann larzan ki pe ganny rann par bann antite ki nou'n prete.

Anba *Net Lending* i bann lagreman ki nou, nou'n pran bann *loan* avek bann partner. Me sepandan nou'n fer bann lagreman avek bann antite Gouvernman pou repret zot.

So i *on lend to them* apre zot bezwen repey nou dapre lagreman ki nou'n sinyen. E mazorite sa larzan i pou *PUC* - i pou bann proze swivan;-

Premye proze anba *PUC i 33UV Network Enforcement Project* sid Mahe. E sa i 97 konplete nou espekte fini sa proze le 30 Mars 2023. Aktyelman i en *loan* avek *Saudi Fund*, \$20milyon e *BADEA* 11milyon e Gouvernman in met \$5milyon.

I en *loan* ki nou'n sinyen an 2015. Ti annan en *grace period* 5an e 2039 son *maturity* e son lentera ti *on average* 2.5poursan.

Dezyenm konponan se danm La Gogue;- danm La Gogue nou espekte - pou le moman i 87poursan konplete - e nou espekte *by* Desanm konplet sa proze. Me selman akoz i annan *defects liability period*, nou espekte *extend* sa proze ziska le 31 Mars 2023. Nou'n

annan en diskisyon avek *AfDB* e sa i en loan ki nou'n pran avek *AfDB* pou lavalè \$20.6milyon e as apartir Oktob nou'n *disburse* \$17.5milyon.

E sa *loan* nou'n sinyen an 2015 - *maturity date* 2034. Nou'n ganny en *grace period* 5an. Lentere i *LIBOR plus* en *margin* 0.6.

Lot proze anba *PUC* i *the Water Sanitation Project Neptune*. I pou en lavalè €54.6milyon e sa i avek *EIB*, *AFD* e *ADF* e Gouvernman osi.

Sa proze nou espekte li - i annan bann diferan proze anba sa proze *Neptune* - e mazorite sa bann proze in konplete me i annan ki *ongoing*.

Par egzanp *the Mahe-La Digue Waste Water System* sa i *ongoing*. Apre *the upgrading of Hermitage-Cascade waste water Treatment Plant* sa i *ongoing*. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Thank you. Kestyon Manm? Wi Onorab Aglae i kapab konmanse touzour.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Chair. Bonn apre midi tou dimoun. Lo kote *PUC* Minis ouswa *SS*, an vi ki li i enn lakonpanyen ki ankor annan bann - baze lo son loperasyon i nesese pou li moderniz son bann lenfrastruktir - sa nou konnen. Me selman an vi ki i pe abzorbe en kantite sa bann gro *loan* -menm bann konponan lokal ouswa enternasyonnal.

So eski i annan petet en plan etale pou dir kan ki *PUC* i kapab war li *at least* son repeyman, son bann det? E osi kot in ariv en nivo kot i pa pe bezwen al *borrow* sa kantite larzan.

Pou nou kapab petet demen ki fer ki *PUC* i kapab osi donn rediksyon son konsonmater ki baze lo servis ki i pe donner osi? Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Onorab sa i tou depan lo tarif ki *PUC* i sarze. Si *PUC* i *cater* pou son *operational cost* apre son *investment needs*, savedir tarif i o pou li *cater* lo li menm. So i annan legzersis ki pe regarde kwa ki Gouvernman i donn *PUC* konman *grants*. E kwa ki *PUC* lo li menm

i, i kapab *generate enough income* pou li *fund* son bann *social investment requirement* i need.

E parey ou konnen i pou masiv. Nou pa pe koz zis elektrisite, me *network* delo - nou pe koz *extension sewage system*. Ler ou pe get pou kouver antye Mahe *with the centralized sewage system* nou pe koz ou en *investment* a pepre R2bilyon.

So tousala i bezwen ganny regarde ki fason ki efektif ki *PUC* i kapab *raise funds* pou li *invest* dan sa bann proze. Mersi.

MR SPEAKER

Wi Onorab, ou klarifikasyon?

HON EGBERT AGLAE

Minis mon konpran ou, ou larepons. Sa ki mon anvi konnen se plan lonterm. Parey ou pe nonm sa bann lezot gro proze. Savedir ki fer ki eski de la - 15an ouswa 20an, ki nou pou war *PUC*, petet avek bann modernizasyon lenfrastruktir etale avek sa bann *loan*, ki i pou bezwen, ouswa sa bann *grant* ki i pou bezwen? So eski i annan en plan etale lo la?

MR SPEAKER

Mersi. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Wi i annan en plan i, i parey mon pe dir annou, annou get diferan sekter - si ou get elektrik *ok*, Gouvernman i fini *commit* poudir serten kantite nou bann prodiksyon elektrik i pou bezwen *renewables*, *ok*? Ki mannyer nou ariv lo sa poursantaz? Ki *investment* ki bezwen ganny fer?

E *obviously* Gouvernman lo li menm pa pou zanmen kapab fer tou. E la, la kot nou bezwen regard bann *PPPs* ki mannyer *investment from private sector* i kapab vin dan sa *equation*, pou *ultimately* anmenn nou ki bor nou devret etc.

Parey menm pou delo. *Ok* nou ankor pe servi - *in terms of storage* plizyer lannen nou *storage* pa'n *increase*. La nou ava avek danm La Gogue ki ler i konplete nou a sa. Me nou napa lezot sa.

So i annan en plan lenvestisman. Kestyon ki nou bezwen demande, ki mannyer nou finans li? Sa i kestyon fondamantal. I annan plizyer opsyon so nou bezwen tal tou keksoz lo lata b e evalye ki opsyon i meyer pou pei. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Si nou admet ki kapasite pei pou ganny akse ek sa bann *loan* i baze lo performans ekonomik pei. E performans ekonomik pei i ganny dirize par sa ki son pep - son Nasyon i zenere atraver son travay, son prodiksyon pou li permet son Gouvernman, investir dan bann keksoz ki redonn li en servis.

Prezan si mon swiv ou largiman Minis - si ou largiman i zis pirman en largiman biznes, i fer sans. *PUC* i bezwen fer depans alors i met en tarif e sa tarif se konsonmater ki peye, pou *PUC raise* son larzan pou kontinyen fer son depans.

Me malerezman ou pa kapab toultan regard Gouvernman pirman konman en biznes. Gouvernman i osi en antite sosyal, ki annan en fonksyon sosyal. E i bezwen al ver en byennet sosyal osi. E si dan sa konteks ou bezwen al ver en byennet sosyal - e ou pe dir ek ou Nasyon travay plis e sa moman ou war poudir ou tarif par egzanp pe kree *stress* lo ou Nasyon - pe kree difikilte pou ou Nasyon pou li kapab prodiktiv. En boug ki pa kapab pey son *bill* i pa en boug ki son lespri i annord, akoz tanto i pe mazine si son elektrisite pou koupe.

So ki mannyer ou Gouvernman ou vini pou re balans sa? Akoz si mon pran ou largiman pirman *from* en perspektiv biznes, *then* savedir tou servis dan lefitir ki nou peye Sesel pou monte. E mon pa krwar sa i ideal Gouvernman.

So ki mannyer ki nou, nou kapab ganny en leksplikasyon lo kwa ki pe ganny fer rezonableman par egzanp di-si la dan kourt term - dan kourt term pou anmenn en rediksyon dan bann tarif?

Akoz ler mon pe get sa bann sonm ki nou pe mete dan *loan* se nou ki pou garanti sa bann *loan* pou *PUC*. So eski ou kapab dir nou kwa ki zot pe fer lo sa kote?

E dezyenman an relasyon avek *PUC*, mon dakor nou bezwen investir dan *PUC*. Me eski Minister Finans pe kontinyelman fer en legzersis, pou osi *monitor expenditure PUC*? Mon konnen en kantite son larzan i al ver son reminerasyon *given* son *workforce*.

Me ou osi annan *expenditure* ki ganny fer lo nivo lekipman, lo nivo son bann *assets* ki i pe *maintain*. So eski i annan legzersis kontinyel, pou fer sir ki nou pe *monitor*?

Nou ti zwenn *FPAC* avek *PUC* pou li koz ek nou lo bann mezir ki i pe pran pou protez son bann *assets* ki i met lo *storage*. Me eski Minister Finans li menm ki ou ki fer fason pou ki *PUC on*

lending, i kapab pe ganny li 255 ekek milyon dan lannen ki pe vini la.

So ki zot pe fer osi pou reasir nou ki zot pe met an plas en mezir, pou kontinyelman *monitor* e regard byen bann striktir kot *PUC* pou fer sir ki zot pe marse. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. Minis?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab zis pou klarifye kekfwa ou'n mank en pti bout mon larepons, ler mon'n reponn sa kestyon lo finansman *PUC* pou diferan proze, mon dir i bezwen en konbinasyon *looking at* tarif, me osi ki kantite ki Gouvernman i mete dan *PUC as grants, ok?* E Gouvernman i ankor pe met larzan dan *PUC as grant*.

So ou largiman ki Gouvernman osi i bezwen kontribye lo en baz sosyal - mon toutafe dakor ek ou. E sa i Polisi ki nou pe adopte. So mon pa pe dir ki *PUC becomes totally self-sufficient* finansyerman. Me i en konbinasyon *between income* ki *PUC* i *raise e grant* ki Gouvernman i mete *as son* kontribisyon dan devlopman lenfrastriktir pei. So mon krwar nou agree lo la lo.

Lo dezyenm pwen ki ou'n mansyonnen. Lo *basically cost effectiveness of PUC* ki mannyer i ganny *run*; mon toutafe ankor dakor avek ou, ki i annan - mwan, mon santi poudir i annan lespas ki nou kapab *improve the operational efficiency of PUC*.

Annefe parey mon'n anonse dan Bidze *PUC* i enn bann antite *to be subject to en operational and governance audit* an 2023.

Egzakteman pou etabli ki landrwa kot nou kapab *improve operational performance of PUC*. *Obviously* si *PUC* pe ganny *run* dan en fason pli efektiv *operational goes down*, se kliyan ki *at the end of the day* ki benefisye. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Yes Onorab nou a fer en dernyen *round*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Mr Chairman. Mr Chairman anvi ki nou pe al agree lo en kantite keksoz, eski nou kapab agree ki Minister Finans pou fer en pti travay pou fer desann tarif elektrisite ek delo tou dan sa kourt term? Sa i premye keksoz. Mon a gete si nou kapab ganny

- nou'n ganny de lagreman la, nou a gete si nou kapab ganny enn trwazyenm.

Aprè lo sa *operational audit* ki ou pe dir mwan, eski lekel antite ki pou *conduct* sa *operational audit*? Akoz mon pa pe dir mon dout kapasite Oditer Zeneral pou fer li, me mon krwar la kantite travay- E ler nou pe koz *operational audit* en antite parey PUC, deza Oditer Zeneral pe *deal* avek servis *renal care* - dyaliz.

Eski zot pou anmenn en *outside consultant*? E eski zot pou pare pou angaz Lasanble Nasyonal dan legzersis ki sa *operational audit* pou fer, pou nou kapab *keep abreast* kwa ki pe pase? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Thank you. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Yes Onorab sa odit i en odit ase spesyalize so pou annan - I annan en *terms of reference* ki pe ganny drafte pou le moman avek lasistans Labank Mondyal.

E nou pou fer en *expression of interest* pou bann *firm* spesyalize vin fer. E mon krwar Lasanble - FPAC *can benefit from finding* sa odit ki ganny fer. So napa lobzeksyon.

Lo kote si Minister Finans ki pou fer travay pou redwir tarif, si Onorab i donn mwan sa manda pou mon al negosye ek *Mr Putin* ek *OPEC* pou fer desann pri petrol, mon ava seye. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Bon nou kapab vot lo Bidze pou *Net Lending* en total R265milyon 228mil. Manm ki vot an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Mon war tou Manm in vote.

Lo Bidze *Net Lending* 27 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon. Lasanble in aprouve sa Bidze.

DEVELOPMENT GRANT TO PUBLIC ENTERPRISES

MR SPEAKER

Development Grant, Grant to Public Enterprises lo paz 42 pou en total R148milyon 661mil. SS parey labitid leksplikasyon?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mr Chair anba *development grant* pou bann *Public Enterprise* en provizyon pou *SPTC* nou'n mete anba *domestic financing* 14.5milyon e sa i zot bann proze ki zot pe prozekte pou lannen 2023.

Anba *foreign financing* sa i en provizyon pou *the purchase of 59 buses*. Parey zot pou war i annan en provizyon dan 2022 ek 2023 sa i pou sa *59 buses* ki nou pe travay avek *Government of India* anba *LOC*.

E provizyon ki nou'n fer pou 2024-2025, i pou en adisyonnèl *50 buses*. Anba *Property Management Corporation* - 52.8milyon. I annan provizyon pou sa *loan* ki nou ti'n pran - ki *PMC* ti'n pran avek *Pension Fund* pou repeyman. E osi en provizyon zot bann lezot proze ki zot annan.

Anba *PUC* *this is* sa *local component* ki nou met sa kontribisyon Gouvernman, pou zot bann *capital investment* e sa nou'n mete pou en lavalèr 60milyon.

E propozisyon pou *development grants* 148milyon 661mil. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab William i a konmans kestyon Manm?

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman zis en pti klarifikasyon lo sa de alokasyon *foreign* avek *domestic financing*. Mon anvi zis konnen si ladan i enkli sa bann bis ki sipoze mars avek elektrik or ...?

Akoz par lefe ki ti'n ganny dir poudir sa pou ganny entrodwir apartir lannen prosenn. So nou pe zis demande si i tonm dan sa laliny? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Wi *panel?* *SS?*

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Lo kote sa *grant* sa i pou anba *Chinese Government* e sa i pa enkli. Me selman nou lekspektasyon se lannen prosenn resevwar. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Mondon?

HON TERENCE MONDON

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon le en klarifikasyon, akoz ler mon pe get de latav i annan en latav *development grants* lo paz 42 e sanmenm sa ki nou pe gete ki fer son total i R35milyon 859mil.

Aprè lo sa latav kot in met *subventions to public enterprise* lo paz 40 - sa sonm ki sibvansyon pou *SPTC* i 36milyon 930mil, ki fer en diferans 1milyon 73mil. Eski nou pe koz - ki sa diferans sa? Kote i sorti sa diferans? Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Eskiz mwan eski *subvention* i en lot laliny sa *SS*? *SS* ou a eksplike - wi?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Lo sa enn lo paz 40 Mr Chair, ki apre nou pou vin avek sa *budget line* i bann sibvansyon. So i en pe operasyonnel. Tandis ki sa enn lo paz 42 ki nou pe diskite la, sa i pou zot bann *capital investment* zot bann proze. Mersi.

MR SPEAKER

So nou pe koz de diferan keksoz la? Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Chair. Mon le vin pou bann proze kapital ki *SS* pe koz lo la pou *SPTC*. Mon ti anvì zis dir avek Minis kekfwa - parske sa ki nou apel *bus terminal* dan lavil Viktorya, ti ganny fer en bon pe letan pase e i ti ganny fer dan sa konteks.

Me i annan en pe mirmirasyon an relasyon avek kekfwa letan i sanze, so bann kontrent ki kekfwa bann dimoun - bann zabitan - espesyalman zabitan Bel Ombre, ki servi sa landrwa pou esper bis,

an relasyon avek lapli, soley - kekfwa letan zot pe revwar larzan bann finans ki zot gannyen an relasyon avek zot proze, pou osi revwar striktir en pe dan sa konteks ozordi ki nou pe viv konpare avek parey i ti ganny konstrir.

Zis pou fer sir ki nou bann kliyan - nou bann Seselwa ki servi *SPTC*, sa fasilite, zot kapab fer li dan en pe konfor. Mon ti anvì zis fer sa pti komanter an siportan sa proze sa Bidze Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Minis ti a kontan adrese.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Wi Onorab nou a met sa a latansyon Departman Minister pou Transpor e regarde pou zot konmans en evalyasyon lo la e ki *way forward*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Cosgrow?

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon ti a zis kontan Minis ouswa SS i dir nou egzakteman ki sa *domestic financing* R14.5milyon pou *SPTC* i *entail*?

Apre si mon kapab demann en siplemanter apre si mon konnen ki i *entail*.

MR SPEAKER

Ok. SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mr Chair. Mersi Onorab. Mr Chair zis pou note, ki *SPTC* zot in soumet en lalis zot bann *capital investment* ki zot anvizaze fer pou lannen 2023. E ladan zot annan devlopman pou al en Praslin *depot* Ile Eve, Barbarons, Baie Lazare *depot*, Ile Du Port *depot* lenfrastriktir, apre lezot *maintenance* ki enkli Anse Aux Pins, Viktorya e lezot *depot* - sa pou bann lezot *maintenance*.

Apre lo kote lekipman pou bann masin ki zot bezwen pou zot bis. Apre zot sistenm - *ERP* sistenm *inventory vehicle maintenance* avek *performance tracking and staff productivity*.

Lezot *IT* lenfrastriktir zot in met provizyon e *upgrading of workshop* lenfrastriktir. Sa bann provizyon ki zot in mete. Mersi.

MR SPEAKER

Wi Onorab, ou kapab *follow-up*?

HON WALLACE COSGROW

Ya. Mr Chair mon premye *issue* lo la i se ki *SPTC* pe demann sa larzan, me mon pa konnen si zot fer serten diskisyon avek *SPTC* ler i vin rod sa Bidze. Akoz tou resaman nou, nou'n kontakte *SPTC* lo kote *United Seychelles*, pou li fer serten kours pou nou e i ti zot in refiz nou.

So sa i larzan ki zot kapab gannyen pou redwir larzan kot Minister Finans - Gouvernman i donn zot. E si zot pe refize, *then*

i vedir ki zot pa bezwen larzan. So mon ti a kontan *next time* zot fer serten diskisyon pou *domestic financing* pou SPTC, dir zot pa diskriminen lo lekel ki zot ki zot ofer servis e lekel ki zot pa ofer servis. Sa i enn.

Dezyenm, an se ki konsern pri bis Mr Speaker eski in annan serten diskisyon kot pou annan serten sibvansyon atraver Gouvernman, pou revwar pri bis e soulaz en pti pe bann travayer Seselwa ki pe pran de, trwa, kat bis dan en zournen, pou zot kapab al travay? Ki pe enpakte lo zot Bidze lafanmir.

So eski nou annan diskisyon pou revwar sa pri pe sarze e ki kapab ganny en pe plis sibvansyon pou SPTC? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Minis Onorab in al en pe dan laliny operasyonnel SPTC, si *panel* i kapab adrese? Yes SS?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Mr Chair kekfwa i annan sa eleman ki nou pou touse lo kote son sibvansyon ki nou pe donner. Ki annan lefe lo kote son *bus fare* ki i sarze. Me selman zis pou note ki i egziste sa *Workers Special*.

So en travayer ki pe pran de bis ouswa ki pe amenn zanfan lekol ouswa dan *daycare*, zot kapab *eligible* so zot bezwen fer li *through* zot lakonpanyen ki zot pe travay avek. So i egziste ozordi bann ki pe pran diferan bis. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon ti zis anvi en pwen klarifikasyon an se ki konsern *foreign grants*. Eski letan ki Gouvernman i ganny en *foreign grant* i reste totalman anba, anba kontrol sa *donor* oubyen Minister Finans i annan en *say* ladan?

Mon a eksplik ou akoz mon pe demann sa - sa kekyon Minis, parske mon pe toultan mazin lekol Glacis ki'n ganny fer anba en don Sinwan. Me selman aprezan nou war nou pe depans en kantite larzan an plis, pou fer en kantite rektifikasyon parske, parske sa *grant* in totalman anba kontrol sa *donor*.

E zot napa avanse ladan menm lo kalite materyo ki'n servi pou fer serten konstriksyon avek. Eski konmsi i annan sa kontrol

kot zot annan sa *say* ladan oubyen i zis anba kontrol sa *donor*?
Mersi.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Wi i mon lobzervasyon osi ki i annan bokou bann proze ki'n fer anba sa bann don, ki ler ou get nivo travay kekwfa *sometimes* i en pe *substandard* e apre i annan *maintenance* e renovasyon kou ki vin o.

Me avek Lazans Lenfrastriktir ki travay lo tou sa bann proze, *one of the* priyorite ki nou'n mete se, *the quality assurance* dan loubraz ki pe ganny fer. E sa bann loubraz i ganny fer anba *oversight SIA, ok?* So sa i donn rekonfor Gouvernman ki kanmenm i en don me bann standar *in terms of the work* ki pe ganny konplete i lo en standar ki akseptab. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mon annan detrwa kestyon - Onorab Cosgrow i pran kestyon lo *SPTC*, me mon ou konnen *Subvention to Public Enterprises* pe vini, non nou ava *tackle* sa *size bus fare* ler nou al laba.

Mon le koz plito premyerman lo lapros ki nou pe pran la. Ou konnen, tou bann antite ki bezwen en Bidze in vin devan nou in eksplik zot Bidze. E nou war par egzantp *SPTC* i pe demann *domestic financing*, larzan ki nou, nou'n *generate* atraver tou dimoun in travay - *ok?* E konman en antite, i pa la pou reponn bann kestyon.

E nou war anba liv *Development Grant* i annan proze ki pe tonm Takamaka, i annan proze ki pe tonm Anse Aux Pins. Mon krwar ki *going forward* Mr Chairman, ler nou ariv lo sa pwen dan Bidze, sa bann antite i bezwen vini. E pou zot kapab pran kestyon avek bann Manm lo kwa egzaktaman ki zot pe al fer ek sa larzan.

E dan sa laliny Mr Chairman mon ti a kontan demann *panel*;- par egzantp ler nou regard *Property Management Corporation* e nou war sa finansman ki i pe gannyen - *ok?* So mon ti a kontan konnen ki kalite finansman ki *PMC* pe gannyen - nou annan bokou *housing estate* dan tou bann distrik, dan Lasanble - eski ki bann proze ki pe al ganny kouver anba sa finansman.

Pou nou kapab e konnen pou fer en *oversight* lo apepre R52.8milyon ki pe al ganny depanse anba *Property Management Corporation*? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Thank you. Mon a adres ou premye pwen. Mon krwar ou'n kapab lev sa dan *Assembly Business Committee*, tan ki i konsider prosedir Lasanble, nou a regarde si i annan keksoz pou fer.

Next point mon a pas pou *panel*. Yes Ms Tamatave?

COMPTROLLER GENERAL ASTRIDE TAMATAVE

Mersi Mr Chair. *In regards to* sa sizesyon Onorab, mon krwar i en keksoz ki nou kapab *take into account going forward*, pou bann antrepriz piblik pou vin devan Lasanble pou vin defann sa bann laliny Bidze.

In regards to sa larzan spesifikman anba *PMC*, sa i pou repeyman de *loan* ki enn ti avek Fon Pansyon - en *loan* R150milyon e en lot avek *Nouvobanq* en *loan* R200milyon.

E sa bann *loan* i bann *loan* ki date en pe letan e par mwan, nou pe pey R6.3milyon pou sa repeyman *loan Pension Fund* e par *quarter* nou pe pey 6.9 lo sa *loan Nouvobanq*.

E sa bann *loan* i ti pou konstriksyon bann lakaz anba sa 24-24. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Thank you. Ou pe swiv Onorab – wi en *follow-up*?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mon'n swiv sa bann repeyman pou *PMC*, so mon note ki sa repeyman *loan*. Be an relasyon avek *SPTC* ti osi annan *development projects* ki pe ganny fer.

Mon pa konnen si prezan petet Mr Commettant i kapab adres sa akoz li i konpran byen sa bann sif lo sa bann a *performance* sa bann antite. Lekel ki fer en evalyasyon oubyen *monitoring* lo prosis sa bann proze, ki sa bann antite i *tender out*?

Par egzanp mon'n tann nonm Takamaka, lekel ki fer *monitoring* pou war si *SPTC* premyerman i pou swiv bann en sistenm *procurement proper*? E dezyenmman *the output the value for money* sa proze finalman ki *SPTC* in fer sa *development grant*?

Akoz i pa en *mainstay* Gouvernman pou fer li zot swiv bann lezot proze. So ki mannyer nou kapab ganny en reasirans ki i

annan en *follow-up* ki ganny, fer pou asire ki sa proze i alaoter sa larzan ki nou pe met ladan?

MR SPEAKER

Thank you. Panel lekel ki pou reponn? Mr Commettant *yes?*

DEPUTY COMPTROLLER GENERAL JUDE COMMETTANT

Thank you Chair. Thank you Onorab. Bann proze ki ganny fer atraver bann SOEs, parey nou annan SPTC nou annan PMC e lezot ankor, normalman anba Gouvernman nou annan PEMC ki tant pou *monitor* loperasyon sa bann *entities*.

Me epi si i annan larzan ki pe sorti dan Bidze parey pou SPTC, ki son peyman pou son bann proze i vin kot nou, kot nou, nou ganny en sans pou nou verifye bann dokiman ki konsernan sa peyman – si in annord - si i swiv bann prosedir ilegal, si in swiv tou keksoz.

E prezan nou, nou efekte li. Parey nou fer peyman avek bann lezot Minister. Me selman lo kote *monitoring* loperasyon bann SOEs sa i plis anba PEMC.

MR SPEAKER

Thank you. Bon aprezan nou pran sa vot lo *Development Grant to Public Enterprises* pou total R148milyon 661mil. Manm ki vot an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki vot kont?

Bidze pou *Development Grant to Public Enterprises* 24 Manm in vot pour, 0 kont e 3 in *abstain*. Bidze in aprouve par Lasanble.

SUBVENTION TO PUBLIC ENTERPRISES

MR SPEAKER

Item Subvention to Public Enterprises lo paz 40 pou en total R44milyon 930mil. E sa se seksyon ki Onorab Mondon ti pe fer referans avek. SS en pti leksplikasyon parey labitid?

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mr Chair parey zot war anba sa vot, ti annan zis trwa antite pou lannen 2023 ki Gouvernman pe donn sibvansyon. Premye i *Seychelles Postal Services* pou en lavaler R6milyon.

Dezyenm i pou SPTC pou en lavaler R36.9milyon. Pou SPTC parey zot okouran ki Gouvernman i annan sa *Workers Special* ki donn, ki don sa *subvention, disability* apre *retirement pension* ki zot pa pey bis.

So sa i kouver apepre en total 28.8milyon e dan sa 36.9 i enkli 8.1milyon pou zot *deficit* loperasyon. T

Trwazyenm antite i *the Guy Morel Institute* pou en lavalè R2milyon. E *Guy Morel* apard sa 2milyon ki nou pe donnen anba sibvansyon, i annan 2milyon anba *ANHRD training fund*, i pou sa *public service college* pou zot *train* bann *public service* - zofisye *public service* dan sa *frame* lankadreman *RBM* avek bann lezot *training capacity building* ki nou bezwen. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi. Wi kestyon Manm, Onorab Ernesta?

HON PAUL ERNESTA

Mersi Mr Chair. Mr Chair, Minis ek delegasyon, bann koleg Onorab e tou dimoun a lekout, bonzour. Mr Chair letan mon'n get sa laliny, mon war ki i annan pa mal rediksyon - si oule - dan bann sibvansyon ki pe donnen.

Mon kestyon, eski sa bann rediksyon pa pou afekte performans *delivery* sa bann lorganizasyon? E an menm tan sirtou parey *PUC*, si nou pa pe espekte ki *next year* - mon krwar taler mon koleg Onorab Cosgrow in dir - eski nou pa pou war - olye war en bes dan pri bis, nou pou war en logmantasyon dan zot pri? Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab ler ou get laliny ki'n desann plis lo *Subvention to Public Enterprise se Air Seychelles* e mon krwar - anefe nou ti pe diskite nou de *SS*, i fer premye lannen konmsi ki nou napa *Air Seychelles subvention to Air Seychelles*. So sa *drain* ki *Air Seychelles* ti pe mete lo Bidze, in sorti. So pli gran rediksyon ki ou pou war dan *Subvention se Air Seychelles*. Mersi.

MR SPEAKER

Wi ou kapab *follow-up* Onorab.

HON PAUL ERNESTA

Mr Chair zis en pti koreksyon, taler olye dir *SPTC* mon'n dir *PUC*. Mon dezyenm kestyon i pa'n ganny reponn - si nou pa pou war en lefe ki pou war avek sa rediksyon dan sa bann rediksyon ki'n

donnen, dan bann servis par egzant logmantasyon dan servis bis, ensidswit? Mersi.

MR SPEAKER

Well Minis, ou kapab rebran si ou annan en repons?

MINISTER NAADIR HASSAN

Wi Mr Chair. Wi Onorab sa bann *amount* dan Bidze i baze lo menm pri ki egziste ozordi. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi, mersi Mr Chair. Fotespere mon pe al demann ankor en kestyon rediksyon lo tarif. Taler mon'n ganny dir donn li permisyon pou al negosye avek *Mr Putin*. Mon pa konnen aköz Minis i ankoler ler nou dir li koz lo rediksyon, nou dir li koz lo rediksyon pri lavi Minis i ankoler ek mwan ...

MR SPEAKER

Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon dir li koz lo rediksyon ...

MR SPEAKER

Onorab *go ahead*.

HON SEBASTIEN PILLAY

... rediksyon elektrisite e Minis i dir mwan al get *Mr Putin*.

MR SPEAKER

Onorab *go ahead* – *go ahead* avek ou kestyon silvouple?

HON SEBASTIEN PILLAY

... kekfwa i krwar i pe reponn mwan anndan - mwan mon pe koz pou dimoun la deor - li i pe reponn mwan la anndan. So Minis an relasyon avek pri bis, Onorab in demande in war sa koupir dan sibvansyon e sa ou pe dir nou i reflekte pri ozordi.

E prezan i annan en konsern ki i annan dimoun ki *rely* lo servis bis *SPTC*. E ki ler zot fer li *over* en long peryod, i en kou

adisyonnèl lo zot. Kwa ki Gouvernman *in terms of* sey regarde ki zot kapab fer, pou fer ki sa kou sa depans pou sa travayer ki petet ou ek mwan, nou pa sibir sa kou. Me i annan dimoun ki sibir sa kou.

Ler pri *fuel* in desann petet nou, nou ganny serten benefis, me li i pa gannyen sa benefis, akòz i bezwen *still* pey sa pri - sa tarif bis ki mannyer i ete. So kwa ki Gouvernman pe fer, pou sey adres sa kou sa pri bis, pou sa dimoun ki travay e ki bezwen sa servis toulezour; - 5er bomaten sorti Takamaka desann pou vin, pou vin anvil.

Aprè Mr Chairman, mon ti annan en pwen ki mon'n bliye adrese taler me mon ava adrese ler Minis i koz lo la.

MR SPEAKER

Byen. Minis ou kapab adres sa premye pwen silvouple.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Zis pou mwan asir Onorab i pa fer mwan ankoler. Annefe i fer mwan riy bokou ler i demann mwan son bann kestyon. *So all good* Onorab. Lo kote SPTC Gouvernman i ankor pe donn *significant subvention both* lo kote kapital e operasyonnel *to SPTC*.

Savedir i pe ankor ede pou ki pri bis i reste afordab. Me selman nou bezwen realize e realistik ki pri operasyonnel en lakonpanyen i kontinyelman monte, *ok?* Ler ou donn logmantasyon saler, son Bidze i ogmante.

Ler i met plis larout lo *schedule* pri depans en lakonpanyen pa zanmen desann. I plizoumwen toultan monte, akòz *this is a fact of economics* ki pri i monte. *Now* sa logmantasyon bis ki ti ganny fer, i pa premye logmantasyon bis ki'n ganny fer dan listwar Sesel. Bis ti deza R2, R3, R7 so,

Konmsi annandler mon en pe konfize ler mon war logmantasyon ki'n arive, mon ganny lenpresyon ki premye fwa dan listwar Sesel ki pri bis in monte. Me i pa premye fwa - pri bis in deza monte plizyè fwa dan lepase.

So mon i enportan ki nou note enn;- ki kou loperasyon pou *run SPTC* i kontinyelman monte e i bezwen annan en fason finansman.

E Gouvernman i ankor - dezyenm;- Gouvernman i ankor pe kontribye dan Bidze pou kou loperasyon SPTC pou kou kapital ki SPTC i *incur*. Savedir nou pe fer nou *best* pou nou kit kou SPTC - kou tiket ase afordab. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Ou ankor annan en kestyon Onorab?

HON SEBASTIEN PILLAY

Definitivman Mr Chairman. An se ki konsern son dimoun la deor, mon pou toultan annan kestyon. Menm si Minis i krwar li i bezwen riye ler mon koz lo ...

MR SPEAKER

Me Onorab akfer ou bezwen fer sa bann komanter? Annou *let's get serious! Let's get serious!* I lo Bidze.

HON SEBASTIEN PILLAY

Be Mr Speaker *it is serious*, akoz nou pe koz larzan - nou pe koz lo *fer* lavi Seselwa la deor vin pli meyer - mon pa konnen kwa ki pli serye ki ler ou dir ek en Minis annou sey regarde ou kapab fer desann tarif elektrisite.

Kwa ki pli serye ler ou dir ek en Minis, annou met en pe plis larzan pou vyeyar. Kwa ki pli serye ler ou dir ek en dimoun pou nou ...

MR SPEAKER

Mon kapab eksplik ou?

HON SEBASTIEN PILLAY

... pou nou dir ek en Minis pou nou sey fer tou dimoun ganny en 13enm mwan saler.

(Interruption)

MR SPEAKER

Hold on - hold on Onorab. Mon kapab ...

(Interruption)

MR SPEAKER

...silvouple lord! Annou fini sa annord. Mon kapab eksplik ou, se akoz ou bann kestyon i annan evidaman i annan en lapros politik. Oule fer pwen politik, ki Minis i reponn ennlér, me realize ki ou osi ou pe zwe en *game* politik.

So mwan, mon enterese fini sa Bidze. Terminen! So si nou kapab prosede lo la silvouple.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker mersi. E mon remarke ki ou kote latab i enterese avek zis fini sa Bidze *whilst* mwan, mon enterese avek fer sir ki ler nou pe fini sa Bidze sor Seselwa la deor in ganny tande!

Prezan zot, zot kapab asize pa demann kestyon pa koz lo *behalf* dimoun ...

(Interruption)

MR SPEAKER

Silvouple!

HON SEBASTIEN PILLAY

... sa i zot problem, i zot swa i zot perogatif!

MR SPEAKER

Ale.

HON SEBASTIEN PILLAY

Selman mwan lefe ki mon ganny peye pou koz pou dimoun, mon pou koz pou dimoun.

MR SPEAKER

Onorab ...

HON SEBASTIEN PILLAY

Prezan mon a vin lo mon kestyon.

MR SPEAKER

... si ou zis al lo ou kestyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon a vin lo mon kestyon Mr Speaker, mon a vin lo mon kestyon.

MR SPEAKER

Thank you. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Taler mon ti'n bliye demann Minis sa e mon konnen sa i anba en lot *head*. Mon'n war Minis ki an relasyon avek *IOT*, nou'n met - ankor enn fwa nou'n met nou kontribisyon pou *deal* avek sa *long service* pou *deal* avek size *IOT*.

E mon fotespere ki prezan Minister Finans i osi angaz li avek size *IOT* ki pou ganny zot 13enm mwan, i ganny son 13enm mwan. Me an se ki konsern *SPTC* nou pa kapab koz *SPTC* dan labstre bann dimoun ki travay dan *SPTC* konman en *SOE*.

Resaman in annan *redundancy* kot *SPTC* e sa larzan ki la i sipoze ed *SPTC* avek son bann kou operasyonnel. Mon ti a kontan demann Minis, si eski son Minister in angaz a okenn moman *SPTC*?

Akoz mon konnen *SPTC* i tonm anba Minister Transpor - si son Minister in angaz a okenn moman *SPTC*, pou war si i annan okenn kontrent operasyonnel?

I ti resaman fer *redundancy* lo en giz i bezwen *save* larzan, me i refize pran *hire* - so kwa ki pe fer ki i annan serten kontrent operasyonnel? E eski Minister Finans ou angaze an se ki konsern serten *SOEs* pou *monitor* kwa ki pe pase e pou asire ki bann travayer - bann dimoun ki pe fer sa *SOE* fonksyonnen, fer *SOE* marse - parey mon asire Minis i fer pou son bann *staff* dan Minister Finans - pou fer sir ki zot pe ganny trete parey ki bann Lalwa Lanplwa e bann prensip ki annan ozordi an egzistan?

Mersi Mr Speaker mon pa war sa en kestyon politik Mr Speaker. Mon war sa i kestyon pou lentere dimoun. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Minis ou repons?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Larepons se wi. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Eski Onorab Henrie ti'n lev lanmen? Bon nou a pran kestyon Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Chair. Bonn apre midi tou dimoun. Mr Chair dabor par lefe ki mon war dan sa latap e lefe ki Minis in dir nou i premye fwa ki nou pa war sa sibvansyon pou *Air Seychelles*.

Mon krwar i ava en moman oportan pou nou felisit Gouvernman e tou bann dimoun san eksepsyon, ki'n enplike dan

demars pou tir *Air Seychelles* kot i ti ete e anmenn li kot i ete ozordi.

(APPLAUSE)

HON GERVAIS HENRIE

Nou'n war poudir okenn travayer pa'n perdi zot louvraz. Zot pou ganny zot 13enm mwan. Pli enportan, nou pa'n sibir en lanbarasman enternasyonal atraver en proze legal, kot nou *airline* ti kapab fermen.

E alor nou konman Seselwa, nou dwatet annan tou rezon pou selebre sa ki'n a rive vizavi *Air Seychelles*.

(APPLAUSE)

HON GERVAIS HENRIE

Lo kestyon *SPTC* Mr Chair, mon'n note ki pri *SPTC* in monte. Selman menm ler pri bis i monte, nou war ki Gouvernman pe bezwen touzour sibvansyonnn *SPTC*.

E non selman sibvansyonnn *SPTC*, me met larzan ankor dan bann lezot pilye sosyal, Ledikasyon Lasante, Byennet Sosyal, *Welfare*, pou nou bann dimoun pansyon, pou bann dimoun aze.

Mon krwar ki petet i ava en loportinite pou Minis re eksplik nou konteks en Bidze. Akoz i annan *just so much* ki nou konman en pei, nou zenere konman an term reveni.

E si i annan en serten kantite delo ki antre ladan, mon pa pou kapab met plis i pa kapab antre. E ki nou konman Manm Lasanble e pep Seselwa i kapab apresye kwa ki nou kapab fer, kwa ki nou pa kapab fer. Ou si non nou pou bezwen sanz nou model ekonomik net, poudir *ok* napa problem, nou ava fer pri bis desann net vin R2, selman dezormen ou zanfann pou bezwen peye pou al lekol!

Konmsi lekel ki vin priyorite? Kot nou balanse? Dan en *quick answer* Mr Chair, si *panel* ti kapab re *contextualize* sa zafer. Akoz ki kantite ki Gouvernman i kapab sibvansyonnen. E pez bann pri, pou ki nou konman *tax payers* nou kapab apresye pou konpran zafer Bidze, an term reveni avek depans? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Minis si oule adrese? I napa kestyon, selman kekfwa ou annan en remark - mon pa konnen. Mon ankor annan en kestyon. Minis?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Non dan *economics* tou keksoz i ganny *trade-off*, *ok?* Si ou pe depans la i pe bezwen sorti en lot landrwa. Napa en absoli dan Bidze ki ou ganny tou sa ki ou anvi, *ok?*

Economics i about the most efficient allocation of resources. Savedir si ou deside poudir nou pe fer met larzan la, i bezwen en lot landrwa ki li i perdi morso, akoz n lanvlop sa paramet ki en Bidze - son lanvlop total li i *fixed* dapre resours ki annan.

Savedir si ozordi - e sa i diskisyon ki annefe mon fer ek plizyer Minister ler deba Bidze. I annan bann deba ase entans avek plizyer Minister, akoz toultan demann i toultan pli o ki resours ki *available*.

E pwen ki toultan as Minis Finans ki mwan, mon met devan se si ozordi Minister Ledikasyon i bezwen en pe plis larzan, en lot Minister li i bezwen *compromise* poudir be mwan, mon bezwen pran en pe mwens.

Nou tou nou pa kapab ... Sa ki mannyer en Bidze i marse. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Cosgrow ou'n lev lanmen ler mon ti pe al terminen. Wi mon a permet ou demann ou kestyon e mon a termin avek Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mr Chair mersi bokou, pou *allow* mon sa pti kestyon. Aparaman Onorab Henrie in bezwen vin *save* lot kote latap, ki personn pa ti pe koze. In antre in fer en pti komanter - ni menm en kestyon ti napa.

Me mwan, mon annan en kestyon, mwan. Mon pa pou vin sa - mwan, mon annan en kestyon malgre ki *LDS* pa pe koze. I annan R6milyon avek *postal, postal services subvention*, eski Minis i kapab dir nou egzakteman ki *or SS* ki kote sa R6milyon pe ale?

Akoz zot konnen poudir i annan en bonpe fristrasyon deor la, avek *postal services* an term lafason ki zot delivre bann let, bann parsel ki pe vini - ennler i tarde, ennler i pran dimoun i dir ou i perdi tou. Onorab Bastienne ti fer en komanter en fwa dan Bidze. So dir nou kote i ale?

E dezyenm mon zis anvi fer en propozisyon avek Minis lo sa kote *trade-off*.

Ou'n donn Lazans Proteksyon Sosyal R60milyon - i ti depans R8milyon, ler i montre ou poudir i kapab annan konpasyon pou pep Seselwa, donn li en pti pe plis. Me si ou kapab *trade-off* pran en 10, 15milyon laba lot kote anvoy dan *SPTC*, nou a fer desann en pe sa pri bis! Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Bon Minis ou ava adres son kestyon. Mon sipoze son premye kestyon i valab - son dezyenm kestyon mon krwar nou'n pas lo la.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Premye kestyon SS i ava pran - dezyenm kestyon ...

MR SPEAKER

Aktyelman i pa ti en kestyon.

MINISTER NAADIR HASSAN

Anr i pa ti en kestyon.

MR SPEAKER

I ti zis en rekomandasyon –

(Off Mic)

MR SPEAKER

... en rekomandasyon.

MINISTER NAADIR HASSAN

Ale, mersi.

MR SPEAKER

SS adres premye kestyon, mersi.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Mr Chair lo kote sa 6milyon i baze lo zot *deficit* Bidze pou lannen prosenn. Parey zot okouran ki pou Bidze 2022, nou ti donn zot 8milyon baze lo zot *deficit* e pou lannen prosenn osi i *still* annan *deficit*. So nou pe donn zot en prozeksyon R6milyon.

Me si Onorab bann konplent ki egziste e sa nou ava diskite avek *CEO* avek *the Board*, pou nou idantifye si i annan okenn problem e ki bann stratezi ki zot pe servi. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou aprezan pran vot lo *Subvention to Public Enterprises* pou R44milyon 930mil. Manm ki vot an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki vot kont?

Lo *Subvention to Public Enterprises* 26 Manm in vot pour, 0 kont e 1 in *abstain*. Bidze in aprouve par Lasanble. Bon nou'n ariv a lafen travay Komite lo *Appropriation Bill* e napa *amendment* pou nou vot lo la.

Nou a repas dan Staz Lasanble pou *Third Reading*. E mon ava apel *LGB* Onorab Georges pou anmenn Mosyon pou *Third Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis avek ou delegasyon. Mr Speaker set avek en gran lazwa - en sans lakonplisman e en remersiman spesyal pou tou Manm Lasanble e pou Minister Finans ki'n propoz enn bann meyer Bidze dan sa bann dernyen lannen.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Apard pou Bidze Lasanble kot i annan bokou *room for improvement*, ki anba *Order 76 (1)* nou *Standing Orders*, mon *move* ki *Appropriation Bill, 2023* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mon a ganny segonnman lo Mosyon? Onorab Sandy Arissol?

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Avek lazwa e avek en gran loner mon segonn sa Mosyon prezante par Onorab Georges. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a vot lo *Third Reading*. Manm ki vot an faver lev lanmen silvouple?" Mersi Manm ki vot kont? *Thank you*. Lo *Third Reading*

Appropriation Bill 2023 - 19 Manm in vot pour, 0 kont e 9 Manm in *abstain*.

Donk Lasanble in aprouv *Appropriation Bill*. E lo sa enn mon bezwen tap en kou marto.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Bon mon remersye tou Manm pou zot partisipasyon. Madanm Clerk a fer *Third Reading*?

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Appropriation Act, 2023*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Minis ou ti a kontan dir en dernyen mo?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon ti a zis kontan remersi tou bann *staff* Minister Finans ki'n travay lo Bidze, bann *staff* bann lezot Minister ki'n travay lo Bidze.

I en travay ki'n ase entans - *it requires* en kantite zefor, komitman so en gran mersi pou tou sa bann *staff*. E osi mersi pou bann Manm ki'n debat lo Bidze;- bann Manm Sekretarya Lasanble osi, ki'n *involve* dan sa prosedir ase long pou Bidze. So mon dir zot en gran mersi.

E dernyen mersi pou bann manm piblik ki'n ekout en deba Bidze lo televizyon. Zot osi mersi pou pran par dan sa deliberasyon.

Avek sa mon ti a dir tou lezot dimoun mersi. *Thank you*.

MR SPEAKER

Mersi. Bon zis avan nou disperse en pti not lo semenn prosenn, nou travay malerezman pa ankor fini. Nou annan ankor travay Lasanble lafen lannen e sa i pou konsiste laplipar lo Lezislasyon - bann *Bills*. I annan plizyer *Bills* ki pe vin devan nou.

Nou konmans pran sa semenn prosenn, me Lendi *Assembly Business Committee*, in deside ki nou pa pou *sit* Lendi pou permet tou bann Manm *catch up*, avek bann Lezislasyon ki annan devan nou.

E sirtou *Bills Committee* pou *catch up* e *staff* osi avek tou bann *paperwork* ki bezwen sirkile avek bann Manm. So fotespere Lendi, nou a kapab met nou annord pou en sesyon ase long lo Lezislasyon.

Avek sa mon a swet zot bon wikenn, bon lodyans foutbol pou bann ki swiv foutbol. Pou lezot fotespere zot a ganny en pti repo.

Mersi nou ava *adjourn* ziska Mardi prosen 9er.

(ADJOURNMENT)